

December 16, 2023

WESTERN ARMENIA

N° 009

ԿՈՄԻՏԱՍ, ՍՈՂՈՄՈՆ ԳԵՒՈՐԳԻ ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ
KOMITAS, SOGHOMON SOGHOMONYAN
KOMITAS, SOGHOMON SOGHOMONYAN

Ի՞նչ է ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Հայերու հայրենիքը **Հայկական լեռնաշխարհն** է, որը կը զբաղեցնէ 400000 կմ² տարածք եւ կը գտնուի **երեք ծովերու միջեւ**՝ Միջերկրական, Կասպից եւ Սեւ, ծովի մակարդակէն 1500-1800 մ միջին բարձրութեամբ: **Հայկական լեռնաշխարհին** ամէնէն բարձր կետը **Մասիս լեռան** գագաթն է (5165 մետր): Հայ ժողովուրդը հայկական **6 գաւառներուն** (Բիթլիս, Տրապիզոն, Վան, **Կարին**, Խարբերդ, Տիգրանակերտ-Դիարբեքիր) **բնիկ բնակչութիւնն** է, որը պատմականօրէն կը կոչուի «Հայաստան, ապա՝ թուրքական Հայաստան, իսկ այժմ՝ Արեւմտեան Հայաստան» եւ **Կիլիկիո**: Բարձրավանդակը **հայ արքաները** յաջորդէր են միմեանց՝ հիմնելով **բարգավաճ պետութիւններ**: Սակայն Հայկական լեռնաշխարհը **կայսրութիւններու՝** Աքեմենեաններու եւ Բիւզանդիոյ, արաբներու, մոնղոլներու եւ սելջուկ թուրքերու նաճումներու եւ **պատերազմներու թատերաբեմ** էր: 1894 - 1923 թուականներուն երեք յաջորդական **թուրքական կառավարութիւնները՝** Օսմանեան կայսրութիւնը, երիտթուրքերը եւ Մուստաֆա Քեմալը, իրականացուցեր են **Հայերուն ցեղասպանութիւնը** Արեւմտեան Հայաստան՝ սպանելով **2 միլիոն մարդ**:

Ցեղասպանութենէ **մազապուրծ Արեւմտեան Հայաստանի** հայերը **վտարուեցան** իրենց պապենական հայրենիքէն եւ ցրուեցան աշխարհով մէկ, եւ այսօր հիմնականը **կապրին են աքսորին մէջ՝** առանց որեւէ իրաւունքի :

Բռնազաւթուած Արեւմտեան Հայաստան **դեռ ապրող հայերը** կը շարունակեն մնալ **թուրքական զաւթիչ** ուժերու գաղութային լուծին ճնշման տակ:

Համազգային վերակառուցման գործընթացին շրջանակները ձեւաւորուեց **Արեւմտեան Հայաստան** պետութեան կառոյցը, որու հիմքը ընկած է Արեւմտեան Հայաստանի **Ազգային խորհուրդը**, որն իր գոյութեան մասին յայտարարեց **Շուշի 2004 թուականին**:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Էջ 2

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԻՇԵՑՈՒՄՆԵՐ

Էջ 6

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՐՄԵՆԱԿ ԱՔՐԱՀԱՄԵԱՆԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԿԱԶՄԱԽՈՐՄԱՆ 19-ՐԴ ԱՄԵԱԿԻՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Էջ 7

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՐՑԻՆ ՇՈՒՐՁ

Էջ 15

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱԽԱԿՆԵՐԸ

Էջ 21

ՎԵՑ ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐՈՒԱ ԴԵԳԵՐՈՒՄԷՆ ԵՏՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԽ 15-ՐԴ ԴԱՐԻՆ ԶԵՌԱԳԻՐ ՄԱՏԵԱՆԸ

«ԶՎԱՐԹՆՈՑ» ՊԱՏՄԱՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԳԵԼՈՑ-ԹԱՆԳԱՐԱՆ ԲԱՑՈՒԵՐ Է «ՄՈՒՆՔ. ՔԱՇԱԹԱԴ» ԽՈՐԱԳԻՐՈՎ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Էջ 22

ՕՐ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՇՈՒՇԻ ԳՈՐԳԻՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ ԿԴԱՌՆԱ ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀՈՐԴԱՆԱՆԻՆ ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ԱՄՐՈՑԸ ԳՏՆՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԷՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆԵՐ

Էջ 23

ԵՐԵՒԱՆ ԱՆՑԿԸՑՈՒԵՐ Է ԱՐՑԱԽՅԻ ԿԱՆԱՆՑ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ-ՏՈՆԱՎԱԾԱՌ

SOMMAIRE

PAGE 27

RAPPELS HISTORIQUES

PAGE 31

MESSAGE DU PRÉSIDENT ARMENAG APRAHAMIAN À L'OCCASION DU 19E ANNIVERSAIRE DE LA FORMATION DU CONSEIL NATIONAL D'ARMÉNIE OCCIDENTALE

PAGE 33

SUR LA QUESTION DES ARMÉNIENS D'ARMÉNIE OCCIDENTALE

PAGE 40

ENFANTS D'ARMÉNIE OCCIDENTALE

PAGE 46

APRÈS SIX CENTS ANS DE DÉCADENCE, LE LIVRE- MANUSCRIT DU XVE SIÈCLE EST REVENU EN ARMÉNIE

NOUVEAUX DÉTAILS SUR LES INSCRIPTIONS ARMÉNIENNES TROUVÉES DANS LA FORTERESSE MÉDIÉVALE DE JORDANIE

PAGE 47

UN JOUR, LE MUSÉE DU TAPIS DE CHOUCI EN ARMÉNIE DEVIENDRA UNE INSTITUTION CULTURELLE D'ÉTAT ET NATIONALE

NOUVEAUX DÉTAILS SUR LES INSCRIPTIONS ARMÉNIENNES TROUVÉES DANS LA FORTERESSE MÉDIÉVALE DE JORDANIE

PAGE 48

L'EXPOSITION-FOIRE DES PRODUITS FÉMININS D'ARTSAKH A EU LIEU À EREVAN

CONTENTS

PAGE 52

HISTORICAL REMINDERS:

PAGE 56

PRESIDENT ARMENAK ABRAHAMYAN'S MESSAGE ON THE OCCASION OF THE 19TH ANNIVERSARY OF THE ESTABLISHMENT OF THE NATIONAL COUNCIL OF WESTERN ARMENIA

PAGE 57

ON THE QUESTION OF THE ARMENIANS OF WESTERN ARMENIA

PAGE 64

CHILDREN OF WESTERN ARMENIA

PAGE 70

AFTER SIX HUNDRED YEARS OF DESTRUCTION, THE 15TH CENTURY HANDWRITTEN BOOK RETURNED TO ARMENIA

"MUNK. "KASHATAGH" EXHIBITION

PAGE 71

ONE DAY THE SHUSHI CARPET MUSEUM IN ARMENIA WILL BECOME STATE AND NATIONAL

NEW DETAILS WERE FOUND ON ARMENIAN MANUSCRIPTS IN JORDAN

PAGE 72

AN EXHIBITION-MART OF ARTSAKH WOMEN'S PRODUCTS WAS HELD IN YEREVAN

- Ռուսաստանի 1917 թվականի դեկտեմբերի 29-ի հրամանագրով՝ Ռուսաստանը ճանաչեց թուրքական Հայաստանի հայերի ինքնորոշման իրավունքը մինչև նրանց անկախությունը,
- 1919թ. փետրվարի 26-ին Հայոց ազգային պատվիրակության նախագահ Պողոս Նուբար փաշան Դաշնակից տերությունների գերագույն խորհրդի առաջ ներկայացրել է Հայաստանի մասին հուշագիր:
- 15 Մայիս 1919-ին, Ազգային Պատվիրակությունը՝ Արեւմտեան Հայաստանի առաջին կառավարությանը, ընտրված Փարիզի Հայոց Ազգային Համագումարի կողմից, կազմված էր Նորին Գերազանցություն Պողոս Նուբար Փաշաին, Պրոֆեսոր Ա.Տէր Յակոբեանէն, բժիշկներ Հ.Ներսիսեան եւ Կ. Պաստերմանեանի եւ Մ.Մ. Ա. Չոբանյանը և Վ. Թեքեյանը: Նա համատեղ աշխատելու է Հայաստանի Հանրապետության պատվիրակության հետ՝ կազմված Մ.Մ. Ահարոնյանը, Հ.Օհանջանյանը և Մ.Բահաջանյանը վերջինիս հետ կկազմեն Ինտեգրալ Հայաստանի պատվիրակությունը, որի կարգախոսն է լինելու «Ամբողջական Հայաստան, ազատ և անկախ իր պատմական սահմաններում»:
- Արևմտյան Հայաստանի տարածքում Հայաստան պետությունը դե ֆակտո ճանաչվել է 1920 թվականի հունվարի 19-ին (Անկախության օրը), Դաշնակից տերությունների գերագույն խորհրդի կողմից:
- Սեւրի պայմանագրի նախագիծը պատրաստվել է 1920 թվականի փետրվարին Լոնդոնի կոնֆերանսում և վերջնական տեսքի է բերվել Սան Ռեմոյի կոնֆերանսի շրջանակներում 1920 թվականի ապրիլի 24-ին:
- Արևմտյան Հայաստանի տարածքում Հայաստան պետությունը դե փոքր ճանաչվել է 1920 թվականի մայիսի 11-ին Դաշնակից տերությունների գերագույն խորհրդի և Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների կողմից: Որոշվում է, որ հայկական պետության մայրաքաղաքը կլինի Էրզրումը (Կարին):
- Պայմանագրի ընդունումը հեշտացնելու և Սևրի կետերը կիրառելու համար հունական բանակը 1920 թվականի հունիսի 23-ին դաշնակից պետությունների խրախուսմամբ և աջակցությամբ հարձակվեց Անատոլիայում և Թրակիայում: Բուրսա, Բալիկեշիր, Ուշակ և Նագիլի մեկը մյուսի հետևից ներխուժելով այս հարձակումների էական նպատակն էր հրահրել Սեւրի պայմանագրի կիրառումը և թույլ չտալ պայմանագրի հոդվածներում որևէ փոփոխություն:
- 1920թ. մայիսի 11-ին ներկայացված Սեւրի պայմանագրի նախագիծն ի պատասխան հուշագրով Թուրքիան 1920թ. հունիսի 25-ին ճանաչեց հայկական նոր պետությունը (հիմք ընդունելով 1918թ. հունիսի 4-ի Բաթումի պայմանագիրը):
- 1920 թվականի հունիսի 25-ին Դամաս ֆերիթ փաշան Փարիզում գտնվող պատվիրակության կազմում ներկայացրել է Օսմանյան կայսրության այս ալլընտրանքային խաղաղության առաջարկը: Բայց այս ալլընտրանքը չընդունվեց դաշնակից տերությունների կողմից:
- Սուլթան Վահիդետտինի նախագահությամբ 1920 թվականի հուլիսի 22-ին կայացած Ինքնիշխանության խորհրդի նիստը համարեց «որ նա գերադասում է թույլ գոյություն ունենալ, քան ծանր կորուստ ունենալը» և որոշում կայացրեց ընդունել Պայմանագիրը: Այն բանից հետո, երբ Թևֆիք փաշան չստորագրեց այս պայմանագիրը, որը բաժանում էր թուրքական տարածքը և որը բոլորովին չէր համապատասխանում ազգային պատիվին ու զգացմունքներին, Ռեշաֆ Հալիս բեյը (բեյ, նշանավոր մարդկանց կոչում) և Ռեզա Թևֆիկը (Bölükbaşı) բեյը, որը մեղադրվում էր Դամաս ֆերիթի կողմից: օգոստոսի 10-ին պայմանագիրը ստորագրեց 1920 թ.
- Հայաստան պետությունը, հիմնական դաշնակից տերությունները, ասոցիացված տերությունները և Թուրքիան 1920 թվականի օգոստոսի 10-ին ստորագրեցին Սևրի միջազգային պայմանագիրը:
- 1920 թվականի նոյեմբերի 22-ին Նախագահ Վուդրո Վիլսոնը ստորագրեց Իրավարար վճիռը, որը սահմանում է Հայաստան Պետության սահմանները Արևմտյան Հայաստանի և Թուրքիայի տարածքում:
- 2004 թվականի դեկտեմբերի 17-ին Արմենակ Աբրահամյանի նախաձեռնությամբ Արևմտյան Հայաստանի հայերի ազգային խորհուրդը հայտարարեց իր գոյության մասին ազատագրված Արցախում՝ Շուշիում:
- 2007 թվականի հունվարի 20-ին Արցախի Ստեփանակերտում Արեւմտյան Հայաստանի հայերի համագումարի պատվիրակները պաշտոնական հռչակագիր ընդունեցին բնիկ ազգի՝ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների մասին:
- 2007 թվականի սեպտեմբերի 17-ին 144 պետությունների կողմից ՄԱԿ-ն ընդունեց Բնիկ ժողովուրդների իրավունքների մասին հռչակագիրը, որը ճանաչում է նրանց ինքնորոշման իրավունքը:
- 4 Փետրուար 2011-ին Ազգային Խորհուրդը Արմենակ Աբրահամեանի նախագահությամբ կազմեց Արեւմտեան Հայաստանի կառավարությունը:

- 2013 թվականի հունվարի 24-ին Ազգային խորհուրդը և Արևմտյան Հայաստանի կառավարությունը ընդհանուր առմամբ հռչակեցին ժողովրդավարական ընտրությունների միջոցով Արևմտյան Հայաստանի խորհրդարանի ստեղծման նախագիծը: 2013 թվականի դեկտեմբերի 16-ին ընտրացուցակում գրանցված Արևմտյան Հայաստանի հայերի կողմից պաշտոնապես ընտրվել են 64 պատգամավորներ:
- 16 Դեկտեմբեր 2013-ին խորհրդարանի պատգամավորներուն կողմէ պաշտոնապես ընտրուեցաւ Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան 1-ին նախագահ Արմենակ Աբրահամեանը: - 2014 թվականի փետրվարի 23-ին նախագահի հրամանագրով հայտարարվեց, որ Արևմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը 1920 թվականին ճանաչված Հայաստան Պետության շարունակող պետությունն է:
- 2014 թվականի փետրվարի 16-ին նախագահի հրամանագրով ֆորմալացվել է Ազգային խորհրդի և կառավարության կենտրոնակայանը Արևմտյան Հայաստանի Կարինում (Էրզրում):
- Արևմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահը 2016 թվականի մայիսի 9-ին հրամանագրով ընդունում է Հայաստանի Հանրապետության Ազգային Սահմանադրությունը, որը ստորագրված և հաստատված է Արևմտյան Հայաստանի բոլոր քաղաքացիների կողմից:
- Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը 2016 թվականի հունիսի 24-ին Արեւմտյան Հայաստանի անունից վավերացրել է Սեւրի միջազգային պայմանագիրը:

Այսպիսով, Սեւրի պայմանագրով պաշտոնապես և անվիճելիորեն ամրագրվեցին հայերի իրավունքները թուրքերի կողմից գրավված որոշ տարածքների վրա:

Եվ Արևմտյան Հայաստանի այս տարածքները, տեղահանություններով ու ջարդերով դատարկվելով իրենց բնակչությունից, անշուշտ անհրաժեշտ էր, թե՛ պատմական, թե՛ իրավական տեսանկյունից, որ այդ իրավունքները հռչակվեն: Ժամանակակից առաջին ցեղասպանությունն այսպիսով հաստատվել է դրա զոհ դարձած հայ ժողովրդին տրված հատուցմամբ: Ընդունվել է, որ բռնությունն ու հանցագործությունն իրավունք չեն տալիս այն իրականացնողներին: Խիստ ցավալի է, որ այն ժամանակ Սեւրի պայմանագիրը ստորագրողները, հոգնածությունից կամ պատրանքային շահերից ելնելով, մոռացան հայերին: Բայց Լոզանի պայմանագիրը չէր կարող վերացնել վերջիններիս իրավունքները:

Ավելին, սույն պայմանագիրը, միջազգային իրավունքին համապատասխան, անգործունակ է հայ ժողովրդի դեմ, որը դրան կողմ չի եղել, թեև ստորագրել է Սևրի պայմանագիրը: Հանրային միջազգային իրավունքը որոշում է, որ երբ կոլեկտիվ պայմանագիրը չեղյալ է հայտարարվում և փոխարինվում մեկ այլով, վերջինս չի կարող կատարման ենթարկվել առաջին ստորագրած պետության դեմ, որը երկրորդի կողմ չի եղել: Այս պետության համար առաջին պայմանագիրը շարունակում է գործել: Հետևաբար, Սեւրի պայմանագիրը ստորագրած, բայց Լոզանի պայմանագրից դուրս մնացած Հայաստանը կարող է օրինական կերպով պահանջել Սեւրի պայմանագրի դրույթների կիրառումը: Ավելին, սա ռազմական կամ դիվանագիտական ուժի կամ հարկադրանքի միջոցով ձեռք բերված Լեոնի պայմանագրի բնորոշ դեպքն է, և որի վավերականությունը հիմնականում վիճարկվում է:

Անկասկած, 1947թ. նոյեմբերի 21-ին ՄԱԿ-ի կողմից ստեղծված Միջազգային իրավունքի հանձնաժողովը, որը ուսումնասիրում է Լեոնի պայմանագրերը, կուղղորդվի ուսումնասիրելու Լոզանի պայմանագրի վավերականությունը միջազգային հանրային իրավունքի առումով:

Անկասկած, 1947թ. նոյեմբերի 21-ին ՄԱԿ-ի կողմից ստեղծված Միջազգային իրավունքի հանձնաժողովը, որը ուսումնասիրում է Լեոնի պայմանագրերը, կուղղորդվի ուսումնասիրելու Լոզանի պայմանագրի վավերականությունը միջազգային հանրային իրավունքի առումով: Պայմանագիրը, որը խախտում է օրենքը և արդարությունը, միշտ էլ ժամանակավոր է: Դա անհավասարակշռության աղբյուր է և ոչ թե խաղաղության:

Արեւմտյան Հայաստանի հայ ժողովուրդը, թեկուզ ցեղասպանված, համառ է, պահանջում է, որ իր նկատմամբ վերջապես արդարադատություն իրականացվի: Նրա իրավունքները անսահմանափակելի են, ինչպես մարդկության դեմ հանցագործությունները:

միջազգային իրավունքի համաձայն: Իր հերթին, Ֆրանսիայի խորհրդարանը օրենքի միջոցով հիշեցրեց դա. «Մարդկության դեմ ուղղված հանցագործությունները, ինչպես սահմանված է Միավորված ազգերի կազմակերպության 1946 թվականի փետրվարի 13-ի բանաձևով, հաշվի առնելով մարդկության դեմ հանցագործությունների սահմանումը, ինչպես նշված է 1945 թվականի օգոստոսի 8-ի Միջազգային տրիբունալի կանոնադրության մեջ, իրենց բնույթով անբացատրելի են»:

Նույնիսկ եթե Սեւրի պայմանագիրը վավերացված չէր բոլոր կողմերի կողմից, ինչպես օրինակ՝ Ֆրանսիան, այն կիրառում էին այն նույն կողմերը, որոնք չեն վավերացրել այն, օրինակ՝ Մեծ Բրիտանիայի Կիլիկիայում, Ֆրանսիայից խաղաղ բնակչության պաշտպանության մանդատների հարցը, և Իտալիան, որոնք չեն հարգվել:

Սեւրի պայմանագիրը ստորագրած կողմերի վավերացման համակարգը ավելի լավ հասկանալու համար կարևոր է ուսումնասիրել յուրաքանչյուր ստորագրող պետության, այդ թվում՝ Օսմանյան կայսրության (Թուրքիա) ազգային Սահմանադրությունը: Օրինակ, սուլթան Մեհմեդ VI-ի 1920 թվականի հուլիսի 22-ի Ինքնիշխանության խորհրդից հետո սուլթանը հրամայեց ստորագրել Սեւրի պայմանագիրը, որը համարժեք է վավերացմանը՝ օսմանյան սահմանադրության հիման վրա:

Այս ուսումնասիրության մեջ հատուցումների վերաբերյալ բացահայտված թվերը հաշվի չեն առնում ողջ ցեղասպանության ժամանակաշրջանը, ինչպես նաև 1919 թվականի փետրվարին Փարիզում Պողոս Նուբարի խաղաղության կոնֆերանսում ներկայացված բնութագրերը: Հայերը, ի թիվս այլ բաների, ստորագրող պետություններից պետք է պահանջեն Սեւրի պայմանագրի վավերացումը:

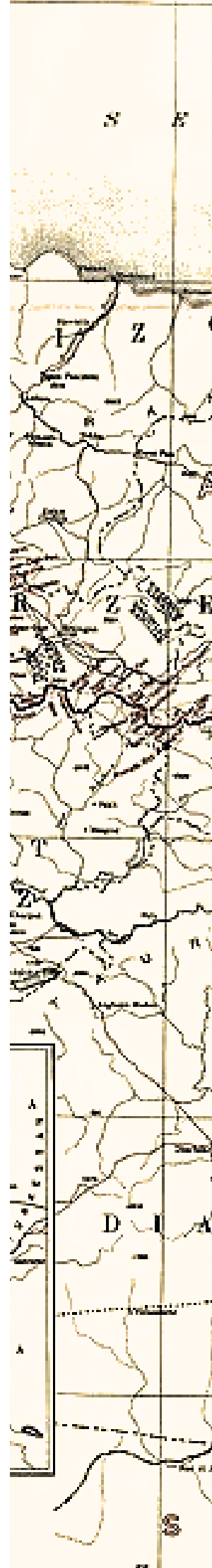
Սեւրի պայմանագրի չկատարման կամ դրա փոխարինման պահանջը թուրքական հակահայ և ակնհայտորեն հակաարևմտյան Հայաստանի քաղաքականության մի մասն է: Երբեք խաղաղության պայմանագիրը, որը սովորաբար կոչվում է Սեւրի պայմանագիր, չի եղել նման ագրեսիվ քաղաքականության առարկա, որը փորձել է փոխարինել այն, ի դեմս համապատասխան բնակչության:

Սեւրի պայմանագիրը առանց այն վերանայելու հնարավորության փոխարինելու փորձի, որոշ պետություններ և քաղաքական ուժեր կազմակերպեցին Ալեքսանդրապոլի պայմանագիրը (1920թ. դեկտեմբերի 2), Մոսկվայի պայմանագիրը (1921թ. մարտի 16), Կարսի պայմանագիրը (1921թ. հոկտեմբերի 20, 1921 թ.), Անգորայի պայմանագիրը կամ համաձայնագիրը (1921 թ. հոկտեմբերի 20), Լոզանի պայմանագիրը (1923 թ. հուլիսի 24), պայմանագիրը քրդական «Հոյբուն» կազմակերպության հետ (1927 թ.), Հայկական հարցի քաղաքական բանաձեռը: Եվրախորհրդարանի (18 հունիսի 1987 թ.), իրավիճակը Խորհրդային Հայաստանում (1988/1989 թթ.), առաջին պատերազմը Արցախում, Զուղայի գերեզմանատան ավերումը (14.12.2005թ.) նախիջևանում, երկրորդ պատերազմը Արցախում, ունենալով որպես. հետևանքները, Ադրբեջանի, Թուրքիայի եւ (Արեւելյան) Հայաստանի Հանրապետության միջեւ հաջորդ (ապագա) պայմանավորվածությունները:

Այս ամենը բավարար չէր (այս համաձայնագրերը իրավաբանորեն լեգիտիմ չեն) և բավարար չեն լինի փոխարինելու Սեւրի պայմանագիրը և զսպելու Արևմտյան Հայաստանի պահանջները և նախագահ Վուդրո Վիլսոնի իրավարար վճռի կատարումը:

1990 թվականի օգոստոսի 23-ին Հայաստանի Խորհրդային Հանրապետությունն իր վարչական սահմաններում իրեն անկախ հռչակեց Խորհրդային Միությունից, որը 1920 թվականի դեկտեմբերի 2-ից օկուպացրել էր Հայաստանի Հանրապետության տարածքը՝ այդ ժամանակ արդեն ճանաչված անկախ պետություն:

Անկախության հռչակագրի և 11-րդ հոդվածի միջոցով նա ճանաչում է, որ Արևմտյան Հայաստանում տեղի է ունեցել հայերի ցեղասպանություն:

1920 թվականին Հայաստանի Խորհրդային Հանրապետության անջատումը Հայաստանի Հանրապետությունից արձանագրվել է նոր հռչակված հանրապետության խորհրդարանի կողմից 1991 թվականի սեպտեմբերի 21-ին:

Նոր Հայաստանի Հանրապետությունը, իրեն չհայտարարելով ոչ որպես 1920 թվականի Հայաստանի Հանրապետության ոչ իրավահաջորդ, ոչ էլ շարունակող պետություն, հրաժարվել է Թուրքիայի նկատմամբ բոլոր հավակնություններից:

Հետևաբար, հայ ազգի արևմտյան և արևելյան բաղադրիչների միջև խնդիրների հստակ հանձնարարումը և դերերի տարանջատումը, նրանց ջանքերի համակարգումը կարող է նպաստել նրանց ազգային խնդիրների օպտիմալ լուծմանը:

Ահա թե ինչու Արևմտյան Հայաստանը ոչ միայն չի հրաժարվել իր իրավունքներից, այլև չի հրաժարվել իր պարտականություններից իր բնակչության և իրեն ինքնիշխան, ազատ և անկախ ճանաչած պետությունների հանդեպ:

- Նախագահը 2016 թվականի օգոստոսի 9-ին Արեւմտյան Հայաստանի անունից վավերացրել է Միավորված ազգերի կազմակերպության Ճովային իրավունքի մասին կոնվենցիան:

- Նախագահը 2016 թվականի հոկտեմբերի 1-ին Արեւմտյան Հայաստանի անունից վավերացրել է Պետությունների իրավունքներին ու պարտականություններին վերաբերող կոնվենցիան:

- Նախագահը 2017 թվականի հունվարի 20-ին Արեւմտյան Հայաստանի անունից վավերացրել է Միավորված ազգերի կազմակերպության կանոնադրությունը:

- 2018 թվականի դեկտեմբերի 17-ին ընտրացուցակում գրանցված Արեւմտյան Հայաստանի հայերի կողմից պաշտոնապես ընտրվել են 77 պատգամավորներ:

- 18 Յունուար 2019-ին, Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Արմէնակ Աբրահամեան պաշտօնապէս վերընտրուեցաւ խորհրդարանի պատգամավորներուն կողմէ երկրորդ շրջանով:

- 2020 թվականի հունվարի 19-ին նոր կառավարությունը Արևմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորներին ներկայացրեց կառավարության իր նախագիծը:

- 2020 թվականի օգոստոսի 10-ին Արևմտյան Հայաստանի հայերը, իրենց նախագահը, կառավարությունը և խորհրդարանը պաշտոնապես նշում են Սևրում ստորագրված միջազգային խաղաղության պայմանագրի ստորագրման հարյուրամյակը:

- 2020 թվականի սեպտեմբերի 27-ին Արցախում սկսվեց երկրորդ պատերազմը, որը հարուցվել էր Ադրբեջանի կողմից՝ պետությունների միջազգային կոալիցիայի և Սիրիայից ժամանած ջիհադիստ ահաբեկիչների աջակցությամբ:

- 2020 թվականի նոյեմբերի 8-ին ադրբեջանական զինուժը հայտարարեց Շուշիի օկուպացիայի մասին:

- 2021 թվականի մարտի 1-ին Արցախի խորհրդարանը 44-օրյա պատերազմից հետո Ադրբեջանի վերահսկողության տակ գտնվող տարածքները հայտարարեց օկուպացված տարածքներ:

<http://www.nankr.am/hy/4027>

- 2021 թվականի մարտի 1-ին Արևմտյան Հայաստանի խորհրդարանն ընդունում է «Արցախի մասին» օրենքը, որը ճանաչում է արցախահայության ինքնորոշման իրավունքը և նրանց ինքնավարությունը՝ Սան Ռեմոյի կոնֆերանսի և Սևրի պայմանագրի տարածքային ճանաչման հիման վրա որպես անբաժանելի մաս: Հայաստանի Հանրապետության մաս 1920 թ.

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՐՄԵՆԱԿ ԱՐԲԱՀԱՄԵԱՆԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԿԱԶՄԱԽՈՐՄԱՆ 19-ՐԴ ԱՄԵԱԿԻՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ի յիշատակ Լեոնիտ Ազգալտեանի խօսքերու եւ Արեւմտեան Հայաստանի հոգի

- Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդի ստեղծումը
- Ի՞նչու ստեղծուեցաւ Արեւմտեան Հայաստանի Հայութեան Ազգային Խորհուրդ
- Դադարեցնելու համար Արեւմտեան Հայաստանի հայ ժողովուրդի ոչնչացումը:

Ի՞նչու Շուշին հռչակուեցաւ Արեւմտեան Հայաստանի Հայութեան Ազգային Խորհուրդի Հռչակագիրը:

Ի յիշատակ Զօրավար Անդրանիկի, քանի որ 1918 թուականի ամռան թուրքական զօրքերը բռնագրաւուեցին պարսկական տարածքի հիւսիսային մասը՝ ենադաշտ ստեղծելով դէպի Պաքու առաջխաղացումը ծաւալելու համար:

Գրաւուելով, մասնաւորապէս Մակու, Սալմաստ, Թաւրիզ, Սերաբ, Արդաբիլ եւ Խոյ Իրանական քաղաքները՝ թուրքերը մտադրուած էին Ալեքսանդրապոլ-Ջուլֆա երկաթգիծի միջոցով նոր զօրքեր անցնել Պարսկաստան, հարձակուելու համար Պաքուի վրայ: Բայց Նախիջեւանի մէջ Անդրանիկի ջոկատները կտրեցին երկաթուղային ճանապարհը, իսկ Ջուլֆայի մէջ՝ գրաւուեցին թուրքական կայազօրը: Խոյի շրջանին հայկական կազմաւորումները անսպասելի հարուած հասցուցին Հիւսիս-արեւմտեան Իրանի մէջ տեղաբաշխուած թուրքական բանակին, ինչը ստիպեց թուրքերուն՝ կեցնել հարձակումը Պաքուի վրայ, եւ Անդրանիկի դէմ ուղարկել նշանակելի ոյժեր: Խոյի մարտերը քանի մը օր տեւեց:

Թուրքերը ունեցան մեծ կորուստներ, սակայն անընդհատ ժամանող լրացուցիչ ոյժերը հայկական դիվիզիայի համար վտանգ առաջացուցին: Այդ պայմաններուն մէջ Անդրանիկն ստիպուեցաւ ձգել Խոյը, ու ճեղքելով շրջափակման օղակը՝ նահանջեց Ջուլֆա:

Այնուհետեւ, թիով գերակշիռ թուրքական զօրքերու ճնշմամբ՝ զօրավար Անդրանիկին ստիպուեցաւ ձգել Նախիջեւանը ու անցնիլ Լեռնային Զանգեզուր՝ նպատակ ունենալով Արցախի միջոցով ճեղքել ու հասնիլ Պաքու, եւ փակել նահանջող թուրքական բանակի ճանապարհը:

Որոշ իրադարձութիւններ Դեկտեմբեր ամսուայ ընթացքին տեղի ունեցան՝ նախքան անգլիական հրամանատարութեան դիրքորոշման բացայայտ դրսեւորումը Արցախի հարցին վերաբերեալ:

Դեկտեմբեր 8-ին, Թոմսոնի ներկայացուցիչ կապիտան Սերրայդը, սպայի մը հետ, չորս մարդատար մեքենայով, իրաքանչիւրին մէջ չորս զինուոր՝ կը հասնին Շուշի:

Այլ աղբիւրներու վկայութեամբ, առաջին անգամ Շուշի մտած էր 50 անգլիական զինուոր: Կապիտանը յայտնած է, որ ինքը եկած է Ղարաբաղի չքաւորներուն օգնելու, եւ երկու ժողովուրդներուն միջեւ խաղաղութիւն հաստատելու համար, եւ որ նոյն նպատակով շուտով անգլիական զօրք պիտի գայ:

Սերրայդի առաջին գործերէն մէկը եղած է այն, որ ան պահանջած է Շուշի նոր հասած գունդը զինաթափել եւ զէնքերը յանձնել իրեն: Ժամանակաւոր Խորհուրդը, ներկայացնելով գունդի ստեղծման պատմութիւնը՝ մերժած է անոր պահանջը:

Թէ եւ Մուդրոսի զինադադարի համաձայնագիրի պայմաններով (1918 թ.-ի Հոկտեմբեր 30-ին, Դաշնակիցներու եւ Թուրքիոյ միջեւ Լեմնոս կղզի, Մուդրոս) թուրքական զօրքը պէտք է դուրս գար Անդրկովկասէն, սակայն իրականութիւնը ուրիշ էր: Ռազմական գործողութիւնները դադրեցնելու հրահանգով՝ Արցախի հրամանատարութեան դիմած էր Անդրանիկը: Հայկական կողմը ենթարկուած էր հրահանգին 1918-ի Դեկտեմբերին: Այս պատճառով Շուշին մնաց բռնագրաւման տակ՝ բայց 86 տարի յետոյ...

Ի՞նչ կապ ունի 1917 թուականի Դեկտեմբեր 18-ի Երզնկայի զինադադարը Արեւմտեան Հայաստանի հայերու Ազգային Խորհուրդի ստեղծման հետ:

Առանց Երզնկայի զինադադարը (18 Դեկտեմբեր 1917 թուականին) երբեք չէին ըլլար խաղաղութեան պայմաններ ճանչնալու համար Արեւմտեան Հայաստանի հայութեան ինքնորոշման իրաւունքը մինչեւ անկախութիւն համապատասխան միջազգային իրաւունքի:

Ի՞նչ կապ ունի 29 Դեկտեմբեր 1917 թ.-ին (նոր տոմարով՝ 11 Յունուար 1918 թ.-ին) Ռուսական դէկրետը [[1]] եւ Արեւմտեան Հայաստանի հայութեան ինքնորոշման իրաւունքի Հռչակագիրը, կը ներկայացնէ այն յոդուածները, որոնք հնարաւորութիւն կուտ ան կիրառել Ռուսական դէկրետի եւ մոյս պետութիւններու այլ ճանաչումները:

Ռուսական դէկրետի հարիրամեակը, որ կը ճանչնայ Արեւմտեան Հայաստանի հայութեան ինքնորոշման իրաւունքը՝ մինչեւ անկախութիւնը, առիթ կ'ըլլայ յիշեցնել իրաքանչիւր յոդուածի բովանդակութիւնը:

Արեւմտեան Հայաստանի Հայոց ինքնորոշման իրաւունքին հռչակագիրին հետ կրնաք ծանօթանալ Western Armenia Tv-ին կայքը:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՐՑԻՆ ՇՈՒՐՋ

1918թ. սկիզբը Անդրկովկաս կը սկսէ ակտիվանալ թաթարական տարրը, որն աստիճանաբար քաղաքական կառուցվածք էր ստացեր, ձեւաւորեր էր իր կուսակցութիւնները եւ ակտիվօրէն կը զբաղուէր ազգային գինուած ուժերու ստեղծմամբ: Անդրկովկասին թաթարները՝ ադրբեջանցիները, օգտուելով Ռուսական կայսրութեան քայքայումէն, ակտիվօրէն կը համագործակցէին Թուրքիոյ հետ:

Ադրբեջանական հասարակական-քաղաքական վերնախավին ձգտումները լիովին կը համընկնէին թուրքերու շահերուն. Կովկասի թաթարները կը ցանկընային անջատուիլ Ռուսաստանէն: 1917-18թթ իրադարձութիւններու շարքը կարելոր նշանակութիւն էր ստացեր նահանջող ռուսական բանակին զենքի ու սպառազինութեան բռնագրավումը: Արդեն հունվարին Գանձակ եւ Շամքոր տեղի ունեցած արիւնալի իրադարձութիւններու հետեւանքով զոհուեր էին հազարաւոր ռուսներ:

Անդրկովկասեան կառավարութիւնը թեւ հանդես կու գար միասնական իշխանութեամբ, սակայն թաթարներու, վրացիներու եւ հայերու ռազմաքաղաքական ու տնտեսական շահերը յակամետ էին: 1918-ի սկիզբը աստիճանաբար կը սկսին ձեւաւորուիլ անդրկովկասեան երեք ժողովուրդներու տարածքային հավակնութիւնները՝ երեքն ալ պետականութիւն հիմնելու ճանապարհին էին, եւ երեքն ալ կը ցանկընային յստակեցնիլ իրենց սահմանները: Սակայն տարածքային սահմանազատումը Ցարական կառավարութեան օրոք արուած էր ոչ թէ ազգային պատկանելութեան, այլ վարչական կառավարման սկզբունքով, ինչին յետեւանքով գրեթէ բոլոր շրջանները կար խառը բնակչութիւն: Ռուսական բանակի հեռընալուն զուգընթաց կը սկսուին բախումները թաթարներու եւ հայերու միջեւ:

Թաթարները կը ցանկընային դուրս մղիլ հայ բնակչութեանը այն շրջաններէն, որոնք կը յամարէին իրենց պետականութեան սահմանները: Բացի այդ, կը գտնէին, որ տարածքային իրաւունքներ ունին Երեւանի նահանգի շարք մը բնակավայրեր: Անդրկովկասեան կոմիսարիատը եւ հետագային՝ Սէյմը, չունէին բավարար ուժ եւ յեղինակութիւն այս բախումները կանխելուն համար:

Աստուածատուր Խաչատրեանը, ով Արեւելեան Հայաստանի առաջին վարչապետ Ալեքսանդր Խատիսեանի հանձնարարութեամբ 1920թ. կազմերէր հայ-թուրքական յարաբերութիւններու մասին ծաւալուն տեղեկանքը, կը գրէ.

«Կովկասին թաթարներուն վերաբերմունքը Կովկասին գործերը սկզբէն սկսած շատ որոշ է, եւ մարդիկ վրացիներու պէս չեն թաքցներ իրենց մտադրութիւններն ու ձգտումները, որ է՝ նախ՝ միանգամ ընդմիշտ անջատուիլ Ռուսաստանէն եւ երկրորդ՝ առաջապահն դառնալ օսմաններուն՝ Կովկասին տիրելու համար: Այս երկրորդ կետի իրագործման համար անհրաժեշտ էր մէջ տեղէն վերցնիլ հայերու հարուցած արգելքը, որ կրնա կատարուիլ հայերու ջախջախումով եւ բնաջնջումով, որ եւ օսմաններուն ալ բուն նպատակակետն էր եւ անոնց կողմէն թելադրուած թաթարներուն: Հոս ուրեմն Կովկասի թաթարներն ու օսմանեան թուրքերը կմիանան իրարու ընդհանուր համաթուրք իդեալին շուրջ»:

1918-ի Յունվարին վերջէն երկաթուղային կայարանները, ճանապարհներուն կը սկսեն հարձակման, թալանի ենթարկուել հայերը: Շատերուն կիջցնէին գնացքներէն ու կը սպաննէն:

«Մշակ», 4 փետրվար, 1918թ., թիվ 26

Փետրվար 1-ին գիշերը Նոր-Բայազետի գաւառին երանոս գիւղի խումբ մը գիւղացիներ իրենց գործերով կը մեկնեն Թիֆլիս: Վագոնները տեղ չըլլալուն պատճառաւ անոնք կը տեղաւորուեն ապրանքատար վագոնի գավիթը: Երբ գնացքնկանցներ Աշաղա-Սարալ կայարանին մօտով, տեղական թուրքերը երկար, ծայրը երկաթէ կեռ ձողեր մեկնեցին դեպի վագոնը եւ ատոնցով ցած գցեցին քնած գիւղացիներէն Ասատուր Սիմոնեանը եւ Ավագ Կարապետեանը: Կենթադրեն, որ խեղճերը գնացքին արագ ընթացքին միջոցին ընկնելով, տեղն ու տեղը մեռեր են, եւ ապա թուրքերը թալաններ են անոնց:

«Վայրենի ատելութիւն դեպի հայերը»

Փետրվարին սկիզբը քննարկելով թաթարական ավազակախումբերու հարձակումներու հարցը՝ Երկրային խորհուրդը կը լսէ ռուս Մստիսլավ Յվետկովի վկայութիւնը, թէ ինչպէս էին թաթարական զինուած բանդաները Լեակի կայարան պահանջեր հանձնիլ զէնքը, ապա ստուգիլ ուղեւորներու փաստաթուղթերը հայերուն գտնելու նպատակաւ: Գանձակ գնացքն արդեն կը գնդակոծուի, եւ մարդիկ կը փրկուեն միայն մեքենավարին շնորհիվ, ով կարագացնէ ընթացքը: Յվետկովը նշեր էր, որ «թուրքերու այդ վայրենի ատելութիւնը դեպի հայերը հետեւանք եղաւ այն բանի, որ հայերը փոխարինեցին զօրաճակատը հեռացող ռուսներուն՝ ատորով, իբր թէ երկարացրին պատերազմը»:

Եղիշէ Իշխանեանը «Լեռնային Ղարաբաղ. 1917-1923» յուշագրութեան մէջ կը վկայէ, որ Յունվարին վերջը Վարանդայի, Աւետարանչոց Սղնախ եւ Ալամանց Գոմեր գիւղերը ճակատէն վերադարձած զինւորներուն գիշերը սպաներ էին հրացաններուն տիրանալու նպատակաւ: Ճանապարհները կը վերահսկուէին թաթարական խումբերու կողմէն, ովքեր առաջին իսկ յնարաւորութեան պարագային կը յարձակուէին ուղեւորներու, յատկապէս՝ զինւորներու ու սպաներու վրայ:

Փետրվարին սկիզբը Վլադիկավկազէն Թիֆլիս կը հասնեն Արեւմտեան ռազմաճակատը կռուած 75 հայ զինւոր: Գանձակ չհասած՝ անոնք կիմանան, որ ճանապարհներն անվտանգ չեն:

«Զինւորները արեւմտեան ճակատը թրծուած, բազմիցս բաց աչքերով դեպի մահը ընթացած մարդիկ կորոշեն ճամփէն դուրս, բաւական հեռու տեղով, ճամփին զուգահեռ ուղղուիլ դեպի քաղաք: Ճամփի երեք քառորդն կանցնեն առանց միջադէպի, բայց կը նկատուեն թուրքերու կողմէն, որոնք կը կրակեն զինւորներու վրայ: Զինւորներուն կառաջնորդէր Տեղ գիւղացի Պետրօսը, Գետրգեան շքանշաններով կուրծքը զարդարած քաջ մարդ, որ հմտօրէն ղեկավարելով խումբը, շէշտակի ու անվրէպ համազարկերով կը կասեցնէ թուրքերու մօտ 100 հոգանոց առաջացող խումբը: Թուրքերը տասը սպանուած եւ վիրաւոր կունենան, իսկ հայերը հինգ վիրաւոր», - կը գրէ Եղիշէ Իշխանեանը:

Երեւան հուզումներ կը սկսուին, եւ զայրացած բնակիչները Ազգային խորհուրդէն կը պահանջեն անյապաղ կտրուկ գործողութիւններու դիմիլ ու պատժիլ թաթարներուն: Երեւանին ազգային խորհուրդը կ'որոշէ չարիլ իրադրութիւնը եւ բանակցութիւններ սկսիլ թաթարներուն հետ: Կը ստեղծուի պատվիրակութիւն Յովհաննէս Մելիքեանին (բժիշկ, Ազգային խորհրդի անդամ Յովակիմ Մելիքեանին եղբայրը), Առաքել Աֆրիկեանին, Սահակ Թորոսեանին, թաթար Խալիլ բեկին եւ իրաւաբան Աղաբաբեին անդամակցութեամբ: Պատվիրակութիւնը կը գնէ Ղամարլու եւ կը պահանջէ վերադարձնիլ վիրաւորներուն, սպանուածներուն դիակները եւ դադարեցնիլ ռազմական գործողութիւնները: Թուրքերը երեք օր կը պահանջեն պայմանները քննելու համար, սակայն ժամկետը լրանալէն ետք չեն արձագանքեր: Աւելին՝ կը սպանեն բոլոր գերիները ու վիրաւորները:

«Տաճիկներու պրոպագանդային ազդեցութեան տակ եւ Շամդինբեկովի արածներէն խրախուսուած՝ Ուլուխանլուի շրջանի թուրքերը հարձակուեցան այդ շրջանի հայ գիւղերու եւ զինուորներու վրայ: Այնուհետեւ թուրքերը հարձակուեցին Ուլուխանլու, Արաքս, Արազդաւեան կայարաններու վրայ, այրելով ու թալանելով կայարանները եղած պահեստները: Այդ վայրագութիւններէն ետք Ազգային խորհուրդը որոշեց պատօիչ զորամաս ուղարկիլ եւ զսպիլ թուրք խուժանի վայրագութիւնները: Այդ գործը հանձնուեց Դրոյին, որ կարճ ժամանակամիջոցը մաքրեց շրջանը թուրք անազակախումբերէն՝ քանդելով վեց գիւղեր»:

Խժդժութիւններ Թիֆլիս

Խժդժութիւններ տեղի կունենան նաեւ Թիֆլիս. Երեւանեան հրապարակը կը սպանուի մուսուլմանական դիվիզիային զինուոր:

Յանցագործութիւնը դեռ չբացայայտուած՝ Թիֆլիսին նահանգային կոմիտէն «բորչալվեցիներն» ստորագրութեամբ նամակ կը ստանա, որտեղ գրուած էր, որ եթէ զինուորին սպանութիւնն անմիջապէս չբացայայտուի, ապա «Բորչալուն կգա Թիֆլիսին վրայ»: Այս տեղեկութիւնը կը տարածուի Թիֆլիսին Մեյդան եւ Շեյթան Բազար շրջանները, որտեղ շուտով կերեւեն Վայրի դիվիզիային ձիաւորները եւ կը սկսեն խուզարկութիւններ ընիլ: Շուտով դեպքի վայր կը շտապեն Կարճիկեանն ու Սուլթանովը եւ կը կարողանան խաղաղեցնիլ իրավիճակը: Նահանջող ռուսական զորքի եւ թաթարներումիջեւ արիւնալի բախումներ տեղի կունենան Մառնեուլի շրջանը՝ Սանդար կայարանը:

Փետրվար 13-ին Կոմիսարիատը յատուկ ուղերձ կը յղէ Կովկասին ժողովուրդներուն, որտեղ համերաշխութեան եւ խաղաղութեան կոչ կընեն. «Թող յայտնի ըլլա ամբողջ ազգաբնակութեանը, որ յեղափոխութեան թշնամիները անդադար կը քանան վեճ ու երկպառակութիւն սերմանիլ Անդրկովկասին ազգերու միջեւ եւ վառիլ այնպիսի հրդեհ,

որպիսին գերեզման կապտրաստե յեղափոխական ժողովրդավարութեան բոլոր ականակալութիւններուն: Մենք կանգնած ենք ահարկու վտանգին առաջ, Անդրկովկասին ժողովուրդներ, եղեք հեռատես եւ մի՛ ենթարկուեցեք սադրանքին»:

Անդրկովկասին թաթարական բնակչութիւնը հայերը կը փորձեր դուրս մղիլ ոչ միայն այն շրջաններէն, որոնք կը յամարեր իրենը, այլեւ հայկական գաւառներէն. տեղի կունենար երկու ժողովուրդներու տարածքներու սահմաններու յստակեցում՝ զէնքի ուժով ու պայքարով, որը հետագային շարունակուեց Հայաստանի հանրապետութեան գոյութեան ամբողջ ժամանակաշրջանը:

Չնայած 1905-1907թթ. հայ-թաթարական բախումներու դառը փորձին՝ հայերուն համար սա անսպասելի ու մտահոգիչ իրականութիւն էր: Կը ստեղծուէր երկրորդ ճակատը, որու դէմ պայքարը կը թուլացներ արտաքին՝ թուրքական հարձակմանը դիմակայելու յնարաւորութիւնը:

918թ. Մարտ 3-ին կը ստորագրուի Բրեստ-Լիտովսկին պայմանագիրը, որով բռնութիւնները ոչ միայն կը յրաժարուէին Առաջին համաշխարհային պատերազմը յաղթանակող ռուսական բանակին բոլոր նվաճումներէն, այլեւ տարածքային հսկայական զիջումներ կ'ընէին Գերմանիոն, Ավստրո-Հունգարիոն, Բուլղարիան եւ Օսմանեան կայսրութեանը:

Ռուսաստանը կը կորուսէր Ուկրաինան, Մերձբալթիկան, Ֆինլանդիան, իսկ Կովկասեան յատուածը Թուրքիոն կը զիջեր Կարսը, Արդահանը եւ Բաթումը:

Պայմանագիրին 4-րդ յօդուածը գրուած էր.

«Ռուսաստանը կընէ այն ամէնը, ինչ որ իրմէ կախուած է, որպէսզի ապահովէ իր զորքերուն դուրս բերումը Արեւմտեան Հայաստանի նահանգներէն եւ վերջիններուս կանոնաւոր վերադարձը Թուրքիո: Ռուսական զորքերը պետք է անյապաղ դուրս բերուեն նաեւ Արդահանի, Կարսի եւ Բաթումի մարզերէն

Ռուսաստանը չի միջամտեր այդ մարզերու պետական-իրաւական եւ միջազգային-իրաւական նոր կազմակերպման գործին, այլ այդ մարզերու բնակչութեանը յնարաւորութիւն կու տա դրացի պետութիւններու, մանաւանդ Թուրքիոյ համաձայնութեամբ հաստատիլ նոր կարգ»:

Լրացուցիչ պայմանագիրը

Բացի հիմնական պայմանագիրէն, Բրեստ կը ստորագրուի նաեւ հարակից ռուս-թուրքական, այսպէս կոչուած, լրացուցիչ պայմանագիր, որը կը պարզաբաներ հիմնական պայմանագիրին 4-րդ յօդուածին կետերը:

Ռուսական հանրապետութիւնը կը պարտաւորուեր պայմանագիրին ստորագրումէն ետք, 6-8 շաբաթուա ընթացքը «պատերազմէն առաջ գոյութիւն ունեցող սահմանագիծէն դուրս բերիլ իր բոլոր ուժերը, քաղաքացիական եւ զինւորական պաշտօնատար անձանց»: Զորքերու դուրսբերման ընթացքը տարածքներու անվտանգութիւնը, զինւորական ու քաղաքացիական գոյքին, շենքերու, շինութիւններու, ռազմական կառոյցներու պահպանութիւնը պետք է իրականացներ ռուսական կողմը, մինչեւ հոն կհաստատուէին թուրքական զորքերը: Առանձին կետով կը նշուեր, որ պետք է լիովին պահպանուեր երկաթուղին, շարժակազմը, կամուրջները:

Թեւեւ այս քայլերու անհրաժեշտութիւնը թուրքական կողմը հիմնաւորեր էր բնակչութեանը սնունդով ապահովելու

մտահոգութեամբ, սակայն հասկանալի էր, որ երկաթուղային հանգոյցներու պահպանութիւնը անոնց անհրաժեշտ էր հետագա առաջխաղացման եւ զորքերու մատակարարումն ապահովելու համար: Ռուսաստանն իր սահմանները պահպանելու համար իւրաքանչիւր 150 կիլոմետրին դիմաց կարող էր ունենալ մէկ դիւիզիայէն ոչ աւելի. մնացած ուժերը պետք է զորացրուէին եւ հեռացուէին տարածաշրջանէն:

Փոխարէնը Թուրքիոն իր «մնացած յակառակորդներու դէմ պատերազմը շարունակելու անհրաժեշտութեամբ սեփական բանակը հարկադրուած էր պահիլ պատերազմական դրութեան մէջ»:

Լրացուցիչ պայմանագիրին 5-րդ կետը կը վերաբերէ հայկական ռազմական կազմաւորումներուն, որոնք պետք է անմիջապէս լուծարուէին:

«Ռուսական Հանրապետութիւնը կը պարտաւորուի զորացրիլ եւ արձակիլ թուրքահպատակներէն եւ ռուսահպատակներէն կազմուած հայկական չեթեները, որոնք կը գտնուին ինչպէս Ռուսաստան, նոյնպէս եւ բռնազաւթուած թուրքական նահանգները եւ վերջնականապէս կցրէ յիշեալ չեթեները»:

Պայմանագիրին ստորագրումէն ետք ստեղծուելու էր ռուս-թուրքական յատուկ հանձնաժողով, որը որոշելու էր ռուսական սահմանագիծը այս երեք շրջանը: «Սահմանագիծը կվերականգնուի այնպէս, ինչպէս այն գոյութիւն է ունեցեր մինչեւ 1877-78թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը», - գրուած էր պայմանագիրը:

Կարելի է նշիլ, որ Ռուսաստանին բոլոր զիջումները Թուրքիոյ նկատմամբ կ'արուին ի վնաս Արեւմտեան Հայաստանի, թեւեւ այն ճանաչուեր էր անկախ երեք ամիս առաջ, գործարքներուն այս տեսակը միջազգային իրաւունքին մէջ ունէ անուանում՝ «բռնազաւթուած տարածքին փոխանցում». պետութիւն՝ մէկ այլ պետութեան, սակայն տարածքը միշտ կը մնա բռնազաւթուած:

Բրեստ-Լիտովսկին պայմանագիրին ստորագրումեն ետք Անդրկովկասին իշխանութիւն կը յայտնուի դժուարին խնդիրին առջեւ՝ ճանաչե՞ր այդ պայմանագիրը, թե՞ ոչ: Պայմանագիրին ստորագրումեն անմիջապէս ետք Կովկասեան ռազմաճակատը թուրքական բանակին հրամանատար Վեհիբը հեռագիր կ'ուղարկէ Կովկասեան զորքերու հրամանատար Լեբեդինսկուն՝ պահանջելով յնարաւորինս կարճ ժամկետները ազատել Կարսին, Արդահանի եւ Բաթումին նահանգները:

«Ձերդ գերազանցութիւն, Ռուսական Հանրապետութիւնը եւ ռուսական կառավարութիւնը համաձայնելով դատարկիլ Բաթումի, Կարսի եւ Արդահանի շրջանները, հէնց նոր ստորագրեց յաշտութեան պայմանագիրը: Այդ պատճառաւ յարկ կը յամարեմ յայտնիլ, որ ես հէնց այժմ ստացա իմ գէներալիսիմուսի հեռագիրս՝ ձեզի խնդրելու, որ ամէնէն կարճ ժամանակը դատարկեք յիշեալ շրջանները»:

Վեհիբ Մեհմեդ.

Մէկ այլ հեռագիրով Վեհիբը Լեբեդինսկուն կը յայտնէր, որ իբր թէ հայերը կը շարունակեն բռնութիւնները Կարինի շրջանին մահմեդական բնակչութեան յանդեպ, ինչին պատճառաւ իրենք՝ թուրքերը, ստիպուած են «անմիջապէս միջոցներ ձեռք առնիլ յիշեալ վայրերն ազատագրելու համար»: Հայերու՝ իբր թէ գործած բռնութիւններն ընդամենը առիթ էին Կարինին գրոհը սկսելու համար: 1918թ. Փետրվար 23-ին Տրապիզոն էին մեկներ Անդրկովկասին իշխանութիւններու պատգամախօսները: Ստանալով Կարսը, Բաթումը եւ Արդահանը դատարկելու թուրքական պահանջը՝ Անդրկովկասեան սեյմի եւ Կառավարութեան նախագահներ Չխեիձէի եւ Գեգեչկորիին անունէն հեռագիր կ'ուղարկուի Վեհիբին, որտեղ հարցում կ'արուեր, թէ «Պե՞տք է արդեօք քննիլ յիշեալ շրջանները դատարկելու խնդիրը, եւ մի՞թէ թուրքաց կառավարութիւնը չի ցանկընա յաշտութեան բանակցութիւններ սկսիլ Անդրկովկասին հետ»:

1918թ. Փետրվար 26-ի երեկոեան Անդրկովկասեան սեյմը արտակարգ նիստ կը յրաւիրէ եւ կը քննարկէ թուրքերու պահանջը:

ԲԱԹՈՒՄԸ

Ելոյթ կ'ունենամ տարբեր խմբակցութիւններու ներկայացուցիչներ: Բացի Մուսավաթի երեսփոխան Խան Խոյսկուց, բոլորն կ'առաջարկեն հետեւողական ըլլալ եւ ամուր կանգնիլ Սեյմին՝ նախկինը հաստատած դիրքորոշմանը, այն է՝ Տրապիզոնի բանակցութիւնները վերջնական յաշտութիւն կնքեր Թուրքիոյ հետ: Խան Խոյսկին կ'ըսէր, որ առանձին քայլեր ձեռնարկելու կարիք չկա, քանի դեռ Տրապիզոնէն չեն վերադարձեր պատուիրակութեան անդամները: Ինչ կը վերաբերէր Թուրքիոյ վերջնագրին, ապա ըստ Խան Խոյսկու՝ այն բնական էր ու լիովին հասկընալի:

«Թուրքիոն ձեզի առաջարկեց ներկայացուցիչներ ուղարկիլ Բրեստ-Լիտովսկ եւ մասնակցիլ հոն վարուող բանակցութիւններուն: Դուք մերժեցիք: Առաջարկ եղաւ հրապարակիլ Անդրկովկասը անկախ պետութիւն: Դուք ձգձգեցիք: Մի՞թէ բնական չէ, որ նա այժմ, յամարելով Անդրկովկասը իբրեւ մասն Ռուսաստանին, կնքեր է յաշտութիւն ամբողջ Ռուսաստանին հետ», - թուրքերուն կ'արդարացներ Խան Խոյսկին (Մշակ, 1 մարտի, 1918թ., թիվ 44):

Իսկ Անդրկովկասին մեծաթիվ պատվիրակությունը «Կարու Կարլ» (Կարլ թագավոր) նավին վրայ Տրապիզոնի ծովափն կը սպասեր, թե երբ կբարեհաճեն ներկայանալ թուրքական կողմին ներկայացուցիչները:

Անդրկովկասին իշխանությունները լիազորություն կամ լեգիտիմություն մը չունեին խօսելու Արեւմտեան Հայաստանի հայերուն անունէ՝ թուրքերուն հետ բանակցելու Կարսի, Բաթումի եւ Արդահանի շրջաններու ապագային շուրջ, որտեղ բռնազաւթումը կը շարունակուի մինչ օրս:

Անդրկովկասին պատվիրակութիւնը դեռ դուրս չէր եկեր Թիֆլիսէն, երբ Բրեստ-Լիտովսկէն կը ստանա Լեւոն Կարախանին հեռագիրը, որը կը յայտնէր Կարսին, Բաթումիին եւ Արդահանին շրջանները թուրքերուն զիջելու մասին: Անդրկովկասեան սեյմը կը քննարկէ իրադրութիւնը եւ կը փորձէ ընդհանուր դիրքորոշում ձեւաւորիլ: Բրեստ-Լիտովսկին պայմանագիրը Սեյմը չի ընդունէր, իսկ Նոյ ժորդանիան կը յայտարարէ, որ «Այդպիսին յաշտութեան, որպէս ստորագրեցին բոլշեւիկները, մենք չենք ստորագրի. աւելի լաւ է պատուով մեռնիլ դիրքերը, քան թէ խայտառակուեր եւ սերունդներուն անեծքին է մատնուեր»: Հայ երեսփոխանները յոյս ունեին թուրքերուն հետ բանակցութիւնները ստանալ Արեւմտեան Հայաստան ինքնորոշման իրաւունքին իրացման յնարաւորութիւն:

Ադրբեջանցիները սկիզբը զգուշօրէն, ետք աւելի ու աւելի բացայայտ իրենց աջակցութիւն կը յայտնեն թուրքերուն: Անոնք նաեւ կը յայտարարեն, որ պետք է վերջ տալ պատերազմին, բաւարարուիլ 1914թ. սահմաններով եւ չխառնուիլ թուրքերուն ներքին գործերուն:

Տրապիզոն մեկնած Սեյմին պատվիրակութեան ղեկավարը Ակակի Չիւենկելին էր, իսկ անդամները՝ Աբաշիձեն, Հեյդարովը, Գվազաւան, Գաջինսկին, Քաջազնունին, Լասիխիշվիլին, Մեհթիւլը, Խաս-Մամեդովը,

Խատիսեանը, Չիկոլիւնը, Շեյխ-ուլ-Իսլամովը: Պատվիրակութեան կազմը կային բազմաթիվ փորձագէտներ, զինուորականներ, թարգմանիչներ: Հայկական կողմէն ներկա էին Ռուպէն Տեր-Մինասեանը, պատմաբան Լեւոն Եւ ուրիշներ, ինչպէս նաեւ մօտ 50-հոգանոց պահակախումբ: Մօտաւորապէս 90-հոգանոց պատվիրակութեան ժամանումը Տրապիզոն թուրքերուն համար կը դառնա ծաղրին առարկա:

Թուրքական պատվիրակութիւնը կ'ուշնար, իսկ Սեյմի ներկայացուցիչներուն թոյլ չէին տա պահակախումբով դուրս գալ քաղաք՝ պատճառաբանելով, որ Տրապիզոնը թուրքական քաղաք է, եւ բանագնացներու անվտանգութիւնը իրենք են ապահովելու: Խատիսեանը կը յիշէ, որ երկու օր իրենք կ'անցկըցնեն նաւ: Միայն երրորդ օրը թուրքերու ներկայացուցիչները կը ժամանեն Տրապիզոն:

Ակակի Չիւենկելին կ'ըգրէր.

«Տաճկական պատվիրակութիւնը «Շեստեց» նաւով այսօր, 27-ին յասաւ Տրապիզոն: Պատվիրակութիւնը բաղկացած է 5 հոգիէն: Պատվիրակութիւնը կը նախագահէ ծովային գնդապէս Ռաուֆ բէյը: Մեր պատվիրակութեան քարտուղարը ողջունեց անոնց նավին վրայ, որմէ ետք տաճկական պատվիրակ մը մեզի մօտ եկաւ, պայմանաւորուելու տեսակցութեան տեղի, ժամի մասին: Նախնական քանի մը հարցեր պարզելու համար ես եւ Ռաուֆ բէյը տեսնուեցանք տունին մը մէջ, որը որոշուած էր ժողովին համար: Որովհետեւ մեզ յայտնի չէ տաճկական կառավարութեան պատասխանը վերջին հեռագրին, մեր շրջաններու էվակուացիային մասին, ես պատվիրակութեան նախագահին հարց տուի, թէ յայտնի՞ է արդեոք անոր տաճկական գէներալիսիմուսին

առաջարկը եւ կ'ընդունէ նախագահը այդ առաջարկութիւնը, իբրեւ ոչ ցանկութիւն օսմանեան կառավարութեան – շարունակել յայտութեան բանակցութիւնները, նախագահը պատասխանեց, որ ինքն այդ առաջարկին մասին ոչինչ չգիտէ եւ կը խնդրէ մեր հարցը գրաւոր կերպով ներկայացնիլ: Տաճիկները իրենց պատասխանէ համար ժամանակ խնդրեցին եւ յայտնեցին, որ իրենց նպատակն է հաստատուն յաշտութիւն կնքիլ: Այսօր իրիգունը ամփ դուրս կու գանք յաշտութեան բանակցութիւններու համար»:

Սեյմին պատւիրակութեան հայ ներկայացուցիչներուն դրութիւնը յատկապէս կը ծանրանա, երբ կ'իմանան, որ թուրքերը գրաւեր են Էրզրումը, իսկ Բրեստ-Լիտովսկ ստորագրուել է Կարսն ու Արդահանը թուրքերուն վերադարձնելու համաձայնութիւնը: Թուրքերը կը պնդեն, որ Սեյմին պատվիրակութիւնը անմիջապէս ճանաչէ Բրեստին պայմանագիրը եւ ազատէ նշուած շրջանները:

Անդրկովկասին ներկայացուցիչներն ալ իրենց հերթին կը յայտարարեն, որ Անդրկովկասը յեղափոխութեան առաջին իսկ օրուէն չի ճանաչեր բոլշեւիկներու իշխանութիւնը, հետեւաբար անոնց կողմէն ստորագրուած ցանկացած պայմանագիր իրենց համար ընդունելի չէ: Թուրքերուն պնդումը յիմնառու էր այն բանին վրայ, որ Բրեստին պայմանագիրին ստորագրման պահին Անդրկովկասը չէր հռչակեր իր անկախութիւնը: Սեյմին պատւիրակութիւնը գրաւոր կը ներկայացնէ իրենց դիրքորոշումն արտայայտող քանի մը կետ, որոնցմէ մէկը կը վերաբերէր Թուրքահայաստան հայերու եւ միւս ազգերու ինքնավարութեան իրաւունքին:

Թուրքական պատւիրակութիւնը կտրականապէս կը մերժէ այդ կետը՝ յայտնելով, որ թոյլ չի տա միջամտիլ իր երկրին ներքին գործերուն:

Սեյմի պատւիրակութեան հայ ներկայացուցիչներու դրութիւնը յատկապէս կը ծանրանա, երբ կ'իմանան, որ թուրքերը գրաւեր են Կարինը, իսկ Բրեստ-Լիտովսկ

ստորագրուած է Կարսն ու Արդահանը թուրքերուն վերադարձնելու համաձայնութիւնը: Թուրքերը կը պնդեն, որ Սեյմին պատւիրակութիւնը անմիջապէս ճանաչի Բրեստին պայմանագիրը եւ ազատի նշուած շրջանները: Անդրկովկասին ներկայացուցիչներն ալ իրենց հերթին կը յայտարարեն, որ Անդրկովկասը յեղափոխութեան առաջին իսկ օրուէն չի ճանաչեր բոլշեւիկներու իշխանութիւնը, հետեւաբար անոնց կողմէն ստորագրուած ցանկացած պայմանագիր իրենց համար ընդունելի չէ: Թուրքերուն պնդումը հիմնուած էր այն բանին վրայ, որ Բրեստին պայմանագիրին ստորագրման պահին Անդրկովկասը չէր հռչակեր իր անկախութիւնը: Սեյմին պատւիրակութիւնը գրաւոր կը ներկայացնէ իրենց դիրքորոշումն արտայայտող քանի մը կետ, որոնցմէ մէկը կը վերաբերէր Թուրքահայաստան հայերու եւ միւս ազգերու ինքնավարութեան իրաւունքին:

Թուրքական պատւիրակութիւնը կտրականապէս կը մերժէ այդ կետը՝ յայտնելով, որ թոյլ չի տար միջամտիլ իր երկրին ներքին գործերուն: Համի բեյի երկու տարբերակը Թուրքական պատվիրակութեան քարտուղար Համի բեյը առանձին կը յանդիպէ Խատիսեանին հետ եւ կ'առաջարկէ Արեւմտեան Հայաստանի խնդիրին լուծման երկու տարբերակ: Առաջինը բնակչութեան փոխանակութիւնն էր. 300 հազար Արեւմտեան Հայաստանին հայեր կը մնային Անդրկովկաս, փոխարէնը նոյնքան թաթարներ կը տեղափոխուէին Թուրքիո: Հայկական կողմը կը մերժէ այս առաջարկը, որովհետեւ «ան կզրկէր մեզի իրաւունքէ պահանջիլ Թրքահայաստանը, ուր թուրքերը կուգէին տեղաւորիլ Անդրկովկասէն տարուած մահմեդական տարրերը», - կը գրէ Խատիսեանը: Երկրորդ տարբերակով թուրքերը Արեւմտեան Հայաստանին հարցը կը դիտարկէին որպէս իրենց ներքին խնդիր:

Ինչ կը վերաբերէր Անդրկովկասին անկախութեանը, ինչը թուրքերու համար չափազանց կարեւոր էր, ապա Սեյմին պատւիրակութեան ներկայացուցած բոլոր հիմնաւորումներ, թէ իրենք անկախ պետութիւն են, չի ընդունուեր թուրքերուն կողմէն, եւ անոնք կը շարունակեն պնդիլ Բրեստ-Լիտովսկին պայմաններն ընդունելուն վրայ:

Յաջորդ օրերուն Չխենկելին լրացուցիչ պարզաբանումներ կու տար Անդրկովկասին անկախութեան, պետական կառուցուածքին մասին, սակայն թուրքերն ամուր էին կանգնած իրեն դիրքերը: Ռաուֆ բեյը կը շարունակէ պահանջիլ Բրեստ-Լիտովսկին պայմանագիրին կատարումը:

Թուրքերուն դիրքորոշումը յետեւեալն էր.

«Լենինին կառավարութեանը, տապալելով նախկին կառավարութիւնը, կատարուած փաստին զորութեամբ բռներ է անոր տեղը: Այն հանգամանքը, որ Անդրկովկասը չի ճանաչեր այդ կառավարութիւնը, ունէ ներքին նշանակութիւն եւ չի կարող անդրադառնալ արտաքին յարաբերութիւններու վրա, քանի այդ երկրին որեւէ մաս մը չի անջատուեր եւ չի ստացուեր ուրիշ պետութիւններու ճանաչումը: Ներկա բանակցութիւնները միայն մէկ նպատակ ունեն, պատրաստիլ եւ ընդունիլ տնտեսական, առեւտրական եւ ուրիշ տեխնիկական մանրամասնութիւններուն վերաբերող եւ Բրեստ-Լիտովսկին դաշնագիրէն բխող պայմաններ»:

Անդրկովկասին պատվիրակութիւնը Քաջազնունուն, Հեյդարովին եւ Լասխիշվիլուն ստիպուած կ'ուղարկէ Թիֆլիս թուրքերուն պահանջները Սեյմ քննարկելու եւ որոշում ընդունելու համար: Մարտ 13-ին Սեյմը կը լսէ բանագնացներուն, սակայն որեւէ որոշում չի կայացներ, փոխարէնէ կը մեծացնէ պատւիրակութեան նախագահ, արտաքին գործերու նախարար Ակակի Չխենկելի լիազորութիւնները:

Այդ ընթացքին թուրքական բանակը կը շարժուեր առաջ եւ մարտին կէսերուն ռազմական գործողութիւններն

կ'ընթանային արդեն Սարիղամիշին յատուածը: Խատիսեանը կը նշէր, որ սա թուրքերու մարտավարութիւնն էր՝ բանակցութիւններուն զուգահեռ շարունակիլ պատերազմը:

«Բոլոր պարագաներուն ալ թուրքերու գործելակերպը նոյնն էր, բանակցիլ եւ միաժամանակ պատերազմիլ՝ իրենց կամքը լիովին պարտադրելու համար: Նոյն պատմութիւնը հետագային ինձ հետ կրկնուեց երկու անգամ եւս նոյն թուի մայիսը Բաթումիին մէջ եւ 1920թ. Նոյեմբերին Ալեքսանդրապոլին մէջ», - կը գրէ Խատիսեանը:

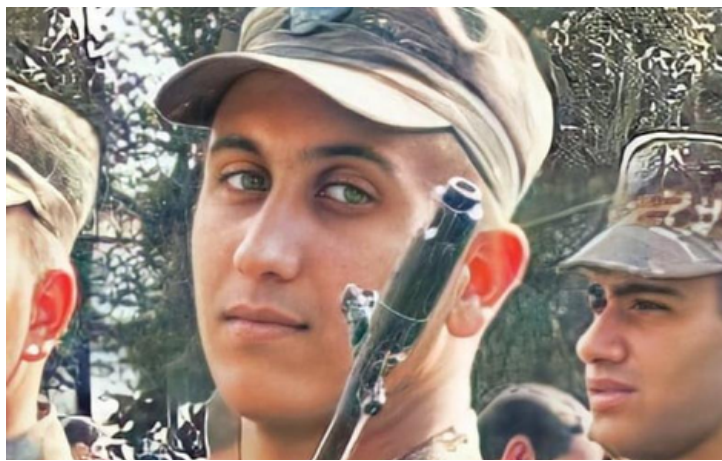
Մարտի 23-ին բանակցութիւնները Տրապիզոն կը շարունակուեն:

Պատվիրակութիւնը ստիպուած կ'ըլլա տարածքային որոշ զիջումներ ընիլ եւ թուրքերուն կ'անցնէ ամբողջ Օլթիին շրջանը, Արդահանին շրջանի Յարաւային, Կարսի շրջանի յարաւ-արեւմտեան եւ Կաղզվանի արեւմտեան մասերը: Սակայն թուրքերին ատ չէր գոհացնի, եւ քանի մը օր անց կը ստացուի անոնց վերջնագիրը՝ 48 ժամուան մէջ ընդունիլ Բրեստ-Լիտովսկին պայմանագիրին պայմանները: Անդրկովկասին պատվիրակութիւնը կը սկսէ քննարկիլ Կարսը հանձնելու եւ Բաթումը պահելուն տարբերակը:

Արեւմտեան Հայաստանի Զաւակները

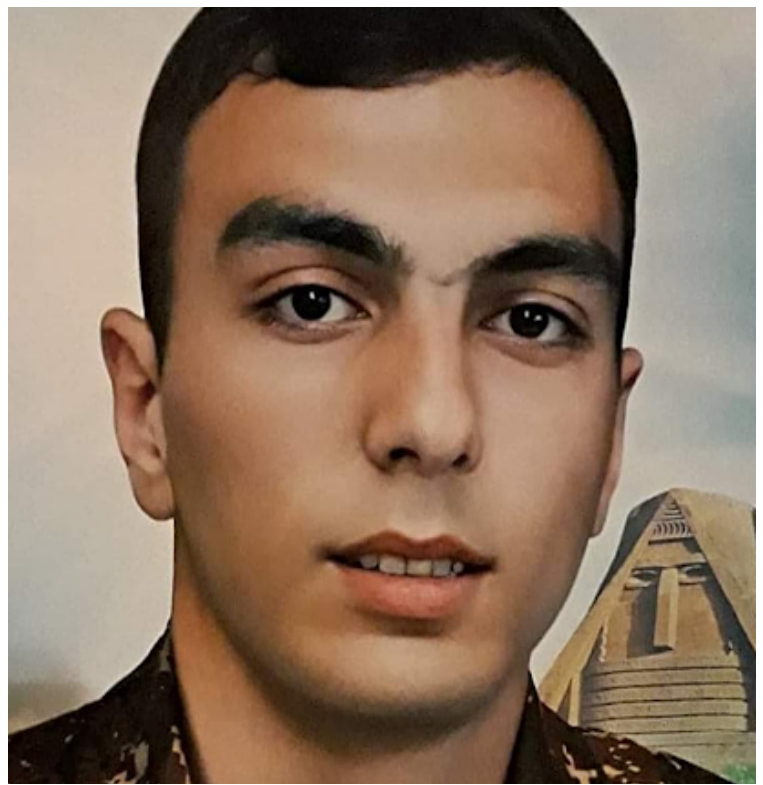
ՌՈՒՊԷՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

44-օրեա պատերազմը զոհուած կանաչ աչքերով Ռուպէնը, որը աստղաֆիզիկոս Վիկտոր Համբարձումեանին եղբոր թոռն էր, մանկութենէ սիրահարուած էր աստղերուն: Մարտունի է ծառայէր, Համբարձումեաններուն ընտանիքին անծանոթ շատ մարդիկ են անոնց ասել՝ եթէ Ռուպէնին ճշգրիտ յաշուարկները չըլլային, Մարտունիին զորամասը հօդս ցնդած կ'ըլլար: Պատերազմին ընթացքը Ռուպէնին յաշուարկած թիրախներուն կորդինատներով, բացարձակ ճշգրտութեամբ, ոչնչացուել է թշնամիին ահռելի թիվով զրահատեխնիկա:

Նա մասնակցեր է Մարտունիին թեժ մարտերուն: Հոկտեմբեր 2-ին վիրաւորուել է՝ ստանալով կանտուզիա, եւ մի քանի օր բուժուելէն ետք՝ դեռ չապաքինուած, նորէն անցեր է ծառայութեան: Ռուպէն զոհուել է Մարտիունի՝ հոկտեմբեր 22-ին: Ամրակազմ, թիկնեղ տղան, որ շատ կը սիրէր թիվերու ու աստղերուն աշխարհը ծնուել է Երեւան:

Ռուպէնս սովորել է Արտաշէս Շահինեանին անուան ֆիզմաթ դպրոցը: Բացառիկ խելքին տեր էր: Կրտսեր Համբարձումեան ընդունուել էր ԵՊՀ կիրառական մաթեմատիկային եւ ինֆորմատիկային ֆակուլտետ, նաեւ Մոսկուային ֆիզիկատեխնիկական համալսարան: Որոշել էր՝ մինչեւ չծառայէ, չի մեկնել Մոսկուա:

Նա դարձել էր աւագ հետախոյզ, ապա՝ հրետանաւոր: Ծառայութեան 6-րդ ամիսը սերժանտական դասընթացներու էր մասնակցել: Լավ ծառայութեան համար Սեպտեմբեր 12-ին Ռուպէնը ստացել էր սերժանտին կոչում եւ պարգեւատրուել «Քաջարի մարտիկ» կրծքանշանով: Մաթեմատիկային եւ յաշուարկային գերազանց հմտութիւններու շնորհիվ դարձել էր N հրետանային դիվիզիոնի կառավարման դասակին շտաբին պետին յաշուարկող:

ԷՂԳԱՐ ԲԱՂՈՒՄԵԱՆ

Էղգար Բաղումեան ծնած է 2002թ. Մարտ10-ին քաղաք Մասիս: 2007թ-ին յաճախել է քաղաք Մասիսին 2-րդ հիմնական դպրոց : Դպրոցն աւարտելէն ետք ընդունուել է Մասիս քաղաքի Գիւղատնտեսական քոլեջ եւ ստացել «Մենեջմենթի» որակաւորում:

2020թ. Յուլիս 10-ին զորակոչուել է բանակ եւ ծառայել Արցախին Ստեփանակերտի «Հայկազով» զորամասը ,որպէս Յաշուարկին վարորդ: Առաջին օրուրնէ մասնակցել է 44-օրեա պատերազմին եւ հմտօրէն կատարել իր առջեւ դրուած մարտական խնդիրները: Մասնակցել է Յադրութի, Վարանդայի եւ Ճարտարին համար մղուած մարտական գործողութիւններուն:

Ընդամենը 2 ամսուա ծառայող էր Էղգարը եւ լինելով վարորդի պաշտօնը՝ մարտական գործողութիւններու ժամանակ ցուցաբերել է արիութիւն եւ խիզախութիւն: 32 օր տեւած մարտակա գործողութիւններուն ընթացքը, մինչեւ իր կեանքին վերջը թոպենները, շարքային Բաղումեան բարեխղճօրէն եւ բարձր պարտքին զգացումով կատարել է իր պարտականութիւնները:

Էղգար Բաղումեան զոհուել է Յոկտեմբեր 28 -ին «Ալաբալի» կոչուող տեղանքը՝ հակառակորդին հրետանու կողմէն արձակված արկին պայթիւնէ: Հետմահու պարգեւատրուել է «Արիութեան» մեդալով:

ԿԻՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

«Բախտը մեկն է զինուորին, կամ մահ, կամ ազատություն»։ Դեռ աս խոսքերն ալ որպէս կարգախօս ընտրած կամաւոր Կիմ Խաչատրեան զոհուեց յանուն հայրենիքին 2020 թուականի Հոկտեմբեր 30-ին։ Կիմը ծնած է Վայոց Ձորի մարզին Արենի գիւղը։ Շատ կը սիրեր հայրենի գիւղը։ Ընկերները կը պատմեն, որ յաճախ կը պնդէր, որ այցելեն Արենի։ Յատուկ սէր ուներ սեփական ծննդավայրին յանդէպ, բայց Արցախին նկատմամբ իր զգացումները կը տարբերուէին, ինչպէս ընկերներն կը պնդեն, այդ սէրն ուրիշ էր, երկնային էր։ Կիմ կը սովորէր Երեւանի Մխիթար Հերացու անուան պետական բժշկական համալսարան, կ'երագեր իր գիւղը ատամնաբուժարան հիմնիլ։ Հպարտ, հայրենասէր, գեղեցկադէմ, բարի ժպիտով. բոլորն այսպէս կը յիշեն ու կը նկարագրեն Կիմ Խաչատրեանը։

Կիմը կամաւորագրուեց պատերազմին Դեռ ատեն օրուընէ։ Հանգամանքներուն բերումով ռազմաճակատ մեկնեց Հոկտեմբեր 12-ին։ Այդ երկու շաբաթներուն ընթացքը Կիմը առիթով մը գրեր էր՝ «կ'աշաշեմ քաղաքացիական հագուստով շրջեմ, երբ իմ ընկերներս ռազմի դաշտն են»։

Պատերազմ մեկնելուն նախորդ օրը Կիմը գրեր էր.

Բախտը մեկն է զինուորի՝
Կամ մահ, կամ ազատութիւն
Վառողդ պահէ միշտ պատրաստ ու չոր,
Նշանահատիկդ միշտ ճշտուած պահիր,
Որ գնդակն անցնէ ճիշտ սրտի միջով,
Եւ անոր հանձնէ անաչառ մահին։
Կռուի մէջ չկա գթութեան խնդիր,
Եւ ոչ ալ խղճի գերակայութիւն,
Խղճիդ հետ երբեք դաշինք մի՛ կնքեր
Այլապէս խիղճդ կդառնա քեզ թոյն։
Թշնամիիցդ աւելի եղիր անողոք,
Լուծէ՛ յնացող ցաւը վրեժի,

Թող քեզի չհուզեն կական ու բողոք,
Երբ քո խնդիրը մահն է հրեշի։
Թող որ թշնամիդ անիծէ՛ զարկդ,
Ոսխիդ մայրը թող քեզ նզովէ,
Բազուկդ սակայն կօրհնէ՛ քու ազգդ,
Եւ քաջութիւնդ երգով կգովէ։

ԱՐԵՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Արենն Արարատին մարզէն էր, 18 տարեկան։ Կը սովորէր Երեւանին մշակոյթին պետական քոլեջը։ Փոխադրուելու էր չորրորդ կուրս ու երկար ժամանակ կ'երկմտէր՝ տարկետում վերցնէ՞, թէ՞ գնա ծառայէ ու հետ գա, բայց հայրենիքին հանդէպ պարտքը կատարիլն աւելի զորեղ էր։ Ծնողներն Արենին համար գունաւոր ապագա էին պլանաւորեր։ Կը ցանկընար ընդունուիլ Երեւանին թատրոնին եւ կինոյին պետական ինստիտուտ։

Յովհաննիսեան Արեն բանակ էր զորակոչուեր 2020 թուականին Օգոստոս 12-ին։ Մարտակերտ կը ծառայէր։ 2020 թուականի Սեպտեմբեր 27-ին, տանգապով դիրքեր բարձրանալու ժամանակ աթս-ն կը թիրախաւորէ Արենենց ինքնաշարժը։ Յարուածին ժամանակ նա իր մարմինով կենդանի վահան կը դառնա իր 5 ընկերներուն համար։ Պայթիւնէ կը զոհուի միայն նա. յարուածին ալիքէն Արենին սիրտը կանգ էր առեր... 5 ընկերներէն ոչ ոք տուժեր էր։ Արեն 44 օրեա պատերազմին առաջին զոհերէն էր։

Անոր անունը զոհուածներու ցուցակը յայտնուեց Սեպտեմբեր 28-ին։ Այսօր Արենին ծննդեան օրն է։ Նա կդառնար 20 տարեկան։

ԱՐԹՈՒՐ ԱՂԱՍԵԱՆ

Ապրիլ լույս 2-ին գիշերը ադրբեջանական զինուժին յատուկ ջոկատայիններու սանձազերծած նախահարձակ գործողությունները շատ վայրեր կանխուեց ու տապալուեց շարքային զինուորներու կողմէն: Անկէ մէկն Արցախին հիսիս` Թալիշին ուղղութեամբ տեղակայուած մարտական դիրքին աւագ Արթուր Աղասեանն է, ում կազմակերպուած քայլերուն շնորհիվ ծանր մարտին արդիւնքը յակառակորդին «Յաշմա» յատուկ ջոկատայինները` ջախջախուելով փախան դիրքէն, իսկ դիրքը հերթափոխ իրականացնող տղաներն ունեցան ընդամէնը մէկ վիրաւոր:

19-ամեա Արթուր Աղասեանը իր սխրագործութեան համար պարգևատրուեր է «Մարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի շքանշանով: Արցախին հիսիս տեղակայուած դիրքերէն մէկը մերօրեա հերոսը լրագրողներուն պատմեր է` ինչպէս դիմաւորեցին ու հետ շարտեցին Բաքուի զինուժին յատուկ ջոկատայինները:

«Ապրիլեան պատերազմի ընթացքը դիրքը երրորդ հերթափոխս էր: Ապրիլ 1-ի հերթափոխի ժամանակ մեր ընկերներէն մէկը յակառակորդին դիպուկահարին գնդակէն զոհուեր էր: Երեկոեան ալ կը կրակէին, մտածեցինք` իրենց բնորոշ հերթական խաղն է, բայց շուտ հասկըցանք, որ յակառակորդն այս անգամ չի լռելու: Մենք ալ սկսեցինք ականանետերով կրակիլ: Գիշերը` ժամը 03:45-ից, մէկ ժամ շարունակ հրետակոծեցին մեր առաջնագիծը: Միաժամանակ քանի մը միաւոր հրետանի կաշխատեր:

Ես դիրքին աւագն եմ: Տղաներուն իջեցուցի ներքեւ, որ աւելի անվտանգ տեղը դիրքաւորուեն ու պատսպարուեն: Յակառակորդը սկսեց հրետակոծիլ կացարանի տարածքը. ոչ աջ, ոչ ձախ յնարաւոր չէր գնալ: Այդ ընթացքը անոնք մաքրեր էին մեր ականապատ դաշտը, որ առաջ գային:

Մեկ ժամ տեւած հրետակոծութեան ժամանակ մինչեւ 220 արկ էին թափեր մեր ուղղութեամբ, ետք անօդաչու բարձրըցուցեր, տեսեր էին դիրքը մարդ չկա ու մտածիլ, թէ կամ փախեր ենք, կամ զոհուեր: Երգելով, սուլելով առաջ կու գային, մաս մը, վստահաբար, ինչ-որ բանի ազդեցութեան տակ էր: Ժամեր առաջ մեր զոհուած ընկերոջ վրեժը դեռ թարմ էր: Էդ պահին հասկըցանք, որ եկեր է յատուցման ժամը, մենք մեր զոհուած ընկերոջ պարտքը պիտի տանք:

Անկէ մէկը վազելով առաջ եկաւ, որ կացարանին վրայ նռնակ նետի, պատուհանէն նռնակը գցեցի անոր ուղղութեամբ: Հասուցին կտրիլ «տապիկի» լարը, չկրցանք զանգիլ ու զգուշացնիլ, որ խափանարար խումբ է մտեր, սկսանք ինքնուրոյն գործիլ:

Քսան րոպէէն աւել մարտ ենք վարեր յատուկ ջոկատայիններուն հետ: Մեծ շփոթմունք առաջացաւ անոնց մէջ, երբ խումբին հրամանատարը վիրաւորուեց: Ետք խուճապը տարածուեց, տեսնելով, որ շատ զոհեր ու վիրաւորներ ունեն, սկսեցին փախչիլ:

Կարմիր «ռուպ» տուեցին, ինչը կը նշանակեր, որ ձախողուեր են, մասը մը զոհուեց, միւս մասը փախաւ` չհասցնելով տանիլ զոհերու դիակները: Անոնց մեծ մասին նռնակներով ենք ոչնչացուցեր` շատ դաժան, ոնց իրենք են վարուեր մեր միւս տղոց հետ, այնպէս ալ` մենք:

Հիմա ալ այն դիրքն ենք, որտեղ եղեր ենք Ապրիլ 2-ին:

Մեր դիրքէն միայն վիրաւոր մը ունեցանք` Յարութիւն Բադալեանը, ով վիրաւորուելէն ետք ալ շարունակեց կռիվը: Նրան օրերս պարգևատրեցին «Մարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի շքանշանով: Դիրքին միւս տղաները «Արիութեան մեդալ» ստացան:

Այս պատերազմը շատ բան սովորեցուց մեզի: Հատուցման պահին բոլորս ենք սպասեր, երբ այն կու գա, ու կը կարողանաս լուծի ընկերոջդ վրեժը, երբ կը պահես քու դիրքդ, որը միշտ քոնն է եղած, հանգիստ խղճով զենքդ վայր կը դնես` աւելի մեծ պատասխանատւութեամբ ու զգոնութեամբ սպասելով այն կրկին վերցնելու ու գործդ շարունակելու պահին»:

ՏԻԳՐԱՆ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Տիգրան Սահակեան ծնած է 2002 թուականի Յունվար 26-ին Արմավիրի մարզի Վարդանաշեն գիւղը Սահակեաններուն ընտանիքը: 2007 թուականին յաճախեր է գիւղին դպրոցի առաջին դասարան: Նա եղած է դպրոցական միջոցառումներու գլխաւոր հերոսը, հայրենասիրական երգերով բազմիցս հուզեր ու ոգեւորեր է բոլորը: Միաժամանակ կ'ընթացէր սպորտային խմբակներու՝ լողի, բռնցքամարտի, ֆուտբոլի, մարտեր առանց կանօններու: Բռնցքամարտին հանրապետական մրցումներու ժամանակ զբաղեցուցեր է պատուաւոր հորիզոնականներ: Երբ 2019 թուականին արդեն կ'աւարտէ միջնակարգ դպրոցը, կ'որոշէ դառնալ իր ժողովուրդի, անխառն երգերու կատարողը, իսկ մինչ այդ Էջմիածնի Կոմիտաս անուան մշակութային պալատին Ծովինար Յարութիւնեանին «Զանգակ» երգին ստուդիային մենակատարն էր: Միաժամանակ կը մասնակցէր ստեղնաշարային գործիքներու պարապմունքներու: 2018թ. Յուլիս 27-էն մինչեւ Օգոստոս 3-ը մասնակցեր է Վրաստանի Հանրապետութեան Քոբուլէթի անցկըցող «Նարնջագոյն Քոբուլէթի» միջազգային մրցոյթ-փառատոնին՝ ներկայացնելով Էջմիածին քաղաքը եւ զբաղեցնելով 2-րդ պատուաւոր հորիզոնականը «Հայեր, միացէ՛ք» երգով: Էջմիածնի քաղաքապետարանին կողմէն ստացեր է շնորհակալագիրներ անթերի կատարման եւ հայրենասիրական ոգին բարձր պահելու համար: Բազմիցս հանդես է եկեր տարբեր զորամասերը: 2019 թուականի Յուլիսը կ'ընդունուի Կոմիտասին անուան պետական կոնսերվատորիայի «Հայ երգեցողութիւն» նախապատրաստական բաժին, իսկ 2020 թուականի Յուլիսը յաջողութեամբ հանձնելով ընդունելութեան քննութիւնները, կ'ընդունուի նոյն բաժնի առաջին կուրս:

Նոյն թուականի Օգոստոս 13-ին զորակոչուեր է բանակ, ծառայել Մարտակերտ, Սեպտեմբեր 3-ից՝ Մատաղիս: Տիգրանը ծառայութեան մէկնելէն առաջ իր զորակոչման օրը Էջմիածին քաղաքը, զինկոմիսարիատին բակը՝ Տիգրան Մեծի արձանին հարեանութեամբ երգեր է Գուսան Հայկազունու Մոնթ Մելքոնեան հեղինակային երգը:

Մոտ վեց օր նորակոչիկները մասնակցեր են Թալիշին պաշպանական մարտերուն՝ օգնելով, որ Թալիշ դեռեւս ողջ մնացած զինուորները դուրս գան շրջափակումէն:

Հոկտեմբեր 2-ին թիկունքը ապահովելով, օգներ են, որ Մատաղիս տեղակայուած զինուորները (300 հոգիէն աւելի) խումբերով դուրս գան, փրկուեն սպառնացող մոտալուտ շրջափակումէն: Տղաքը փրկուեր են, իսկ տասէն աւելի հերոսաբար կոռուղ նորակոչիկները իրենց հրամանատարին հետ երկու անգամ ընկեր են շրջափակման մէջ: Կերպ մը ճեղքելով օդակը՝ 20-25 կմ քայլելով Մատաղիս-Մարտակերտ ճանապարհով, լուսաբացին ընկեր են թշնամիին հրթիռակոծման տակ:

Հէնց հոս ալ կ'անմահանան 18-ամեա հայրենեանց պաշպաններ Տիգրան Սահակեանը, Արմեն Գրիգորեանը եւ Նարեկ Երիցեանը: Տիգրանը հետմահու արիութեան եւ խիզախութեան համար 2021թ. Յունվար 21-ին պարգեւատրուեր է «Մարտական ծառայութիւն» մեդալով:

Թիվ 33651 զորամասի կողմէն 2021թ. Մայիս 22-ին պարգեւատրուեր է «6-րդ ՊՇ անձնուրաց պաշտպան» մեդալով: Երեսնի Կոմիտասի անուան պետական կոնսերվատորիային կողմէն 2021թ. Յոկտեմբեր 20-ին պարգեւատրուել է ԵՊԿ-ի 100-ամեակին նւիրուած յուշամեդալով:

A photograph of ancient stone ruins at night. In the foreground, two large, weathered stone heads are visible, one on the left and one on the right, both with distinct facial features like eyes, nose, and mouth. Behind them is a pile of rubble and a wall made of large, rectangular stone blocks. In the background, a large, rounded stone structure, possibly a tomb or a fortification, rises against a dark, starry sky. The scene is illuminated by a warm, orange light, likely from a low sun or moon, creating a dramatic and atmospheric effect.

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

www.westernarmeniatv.com

ՎԵՑ ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐՈՒԱ ԴԵԳԵՐՈՒՄԷՆ ԵՏՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԻ 15-ՐԴ ԴԱՐԻՆ ՁԵՌԱԳԻՐ ՄԱՏԵԱՆԸ

Շուրջ վեց հարիւր տարուա դեգերումէն ետք Հայաստան վերադարձաւ 15-րդ դարին մեծարժեք Ավետարանը, որը Մատենադարանին ընծայաբերելու հանդիսաւոր արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 14-ին: Մատենադարանին տնօրէն Արա Խզմալեանը ձեռագիր մատենան ընծայաբերումը մեծագոյն տոն կը յամարէ ե՛ւ Մեսրոպ Մաշտոցին անուան հին ձեռագիրներու գիտահետազոտական ինստիտուտին, ե՛ւ հայագէտներու համար: Ըստ Արա Խզմալեանի՝ ձեռագիր մատենան վերադարձով կը մեկնարկէ հավաքչականութեան պետական քաղաքականութիւնը, ինչը գնահատելի է, քանի որ միջազգային շուկա հայերէն ձեռագիրները շատ բարձր արժեք ունին: Անդրադառնալով Մատենադարանին ներկայիս գործունեութեանը՝ տնօրէնն ըսաւ՝ կը թեւակոխեն բարեփոխումներու նոր շրջան մը: «Որքան հին են մեր արժեքները, այնքան նոր պետք է ըլլան կառավարման մոդելները, այդ արժեքներու հանրայնացման ու միջազգայնացման մեխանիզմները: Մատենադարանին նպատակն է ընիլ յնարավորը, որ այն չընկալուի միայն որպէս ազգային խորհրդանիշ, ամէն հայի ենթագիտակցութեան մէջ ձեւաւորուած արքեսոյս, այլ ըլլա կենդանի ներկայութիւն, բանականութեան, գիտելիքին հանդէպ պատկառանքին, աշխարհի առաջ բաց ըլլալու եւ բոլոր առաջադիմական փոխակերպումները իրացնելու կէդրօն», -շեշտեց Խզմալեանը: Ձեռագիրը Մատենադարանին հանձնեց ՀՀ կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ սպորտի նախարար Ժաննա Անդրեասեանը: Միջոցառումն ուղեկցուեց «Հովեր» պետական կամերային երգչախումբին կատարումներով:

«ԶՎԱՐԹՆՈՑ» ՊԱՏՄԱՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԳԵԼՈՑ-ԹԱՆԳԱՐԱՆ ԲԱՑՈՒԵՐ Է «ՄՈՒՆՔ. ՔԱՇԱԹԱՂ» ԽՈՐԱԳԻՐՈՎ ՑՈՒՑԱՀԱՆՐԵՍ

«Զվարթնոց» պատմամշակութային արգելոց-թանգարանը Դեկտեմբեր 12-ին բացուեց Է «Մունք. Քաշաթաղ» խորագիրով ցուցահանդեսը: Ցուցահանդեսին ներկայացուած էին Քաշաթաղին շրջանի պատմամշակութային յուշարձաններու, այդ թիւը՝ հնամեա կամուրջներու, եկեղեցիներու, խաչքարերու, ամրոցներու ու բերդերու լուսանկարներ, որոնք յեղինակեր է շրջվարչակազմին «Մերան» պաշտոնաթերթին խմբագիր, լուսանկարիչ Զոհրաբ Ըռքոտեանը: Ցուցահանդեսին բացմանը, Քաշաթաղին վարչակազմի նախկին ղեկավար Ալեքսան Յակոբեանը, նախ նշեց, որ այս տարի կը լրանա շրջանի ստեղծման 30-ամեակը՝ համոզմունք յայտնելով, որ այն Արցախեան շարժման ծնունդ էր: Լուսանկարներուն յեղինակ Զոհրաբ Ըռքոտեանին խօսքով՝ ցուցադրութեանը ներկայացուեց Է իր արխիւի մաս մը: Ըստ անոր՝ Քաշաթաղին հայկական պատմամշակութային ժառանգութիւնը ներկայացնող լուսանկարներն ընտրուած են յաշուի առնելով այն հանգամանքը, որ այցելուներն յնարաւորին լայն պատկերացում կազմեն շրջանին մասին: Յեղինակին տեղեկատւութեամբ արտացոլուած նմուշներէն ամէնահինը նախաքրիստոնեական շրջանին յուշարձաններ են՝ Ժայռապատկեր, վիշապաքար, ամրոցներ: Ցուցահանդեսը բաց կըլլա երկու ամիս, որու շրջանակները, կազմակերպիչներուն յաղորդմամբ, կը նախատեսուեն նաեւ կրթական ծրագիրներ, բաց-դասեր յուշարձաններու, աւանդազրոյցներու ու պատմութեան վերաբերեալ:

ՕՐ ՄԵ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՇՈՒՇԻԻ ԳՈՐԳԻՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ ԿԴԱՌՆԱ ՊԵՏԱԿԱՆ ՌԻ ԱԶԳԱՅԻՆ

Շուշիի գորգի թանգարանի ցուցանմուշները, որոնց մասին աւելի վաղ գրեր էինք, կը գտնուեին մասնաւոր տարածքը, լրագրողներուն ըսեր է թանգարանին տնօրէն Վարդան Ասծատրեանը: «Գորգերը կը գտնուին մասնաւոր տարածքը, քանի որ պետական իշխանութիւնները ոչ միայն կը յրաժարուին տարածք տրամադրիլ թանգարանին, այլեւ կարգել են աստոնց ցուցադրութիւնը այլ պետական թանգարանները: Նախկինը ինձ առաջարկած էին աստոնք կամ ցուցադրիլ այլ թանգարանները՝ խառնուած այլ ցուցանմուշներուն հետ, առանց նախկին անունը նշելու՝ «Շուշիին գորգի թանգարան», կամ կըսեին, որ չեն կրնա տեղ յատկացնիլ, քանի որ «Շուշիին գորգերը» մասնաւոր հաւաքածու է: Կրթութեան եւ մշակոյթի ոլորտի պաշտօնէաներու շուրթերէն նման յայտարարութիւնն իմ տեսանկիւնէ անընդունելի է: Մինչ այս մասին խօսիլը, խորհուրդ կուտամ, որ պատշաճ կերպով ուսումնասիրեն թանգարաններու պատմութիւնը: Աշխարհը շատ յայտնի թանգարաններ կը ստեղծուին մասնաւոր յավաքածուներու հիման վրայ, եւ այս հանգամանքը նման արգելքներու պատճառ չի կրնա ըլլալ: Պատճառն աւելի շուտ այն է, որ ատ կը յակասէ ներկայիս իշխանութիւններու քաղաքականութեանը, որոնք կը պատրաստուին խաղաղութեան պայմանագիր կնքիլ մեր հարեւաններուն հետ: Բաքուին դուր չի գա Հայաստանին տարածքը արցախեան գորգին թանգարան բացելու փաստը, իսկ մեր երկրի ներկայիս ղեկավարութիւնը ատ թոյլ տալ չի կրնար:

Սակայն ժամանակները կը փոխուին, բայց մշակութային եւ պատմական արժեքները կը մնան՝ փոխանցուելով սերնդեսերունդ: Շուշիին թանգարանը կը տարբերուի բազմաթիվ թանգարաններէն, անոր ցուցանմուշները եզակի են անորով, որ ունին ծագման կոնկրետ պատմութիւն, ինչպէս կը նշեն աշխարհին յայտնի փորձագէտները: Այս թեմայով ես գրեր եմ բազմաթիվ գիտական աշխատութիւններ: Վաղ թէ ուշ թանգարանն անպայման իր դռները կբացէ Հայաստանի տարածքը եւ կըլլա պետական ու ազգային, ես անկեղծօրէն կուզեմ յատալ ատոր»:

ՀՈՐԴԱՆԱՆԻՆ ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ԱՄՐՈՅԸ ԳՏՆՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԷՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆԵՐ

ԵՊՀ մշակութաբանութեան ամբիոնին վարիչ, պատմական գիտութիւններու դոկտոր, պրոֆեսոր Յամլետ Պետրոսեանը բուհ Դեկտեմբեր 13-ին կայացած դասախօսութեան շրջանակը մանրամասներ է ներկայացուցեր Հորդանանի Շուրբակ ամրոցին արշավախումբին հնագիտական յետազոտութիւններուն արդիւնքը յայտնաբերուած նորայայտ հայերէն արձանագրութիւններով վերաբերեալ: «Հորդանանին նորայայտ հայերէն արձանագրութիւնները» խորաիգրով դասախօսութեանը նա նշեր է, որ անձամբ յրավիրուեր է 12-րդ դարով թուագրուող ամրոցին պեղման աշխատանքներն իրականացնող Ֆլորենցիային համալսարանի արշավախումբին կողմէն, ծանօթացեր է խաչակիրներիո կառուցած եկեղեցիին բակը յայտնաբերուած հայերէն արձանագրութիւններով երկու սալաքարերուն, ուսումնասիրեր յայտնաբերման հանգամանքները:

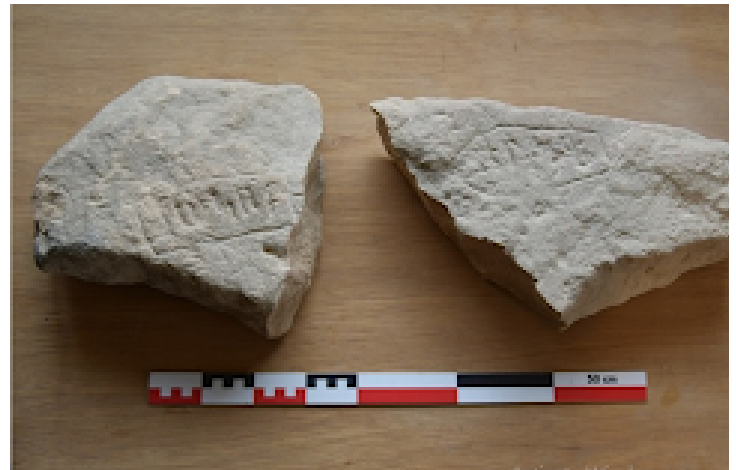
Յամլետ Պետրոսեանը իր խօսքը նշեր է, որ արդեն 10 տարիէն աւելի կը յամագործակցէ Ֆլորենցիային համալսարանին Միջնադարեան հնագիտութեան բաժնին հետ:

Յետազոտեր են Մետաքսին ճանապարհի վայոցձորեան յատուածը: Պետրոսեանը նշեր է, որ շուտով լոյս կտեսնէ «Եղեգիս» գիրքը՝ նւիրուած մոնղոլական տիրապետութեան ժամանակաշրջանը Վայոց Ձորին առանձնայատուկ դերակատարմանը:

«Հայ-իտալական արշավախումբը արդեն երրորդ տարին է համատեղ պեղումներ կ'անցկացնէ նաեւ Դվին: Քանի որ մեր գործընկերները նաեւ Ֆլորենցիային համալսարանին Պետրա-Շոուբակ հնագիտական արշավախումբին անդամներն են, մենք շատ սերտ կապերու մէջ ենք, եւ անգամ մը չէ, որ խօսած ենք յատկապէս խաչակիրներու ժամանակաշրջանին հայ Կիլիկիոյ յարաբերութիւններու, այդ տարածքները հայերուն դաւանական, մշակութային ներկայութեան մասին: Շատ ուրախալի էր, որ մեր հնագէտները Շոուբակին պեղումներու ժամանակ պատահաբար՝ ոչ մշակութային շերտը, թափուածքը հեռացնելիս գտեր են սալաքար՝ հայերէն արձանագրութիւններով», - մանրամասնեց Պետրոսեանը՝ յավելելով, որ հոն են մեկնած հնագէտ, Դվինին արշավախումբին անդամ Տատեանա Վարդանետովային հետ: Ըստ հնագէտի՝ Հորդանան հայկական աւելի ակտիվ ներկայութիւնը զգացուեց է խաչակրաց արշավանքներուն զուգահեռ: Խաչակիրները մէկ անգամ չէ, որ փորձեր են ստանալ Կիլիկեան թագաւորներու կամ իշխանութիւններու աջակցութիւնը: Կիլիկիոյ թագաւորներն ալ կը ձգտէին իրենց թագը ստանալ եւրոպական միապետներէն:

Արդեն 12-րդ դարէն սկսած՝ յատկապէս խաչակրաց երրորդ արշավանքին ժամանակ, շատ ինտենսիվ յարաբերութիւններ են եղեր կիլիկեան արքունիքին եւ կողմէն մը՝ հորդանանեան առաջնորդ Սալահ ադ-Դինի, միւս կողմէն՝ խաչակիրներու միջեւ:

Հայերէն արձանագրութիւններով սալաքարերը գտնուեցին Շոուբակ ամրոցը խաչակիրներու կողմէն կառուցուած եկեղեցիին յարաւային յատուածը կից տարածքը մաքրելու ընթացքը: Նախնական վարկածով՝ տարածքը ընդարձակ գերեզմանոց է եղեր եւ չի բացառուի, որ այդ սալաքարերը կը ծագեն ատոր ինչ-որ կառոյցէն:

ԵՐԵՒԱՆ ԱՆՑԿԸՑՈՒԵՐ Է ԱՐՑԱԽՑԻ ԿԱՆԱՆՑ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ-ՏՈՆԱՎԱՃԱՌ

Աննա Աստուածատուրեան հիմնադրամին աջակցութեամբ եւ «Արցախին մայրիկներու աջակցութեան կեդրոն» ՀԿ-ի նախաձեռնութեամբ Դեկտեմբեր 17-ին Երեւան անցկացուելու է արցախցի կանանց արտադրանքին ցուցահանդես-տոնավաճառ: «Արցախի մայրիկներու աջակցութեան կեդրոն» ՀԿ-ի հիմնադիր Մարիամ Աբրահամեանը լրագրող Հայկ Յարութիւնեանի հետ զրոյցը նշեր է.

«Նման նախաձեռնութեան գաղափարը ծնած է դեռ Արցախ՝ շրջափակման ժամանակ, երբ մարդկանց մեծ մասը կորուսեց աշխատանքները: Որոշեցինք, քանի որ ճանապարհը կարճ ժամանակով բաց էր, եւ մենք դեռ կրնայինք բան բերիլ, ցուցահանդես-տոնավաճառ ընիլ: Ամէն ինչ արդեն ծրագրուած էր, տոնավաճառին քանի մը օր էր մնացեր, բայց ճանապարհը վերջնականապէս փակուեց, իսկ ետք յայտնուեցինք ինքներդ գիտեք ինչ իրավիճակին մէջ

Որոշ ժամանակ անց հասկըցանք, որ չենք կարող ամբողջ կեանքը սգալ ու ձեռքերը ծալած նստիլ, եւ պետք է ոգեւորիլ ու ուժ տալ արցախցի կանանց: Ետք որոշեցինք նախագիծը տեղափոխիլ հոս: Հավաքեցինք կին ձեռներեցներու, եւ, ինչպէս կը տեսնեք, տաղավարները լեփ-լեցուն են: Յոյս ունինք, որ մինչեւ օրուա վերջ տաղավարները դատարկ կըլլան:

Մասնակիցները 55-ն են, բայց դիմողներն աւելի շատ էին, մօտ 70, մենք պետք է ընտրեինք: Բայց յուսով ենք, որ յաջորդ տոնավաճառն աւելի մեծ կըլլա, եւ աւելի շատ մարդիկ կկարողանան վաճառիլ իրենց արտադրանքը: Յաջորդ տոնավաճառը կը նախատեսենք անցկըցնիլ մարտին սկիզբը»:

Արդեն 12-րդ դարէն սկսած՝ յատկապէս խաչակրաց երրորդ արշավանքին ժամանակ, շատ ինտենսիվ յարաբերութիւններ են եղեր կիլիկեան արքունիքին եւ կողմէն մը՝ հորդանանեան առաջնորդ Սալահ ադ-Դինի, միւս կողմէն՝ խաչակիրներու միջեւ:

Հայերէն արձանագրութիւններով սալաքարերը գտնուեր են Շուրբակ ամրոցը խաչակիրներու կողմէն կառուցուած եկեղեցիին յարաւային յատուածը կից տարածքը մաքրելու ընթացքը: Նախնական վարկածով՝ տարածքը ընդարձակ գերեզմանոց է եղեր եւ չի բացառուի, որ այդ սալաքարերը կը ծագեն ատոր ինչ-որ կառոյցէն:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԵՌՈՒՍԱԿԱՅԱՆԸ, ՅԱՒԱՏԱՐԻՄ ՄՆԱԼՈՎ ԻՐ ՍԿՋԲՈՒՆՔՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀԵՌՈՒՍԱԴԻՏՈՂԻՆ, ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ԻՐ ԱՆԽԱՓԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ՝ ՆՈՐ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐՈՎ: ԻՆՉՊԷՍ ԱՐԴԵՆ ԳԻՏԵՔ, ՄԵՐ ՀԵՌՈՒՍԱԿԱՅԱՆԸ ԻՆՔՆԱԳՈՎԱԶԴՈՎ ՉԻ ԶԲԱՂՈՒԻ, ԱՆՈՐ ՄԻՋՈՑՈՎ ԿԸ ՅԵՌԱՐՁԱԿՈՒԻՆ ԳԼԽԱԽՈՐԱՊԷՍ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆԸ, ՆԵՐԿԱՅԻՆ ԵՒ ԱՊԱԳԱՅԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՈՂ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼ ԵՆԹԱՏԵՔՍԵՐՈՎ, ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՏԱՐԲԵՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ ՎԵՐ ՀԱՆՈՂ ԼՈՒՐԵՐ: ՄԵՆՔ ԹԱՓԱՆՑԻԿ ԵՒ ՅԱՍԱՆԵԼԻ ԿԵՐՊՈՎ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆՔ ՆԱԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ, ԿԱՌԱՒԱՐՈՒԹԵԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԵՒ ՄԻՒՍ ԿԱՌՈՅՑՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԸ:

ՍԻՐԵԼԻ՝ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ, ՁԵՐ ԱԶԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՄԵՐ ՀԵՌՈՒՍԱԿԱՅԱՆԸ ՅՆԱՐԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱԼ ԱԻԵԼԻ ԿԸՆԴԼԱՅՆՈՒԻՆ ՈՒ ԿԱՄՐԱՊՆԴՈՒԻՆ: ՄԵՆՔ ՈՒԺԵՂ ԵՆՔ ՄԻԱՍԻՆ:

BANQUE DU BÉNÉFICIAIRE : 18206

SWIFT : AGRIFRPP882

IBAN : FR76 1820 6001 6060 2410 5442 422

BÉNÉFICIAIRE : ASSEMBLÉE DES ARMÉNIENS D'ARMENIE OCCIDENTALE (AAAO)

**WESTERN
ARMENIA**

Շաբաթաթերթը կազմված է Արևմտյան Հայաստանի պետական հեռուստատեսության հովանավորությամբ:
Բոլոր հեղինակային իրավունքները պաշտպանված են:

<https://westernarmeniatv.com/>
info@western-armenia.eu

QU'EST-CE QUE L'ARMÉNIE OCCIDENTALE ?

La patrie des Arméniens est les hauts plateaux arméniens, qui occupent une superficie de 400 000 km² et sont situés entre trois mers : la mer Méditerranée, la mer Caspienne et la mer Noire, avec une altitude moyenne de 1 500 à 1 800 m au-dessus du niveau de la mer.

Le point culminant des hauts plateaux arméniens est le sommet du mont Masis (5 165 mètres). Le peuple arménien est la population originaire de 6 provinces arméniennes (Bitlis, Trabzon, Van, Karin, Kharberd, Tigranakert-Diyarbakir), historiquement appelées « Arménie, puis Arménie turque, et maintenant Arménie Occidentale », et Cilicie. États prospères. Cependant, les hauts plateaux arméniens furent le théâtre de conquêtes et de guerres des empires achéménide et byzantin, des Arabes, des Mongols et des Turcs seldjoukides. Entre 1894 et 1923, trois gouvernements turcs successifs, le gouvernement hamidien, le gouvernement des Jeunes Turcs et celui de Mustafa Kemal, ont perpétré le génocide des Arméniens en Arménie Occidentale, tuant près de 2 millions de personnes.

Après le génocide, la plupart des Arméniens d'Arménie Occidentale autochtones ont été expulsés de leur patrie ancestrale et dispersés dans le monde entier. Aujourd'hui, ils vivent pour la plupart en exil victimes des processus d'assimilation.

Les Arméniens qui vivent encore en Arménie Occidentale occupée continuent de subir la pression du joug colonial des forces d'invasion turques.

Dans le cadre du processus de reconstruction nationale, une structure de l'État d'Arménie Occidentale continuatrice de l'Etat d'Arménie reconnue en 1920 a été formée, dont la base est le Conseil national d'Arménie Occidentale, qui a déclaré son existence à Chouchi en Artsakh en 2004.

- - Par décret russe du 29 décembre 1917, la Russie reconnaît le droit à l'autodétermination des Arméniens de l'Arménie turque jusqu'à leur indépendance,
- - Le 26 Février 1919, le Président de la Délégation Nationale Arménienne Boghos Nubar Pacha présente un Mémoire sur l'Arménie devant le Conseil Suprême des Puissances Alliées.
- - Le 15 Mai 1919, la Délégation Nationale, première gouvernance de l'Arménie Occidentale, élue par la Conférence Nationale Arménienne à Paris, est composée de Son Excellence Boghos Nubar Pacha, du Professeur A. Der-Hagopian, des docteurs H. Nevrouze et K. Pastermadjian et de MM. A. Tchobanian et V. Tékéyan. Elle travaillera de concert avec la Délégation de la République Arménienne, composée de MM. Aharonian, H. Ohandjanian et M. Bahadjanian et formera avec cette dernière la Délégation de l'Arménie Intégrale, dont la devise sera « l'Arménie Intégrale, libre, et indépendante dans ses limites historiques ».
- - L'Etat d'Arménie sur le territoire de l'Arménie Occidentale a été reconnu de facto le 19 janvier 1920 (Journée d'indépendance), par le Conseil Suprême des Puissances Alliées.
- - Le projet du Traité de Sèvres a été préparé à la Conférence de Londres en février 1920 et finalisé dans le cadre de la Conférence de San Remo, le 24 avril 1920.
- - L'Etat d'Arménie sur le territoire de l'Arménie Occidentale a été reconnu de jure, le 11 Mai 1920 par le Conseil Suprême des Puissances Alliées et par les Etats-Unis d'Amérique. Il est décidé que la capitale de l'Etat arménien sera Erzeroum (Karin).
- - Afin de faciliter l'adoption du Traité et d'appliquer les clauses de Sèvres, l'armée grecque a assailli le 23 Juin 1920 en Anatolie et à la Thrace avec l'encouragement et le soutien des États Alliés. Avec l'invasion l'une après l'autre de Bursa, de Balikesir, d'Uşak et de Nazilli, le but essentiel de ces attaques était de provoquer l'application du Traité de Sèvres et de ne pas permettre une quelconque modification dans les articles du Traité.
- - Par un Mémoire en réponse au projet du Traité de Sèvres remis le 11 mai 1920, la Turquie reconnaît un nouvel Etat arménien le 25 juin 1920. (Sur la base du Traité de Batoum du 4 juin 1918).
- - Le 25 juin 1920, Damat Ferit Pacha en délégation à Paris, présente cette proposition de paix alternative de l'Empire ottoman. Mais, cette alternative ne fut acceptée par les Puissances Alliées.
- - Le Conseil de la Souveraineté se réunissant le 22 Juillet 1920, sous la présidence du Sultan Vahidettin a considéré " qu'il préférerait avoir une faible existence que d'avoir une lourde perte " et a décidé l'adoption du Traité. Après que Tevfik Pacha n'eut pas signé ce Traité qui morcelle le territoire turc et qui ne convient pas du tout avec l'honneur et les sentiments nationaux, Reşat Halis Bey, (bey ; titre donné aux personnes notables), et Rıza Tevfik (Bölükbaşı) Bey, chargés par Damat Ferit ont signé le Traité le 10 Août 1920.
- - L'Etat d'Arménie, les principales Puissances Alliées, les Puissances Associées et la Turquie ont signé le Traité International de Sèvres, le 10 août 1920.
- - Le 22 novembre 1920, le Président Woodrow Wilson signe la Sentence arbitrale définissant les frontières entre l'Etat d'Arménie sur le territoire de l'Arménie Occidentale et la Turquie.
- - Le 17 Décembre 2004, à l'initiative d'Arménag Aprahamian, le Conseil National des Arméniens d'Arménie Occidentale déclare son existence à Chouchi en Artsakh libéré.
- - Le 20 Janvier 2007, à Stepanakert en Artsakh, les délégués de l'Assemblée des Arméniens d'Arménie Occidentale adoptent une déclaration officielle sur les droits des Arméniens d'Arménie Occidentale, nation autochtone.
- Le 17 septembre 2007, par 144 Etats, l'ONU adopte la Déclaration sur les Droits des Peuples Autochtones, qui leur reconnaît leur droit à l'autodétermination.
- - Le 04 février 2011, le Conseil National sous la présidence d'Arménag Aprahamian constitue un gouvernement de l'Arménie Occidentale.
- - Le 24 janvier 2013, le Conseil National et le gouvernement d'Arménie Occidentale déclarent communément le projet de constitution d'un Parlement d'Arménie Occidentale par des élections démocratiques. Le 16 décembre 2013, 64 députés sont officiellement élus par les Arméniens d'Arménie Occidentale inscrits sur la liste électorale.
- - Le 16 décembre 2013, le 1er Président de la République d'Arménie Occidentale Arménag Aprahamian, est officiellement élu par les députés du Parlement. - Le 23 février 2014, un décret Présidentiel déclare que la République d'Arménie Occidentale est l'Etat continuateur de l'Etat d'Arménie reconnu en 1920.
- - Le 16 Février 2014, un Décret Présidentiel officialise le siège du Conseil National et du Gouvernement à Karin (Erzeroum) en Arménie Occidentale.
- - Le 09 Mai 2016, au nom de l'Arménie Occidentale, par décret, le Président de la République d'Arménie Occidentale adopte la Constitution Nationale de la République d'Arménie qui est signée et approuvée par tous les citoyens d'Arménie Occidentale.

-
- - Le 24 Juin 2016, au nom de l'Arménie Occidentale, le Président Arménag Aprahamian ratifie le Traité International de Sèvres.

Ainsi, le Traité de Sèvres a consacré de façon officielle et indiscutable les droits des Arméniens sur certains territoires appréhendés par les Turcs.

Et, ces territoires d'Arménie Occidentale ayant été vidés de leurs populations par les déportations et les massacres, il était assurément nécessaire, tant sur le plan historique que juridique, que ces droits fussent proclamés. Le premier génocide contemporain avait ainsi été sanctionné par la réparation accordée au peuple arménien qui en fut la victime. On avait admis que la violence et le crime ne conféraient pas un droit au peuple qui l'a perpétré. Il est hautement regrettable que les signataires du Traité de Sèvres aient ensuite par lassitude ou par un intérêt illusoire, oublié les Arméniens. Mais le Traité de Lausanne ne pouvait faire disparaître les droits de ces derniers.

Du reste, ce Traité est inopposable, conformément au Droit International, au peuple arménien qui n'y était pas partie alors qu'il était signataire du Traité de Sèvres. Le droit international public décide que lorsqu'un traité collectif est abrogé et remplacé par un autre, ce dernier ne sera pas opposable à l'Etat signataire du premier qui n'aura pas été partie au second. Pour cet Etat, le premier y traité continue à avoir effet. En conséquence, l'Arménie, signataire du Traité de Sèvres, mais écartée du Traité de Lausanne, peut légitimement demander l'application des dispositions du Traité de Sèvres.

C'est au surplus le cas type du traité léonin obtenu par la force ou la contrainte militaire ou diplomatique et dont la validité est contestée de façon générale.

Sans doute la Commission du Droit International créée par l'ONU, le 21 novembre 1947, et qui procède à l'examen des traités léonins, sera-t-elle amenée à examiner la validité du Traité de Lausanne au regard du droit international public. Un traité qui bafoue le droit et l'équité est toujours éphémère. Il est source de déséquilibre et non de paix. Le peuple arménien d'Arménie Occidentale, quand bien même génocidé est tenace, il demande que justice lui soit enfin rendue. Ses droits sont imprescriptibles, de même que le sont les crimes contre l'humanité aux termes de la loi internationale.

Pour sa part, le Parlement français l'a rappelé par une loi ; « les crimes contre l'humanité, tels qu'ils sont définis par la Résolution des Nations Unies du 13 février 1946 prenant acte de la définition des crimes contre l'humanité telle qu'elle figure dans la Charte du Tribunal International du 8 août 1945, sont imprescriptibles par nature ».

Quand bien même si le Traité de Sèvres n'a pas été ratifié par toutes les parties, comme par exemple la France, il a été appliqué par ces mêmes parties qui ne l'ont pas ratifié, par exemple la question des Mandats de protection des populations civiles de la part de la France en Cilicie, de la Grande-Bretagne, et de l'Italie qui n'ont pas été respectés.

Pour mieux comprendre le système de ratification des parties signataires du Traité de Sèvres, il est important d'étudier la Constitution nationale de chacun des Etats signataires y compris de l'Empire ottoman (Turquie). Par exemple, suite au Conseil de souveraineté du Sultan Mehmed VI en date du 22 juillet 1920, le Sultan ordonne la signature du Traité de Sèvres, ce qui équivaut sur la base de la Constitution ottomane à une ratification.

Les chiffres révélés sur les Réparations dans cette étude, ne prennent pas compte de l'ensemble de la période génocidaire, ainsi que des caractéristiques présentées à la Conférence de la Paix par Boghos Nubar en février 1919 à Paris.

Les Arméniens doivent exiger entre autres de la part des Etats signataires, la ratification du Traité de Sèvres.

Prétendre la non mise en vigueur du Traité de Sèvres ou son remplacement fait partie de la politique turque anti-arménienne et évidemment anti-Arménie Occidentale.

Jamais un Traité de paix communément appelé Traité de Sèvres n'a fait l'objet d'une politique aussi agressive pour essayer de le remplacer, face aux populations concernées.

Pour pouvoir tenter de remplacer le Traité de Sèvres sans pouvoir le réviser, certains Etats et forces politiques ont organisé le Traité d'Alexandropol (2 décembre 1920), le Traité de Moscou (16 mars 1921), le Traité de Kars (20 octobre 1921), le Traité ou accord d'Angora (20 octobre 1921), le Traité de Lausanne (24 juillet 1923), l'accord avec l'organisation kurde Hoyboun (1927), la Résolution politique sur la Question arménienne du Parlement européen (18 juin 1987), la situation en Arménie soviétique (1988/1989), la première guerre en Artsakh, la destruction du cimetière de Jugha (14 décembre 2005) au Nakhitchévan, la seconde guerre en Artsakh, ayant comme conséquences, les prochains (futurs) accords entre l'Azerbaïdjan, la Turquie et la République d'Arménie (Orientale).

Tout ceci n'a pas suffi (ces accords n'étant pas juridiquement légitimes), et ne suffira pas pour remplacer le Traité de Sèvres et pour freiner les revendications de l'Arménie Occidentale et l'exequatur de la Sentence arbitrale du Président Woodrow Wilson.

Le 23 août 1990, dans ses limites administratives, la république soviétique d'Arménie s'est déclarée indépendante de l'Union soviétique qui a occupé le territoire de la république d'Arménie depuis le 02 décembre 1920, déjà reconnue à l'époque comme Etat indépendant.

Par sa déclaration d'indépendance et l'article 11, elle reconnaît qu'un génocide des Arméniens a eu lieu en Arménie Occidentale.

La séparation de la république soviétique d'Arménie de la république d'Arménie de 1920 a été actée par le parlement de la république nouvellement déclarée, le 21 septembre 1991.

La nouvelle république d'Arménie ne se déclarant ni comme Etat successeur ni Etat continuateur de la république d'Arménie de 1920 a renoncé à toutes revendications vis-à-vis de la Turquie.

Par conséquent, une attribution distincte des tâches et une séparation des rôles entre les composantes occidentale et orientale de la nation arménienne, et la coordination de leurs efforts pourraient contribuer à une solution optimale de leurs problèmes nationaux. C'est pourquoi non seulement l'Arménie Occidentale n'a pas renoncé à ses droits, mais également elle n'a pas renoncé à ses devoirs en direction de sa population et en direction des Etats l'ayant reconnu comme souveraine, libre et indépendante.

- Le 09 août 2016, au nom de l'Arménie Occidentale, le Président ratifie la Convention des Nations Unies sur le droit de la mer.

- Le 01 Octobre 2016, au nom de l'Arménie Occidentale, le Président ratifie la Convention concernant les Droits et les Devoirs des Etats.

- Le 20 janvier 2017, au nom de l'Arménie Occide

- Le 17 décembre 2018, 77 députés sont officiellement élus par les Arméniens d'Arménie Occidentale inscrits sur la liste électorale.

- Le 18 janvier 2019, le Président de la République d'Arménie Occidentale, Arménag Aprahamian, est officiellement réélu par les députés du Parlement pour un second mandat.

- Le 19 janvier 2020, le nouveau gouvernement présente son projet gouvernemental devant les députés de l'Assemblée Nationale de l'Arménie Occidentale.

- Le 10 août 2020, les Arméniens d'Arménie Occidentale, leur président, leur gouvernement, et leur parlement commémorent officiellement le Centenaire de la signature du traité international de paix signé à Sèvres.

- Le 27 septembre 2020, débute la seconde guerre en Artsakh déclenchée par l'Azerbaïdjan appuyée par une coalition internationale d'Etats et de terroristes djihadistes en provenance de Syrie.

- Le 08 novembre 2020, les forces armées azéries annoncent l'occupation de Chouchi.

- Le 1er mars 2021, Le Parlement d'Artsakh déclare les territoires sous contrôle de l'Azerbaïdjan suite à la guerre de 44 jours comme territoires occupés.

<http://www.nankr.am/hy/4027>

- Le 1er mars 2021, Le Parlement de l'Arménie Occidentale adopte la Loi sur l'Artsakh reconnaissant le droit à l'autodétermination des Arméniens d'Artsakh et leur autonomie sur la base de la reconnaissance territoriale de la Conférence de San Remo et du Traité de Sèvres comme partie intégrante de la République d'Arménie de 1920.

MESSAGE DU PRÉSIDENT ARMENAG APRAHAMIAN À L'OCCASION DU 19E ANNIVERSAIRE DE LA FORMATION DU CONSEIL NATIONAL D'ARMÉNIE OCCIDENTALE

En la mémoire des paroles de Léonid Azkaldian et de l'âme de l'Arménie Occidentale

Sur la formation du Conseil national de l'Arménie Occidentale

Pourquoi un Conseil national arménien de l'Arménie Occidentale a-t-il été formé ?

Pour Arrêter la destruction du peuple arménien d'Arménie Occidentale.

Pourquoi la Déclaration du Conseil national arménien de l'Arménie Occidentale a-t-elle été annoncée à Chouchi ?

En la mémoire du général Andranik, car à l'été 1918, les troupes turques s'emparèrent de la partie nord du territoire perse, créant ainsi un terrain pour étendre l'avancée vers Baku.

Après s'être emparés des villes iraniennes de Maku, Salmast, Tauriz, Serab, Ardabil et Khoy, les Turcs avaient l'intention d'envoyer de nouvelles troupes en Perse via le chemin de fer Alexandropol-Julfa pour attaquer Baku. Mais les détachements d'Andranik ont coupé la voie ferrée au Nakhitchevan et capturé la garnison turque à Julfa.

Dans la région de Khoy, les formations arméniennes ont porté un coup surprise à l'armée turque stationnée dans le nord-ouest de l'Iran, ce qui a obligé les Turcs à arrêter l'attaque sur Paku et à envoyer des forces importantes contre Andranik. Les combats de Khoy ont duré plusieurs jours.

Les Turcs ont subi de lourdes pertes, mais les forces supplémentaires qui arrivaient constamment constituaient une menace pour la division arménienne. Dans ces conditions, Andranik a été contraint de se retirer de Khoy et, brisant le blocus, il s'est retiré de Julfa.

Puis, sous la pression des troupes turques numériquement supérieures, le commandant Andranik a été contraint de rejoindre le Nakhitchevan et de traverser le Haut-Zangezur, dans le but de percer l'Artsakh et d'atteindre Baku, et de bloquer le passage de l'armée turque en retraite.

Certains événements ont eu lieu au cours du mois de décembre avant que la position du commandement britannique sur la question de l'Artsakh ne devienne claire.

Le 8 décembre, le capitaine Serrid, représentant de Thomson, accompagné d'un officier, est arrivé à Chouchi dans quatre véhicules, chacune avec quatre soldats.

Selon d'autres sources, 50 soldats anglais seraient entrés pour la première fois à Chouchi.

Le capitaine a déclaré qu'il était venu aider les pauvres du Karabagh et établir la paix entre les deux peuples, et que dans le même but, une armée anglaise arriverait bientôt.

L'une des premières actions de Serrid fut d'exiger que le régiment nouvellement arrivé de Chouchi soit désarmé et lui remette ses armes. Le Conseil provisoire, présentant l'historique de la création du régiment, rejeta sa demande.

Bien que, selon les termes de l'accord d'armistice de Mudros (le 30 octobre 1918, entre les Alliés et la Turquie, l'île de Lemnos, Mudros), l'armée turque ait dû quitter la Transcaucasie, la réalité était différente.

Andranik s'est adressé au commandement de l'Artsakh avec l'ordre d'arrêter les opérations militaires. La partie arménienne obéit à la directive en décembre 1918.

Pour cette raison, Chouchi est resté sous le coup de la confiscation, mais 86 ans plus tard...

Quel rapport entre l'armistice d'Erznka du 18 décembre 1917 et la création du Conseil national des Arméniens d'Arménie Occidentale ?

Sans l'armistice d'Erznka (18 décembre 1917), il n'y aurait jamais eu de conditions permettant à la paix de reconnaître le droit à l'autodétermination des Arméniens d'Arménie Occidentale jusqu'à l'indépendance conformément au droit international.

Quel est le lien entre le décret russe [1] du 29 décembre 1917 (dans un nouveau calendrier du 11 janvier 1918) et la Déclaration du droit à l'autodétermination des Arméniens d'Arménie Occidentale ?

La Déclaration du droit à l'autodétermination des Arméniens d'Arménie Occidentale présente les articles qui permettront l'application du décret russe et d'autres reconnaissances des deux États.

Le centenaire du décret russe, qui reconnaissait le droit à l'autodétermination des Arméniens d'Arménie Occidentale jusqu'à l'indépendance, a été l'occasion de rappeler le contenu de chaque article.

CHOUCHI, Le 17 Décembre 2004

Le Conseil National des Arméniens d'Arménie Occidentale Exprimant la volonté unie du peuple Arménien en exil ;

Conscient de ses responsabilités historiques pour la destinée de la nation Arménienne engagée dans la réalisation des aspirations de tous les Arméniens et la restauration d'une justice historique ;

Se référant aux principes universels de la déclaration des droits de l'homme, et d'une manière générale aux normes reconnues par les lois internationales ;

Exerçant le droit des peuples à l'autodétermination ;

DECLARE

Le début du processus de reconstitution d'une Nation mettant en place la question de la création d'une société démocratique fondée sur le principe de la justice ;

1. L'Arménie dite « turque » est rebaptisée Arménie Occidentale (Hayrénik). L'Arménie Occidentale (Hayrénik) aura un drapeau, des armoiries et un hymne national.

2. L'Arménie Occidentale (Hayrénik) sera un état autonome, doté d'une autorité suprême nationale, d'une indépendance, d'une souveraineté et de pouvoirs plénipotentiaires. Seule la constitution et la Justice de l'Arménie Occidentale (Hayrénik) seront reconnues au sein du Conseil National.

3. Le garant de l'Arménie Occidentale (Hayrénik) est le peuple aujourd'hui en exil, qui exerce l'autorité directement et par l'intermédiaire des ses représentants sur la base de la Constitution et des lois. Le droit de parler au nom du peuple de l'Arménie Occidentale (Hayrénik) appartient exclusivement au Conseil National.

4. Tous les membres pouvant justifier de leur situation d'exilé et de leur origine par la filiation, même après plusieurs générations sont considérés comme membres d'Arménie Occidentale (Hayrénik). Les membres d'Arménie Occidentale (Hayrénik) sont protégés et aidés par le Conseil National. Le Conseil National garantie à tous ses membres la liberté et l'égalité.

5. Dans l'objectif de garantir la sécurité des biens et personnes et l'inviolabilité de ses frontières, l'Arménie Occidentale (Hayrénik) crée sa propre structure de défense, organes d'état et de sécurité publique sous la juridiction du Conseil National. L'Arménie Occidentale (Hayrénik) détermine indépendamment la réglementation du service national pour ses membres. Les forces de défense d'Arménie Occidentale (Hayrénik) peuvent être déployées uniquement par une décision de

son Conseil National, sous le haut commandement du Président du Conseil National.

6. Sur le plan du droit international, l'Arménie Occidentale (Hayrénik) mène une politique extérieure indépendante. Elle établit des relations directes avec les autres États, et participe aux activités des organisations internationales.

7. La richesse nationale de l'Arménie Occidentale (Hayrénik), est son peuple, son territoire, sous-sol, espace aérien, eaux, et autres ressources naturelles, tant économiques qu'intellectuelles et les compétences culturelles sont la propriété de la Nation. Le contrôle de leur administration, leur utilisation, leur jouissance et leur possession sont déterminées par les lois d'Arménie Occidentale (Hayrénik).

8. L'Arménie Occidentale (Hayrénik) détermine les principes et la réglementation de son système économique, peut créer sa propre monnaie si nécessaire, sa banque nationale, son système de prêts financiers, taxes et services divers, basés sur le système des diverses formes de propriétés de biens.

9. En son sein, le Conseil National garantit la liberté de parole, de presse et de conscience ; séparation des pouvoirs législatifs, exécutifs et judiciaires ; un système unioniste ; respect des courants d'opinion; dépolitisation des fonctionnaires et des forces de défense.

10. Le Conseil National garantit l'usage de l'arménien occidental en tant que langue nationale dans tous les domaines de la vie. Le Conseil National crée son propre système d'éducation et de développement scientifique et culturel.

11. Le Conseil National tient à soutenir le devoir de réalisation de reconnaissance internationale du génocide des Arméniens de 1894 à 1923 perpétré par les gouvernements Turcs successifs, sur son territoire (Arménie Occidentale, Hayrénik) au moment de l'occupation.

12. Le Conseil National soutien la réinstallation des descendants des exilés, qui s'accompagnera donc du versement d'indemnités compensatrices des préjudices subis en créant un Fond International en grande partie financée par les Etats reconnus responsables du Génocide des Arméniens.

13. Cette déclaration sert de bases pour le développement de la Constitution de l'Arménie Occidentale (Hayrénik) et jusqu'à ce que la Constitution soit approuvée, comme base pour l'introduction des lois et amendements de la constitution actuelle ; et pour le fonctionnement des autorités nationales et le développement de la nouvelle législation.

Lieu et Date : A Chouchi, le 17 Décembre 2004

LE CONSEIL NATIONAL DES ARMENIENS D'ARMENIE OCCIDENTALE

SUR LA QUESTION DES ARMÉNIENS D'ARMÉNIE OCCIDENTALE

Au début de l'année 1918, l'élément tatar a commencé à devenir actif en Transcaucasie, qui a progressivement acquis une structure politique, formé ses propres partis et participé activement à la création de forces armées nationales. Les Tatars de Transcaucasie et les Azéris, profitant de la désintégration de l'Empire russe, coopèrent activement avec la Turquie.

Les aspirations de l'élite sociopolitique azerbaïdjanaise coïncidaient pleinement avec les intérêts des Turcs. Les Tatars du Caucase voulaient se séparer de la Russie. Parmi les événements de 1917-18, la confiscation des armes et des armements de l'armée russe en retraite revêtait une grande importance. À la suite des événements sanglants survenus à Gandzak et Shamkor en janvier, des milliers de Russes ont été tués.

Bien que le gouvernement transcaucasien ait agi comme une puissance unie, les intérêts militaro-politiques et économiques des Tatars, des Géorgiens et des Arméniens étaient opposés. Au début de l'année 1918, les ambitions territoriales des trois nations transcaucasiennes commencent peu à peu à prendre forme : toutes trois sont en passe de fonder un État et toutes trois souhaitent clarifier leurs frontières. Cependant, la délimitation territoriale sous le gouvernement tsariste n'était pas basée sur la nationalité, mais sur le principe de gestion administrative, de sorte qu'il existait une population mixte dans presque toutes les régions. Parallèlement au départ de l'armée russe, les affrontements commencent entre Tatars et Arméniens. Les Tatars voulaient expulser la population arménienne des régions qu'ils considéraient comme les frontières de leur État. En outre, ils pensaient avoir des droits territoriaux dans un certain nombre de localités de la province d'Erevan. Le Commissariat transcaucasien et plus tard le Sejm n'avaient pas suffisamment de pouvoir et d'autorité pour empêcher ces affrontements.

Astvatatur Khachatryan, en 1920, sur instruction du premier Premier ministre de l'Arménie Orientale, Alexandre Khatisyan, a compilé de nombreuses informations sur les relations arméno-turques, il écrit.

« L'attitude des Tatars du Caucase dans les affaires du Caucase a été très claire depuis le début, et ils ne cachent pas leurs intentions et leurs aspirations comme les Géorgiens, à savoir : premièrement, se séparer de la Russie une fois pour toutes, et deuxièmement, devenir l'avant-garde des Ottomans pour conquérir le Caucase. Afin de mettre en œuvre ce deuxième point, il était nécessaire d'inclure l'interdiction initiée par les Arméniens, qui peut être réalisée en écrasant et en anéantissant les Arméniens, ce qui était l'objectif principal des Ottomans et des Tatars dictés par eux. Ainsi, les Tatars du Caucase et les Turcs ottomans s'uniront autour de l'idéal panturc commun. »

À partir de la fin janvier 1918, les Arméniens commencèrent à être attaqués et pillés dans les gares et sur les routes. De nombreuses personnes ont été descendues des trains et tuées.

« Mshak », 4 février 1918, n°26

Dans la nuit du 1er février, un groupe de villageois du village de Yeranos, dans la province de Nor-Bayazet, est parti pour Tiflis pour affaires. Faute de place dans les wagons, ils sont logés dans le vestibule du wagon de marchandises. Alors que le train passait devant la gare d'Ashagha-Saral, les Turcs locaux ont tendu de longues tiges avec des pointes de fer au bout du wagon et ont jeté à terre l'un des villageois endormis, Asatur Simonyan et Avag Karapetyan. On suppose que les pauvres sont tombés au milieu du train rapide et sont morts partout, puis les Turcs les ont volés.

« Une haine sauvage envers les Arméniens »

Discutant de la question des attaques des gangs tatars début février, le Conseil du Pays a entendu le témoignage du Russe Mstislav Tsvetkov, comment les gangs armés tatars à la gare de Leak ont exigé de remettre leurs armes, puis ont vérifié les documents des passagers afin trouver des Arméniens. A Gandzak, le train est déjà bombardé, et les gens ne sont sauvés que grâce au chauffeur, qui accélère le processus. Tsvetkov a noté que « la haine sauvage des Turcs envers les Arméniens était le résultat du fait que les Arméniens ont remplacé les Russes sur le front militaire, prolongeant ainsi la guerre ».

Yeghishe Ishkhanyan « La Montagne du Karabagh. 1917-1923 » témoigne qu'à la fin du mois de janvier dans les villages de Varanda, Avetaranchots Sghnak et Alamants Gomer, les soldats qui revenaient du front furent tués de nuit pour prendre possession des fusils. Les routes étaient contrôlées par des groupes tatars, qui attaquaient les passagers, notamment les soldats et les officiers, à la première occasion.

Début février, 75 soldats arméniens ayant combattu sur le front occidental sont arrivés à Tiflis en provenance de Vladikavkaz. Avant d'atteindre Gandzak, ils apprennent que les routes ne sont pas sûres.

« Les soldats brûlés sur le front occidental, les gens qui ont marché plusieurs fois vers la mort les yeux grands ouverts, décident de se rendre dans la ville parallèle à la route, loin de la route. Ils parcourent les trois quarts du chemin sans incident, mais sont repérés par les Turcs qui tirent sur les soldats. Les soldats étaient dirigés par Petros Gevorkyan, un villageois de Tegh, un homme courageux décoré de médailles sur la poitrine, qui dirigeait habilement le groupe et arrêtait l'avancée du groupe d'environ 100 Turcs avec des volées bruyantes et indubitables. Les Turcs comptent dix morts et blessés, et les Arméniens cinq blessés », écrit Yeghishe Ishkhanyan.

Les troubles commencent à Erevan et les habitants en colère exigent que le Conseil national prenne immédiatement des mesures drastiques et punisse les Tatars.

Le Conseil national d'Erevan décide de ne pas aggraver la situation et d'entamer des négociations avec les Tatars. Une délégation est formée avec les membres de Hovhannes Melikyan (médecin, frère du membre du Conseil national Hovakim Melikyan), Arakel Afrikyan, Sahak Torosyan, le Tatar Khalil Bey et l'avocat Aghabababe. Les Turcs ont besoin de trois jours pour examiner les conditions, mais passé ce délai, ils ne répondent pas. De plus, ils tuent tous les prisonniers et blessés.

« Sous l'influence de la propagande turque et encouragés par les actions de Shamdinbekov, les Turcs de la région d'Ulukhanlu ont attaqué les villages et les soldats arméniens de cette région. Ensuite, les Turcs ont attaqué les gares d'Ulukhanlu, Araks et Arazdayan, incendiant et pillant les entrepôts des gares. Après ces atrocités, le Conseil national a décidé d'envoyer une unité militaire punitive et de mettre un terme aux atrocités de l'armée turque. Cette tâche a été confiée à Dro, qui a rapidement débarrassé la région des gangs turcs, détruisant six villages.

Conflits à Tiflis

Des désaccords ont également lieu à Tiflis. Un soldat de la division musulmane est tué sur la place d'Erevan.

Alors que le crime n'est toujours pas résolu, le Comité d'État de Tiflis reçoit une lettre signée par les « borchalvets », qui déclare que si le meurtre du soldat n'est pas immédiatement révélé, « Borchalu s'attaquera à Tiflis ». Cette information se répand dans les régions de Maidan et Sheytan Bazar à Tiflis, où les cavaliers de la Division Sauvage apparaissent bientôt et commencent leurs recherches. Bientôt, Karchikyan et Sultanov se précipitent sur les lieux et parviennent à calmer la situation. Des affrontements sanglants entre l'armée russe en retraite et les Tatars ont lieu dans la région de Marneul, à la gare de Sandar.

Le 13 février, le Commissariat a adressé un message spécial aux peuples du Caucase, appelant à la solidarité et à la paix.

« Que l'ensemble de la population nationale sache que les ennemis de la révolution s'efforcent constamment de semer la discorde et la division entre les nations de Transcaucasie et d'allumer un feu qui prépare une tombe à toutes les attentes de la démocratie révolutionnaire. Nous sommes confrontés à un terrible danger, peuple de Transcaucasie, soyez clairvoyant et ne succombez pas à la provocation. »

La population tatare de Transcaucasie a tenté d'expulser les Arméniens non seulement des régions qu'elle considérait comme les siennes, mais aussi des provinces arméniennes.

Les frontières des territoires des deux peuples ont été définies par la force des armes et par la lutte, qui se sont poursuivies pendant toute la période de l'existence de la République d'Arménie.

Bien qu'en 1905-1907, dans l'amère expérience des conflits arméno-tatares, cela constituait une réalité inattendue et inquiétante pour les Arméniens. Un deuxième front se créait, dont la lutte affaiblissait la possibilité de résister à l'attaque extérieure turque.

Le 3 mars 1918, le traité de Brest-Litovsk a été signé, par lequel les bolcheviks ont non seulement renoncé à toutes les réalisations de l'armée russe victorieuse de la Première Guerre mondiale, mais ont également fait d'énormes concessions territoriales à l'Allemagne, à l'Autriche-Hongrie, à la Bulgarie et à l'Allemagne. Empire ottoman.

La Russie perdait l'Ukraine, les États proches de la Baltique, la Finlande et, dans la région du Caucase, Kars, Ardahan et Batum au profit de la Turquie.

Dans l'article 4 du contrat il était écrit :

« La Russie fera tout ce qui est en son pouvoir pour assurer le retrait de ses troupes des provinces d'Arménie Occidentale et leur retour régulier en Turquie. Les troupes russes devraient être immédiatement retirées des régions d'Ardahan, Kars et Batum. La Russie n'interférera pas dans la nouvelle organisation juridique étatique et internationale de ces régions, mais donnera à la population de ces régions la possibilité d'établir un nouvel ordre avec le consentement des États voisins, en particulier de la Turquie.

Contrat complémentaire

En plus de l'accord principal, un accord russo-turc dit complémentaire a également été signé à Brest, qui a clarifié les points de l'article 4 de l'accord principal.

Après la signature du traité, la République russe a été obligée de « retirer toutes ses forces, civiles et militaires, de la frontière qui existait avant la guerre » dans un délai de 6 à 8 semaines. Lors du retrait des troupes, la partie russe devait assurer la sécurité des territoires, la protection des biens militaires et civils, des bâtiments, des constructions et des structures militaires jusqu'à ce que les troupes turques y soient établies. Une clause distincte stipulait que la voie ferrée, le matériel roulant et les ponts devaient être entièrement préservés.

Bien que la partie turque ait justifié la nécessité de ces mesures par le souci de fournir de la nourriture à la population, il était entendu qu'elle avait besoin de la protection des nœuds ferroviaires pour progresser davantage et assurer l'approvisionnement des troupes. La Russie ne pourrait avoir qu'une division tous les 150 kilomètres pour protéger ses frontières, les forces restantes ont dû être renforcées et retirées de la région.

Au lieu de cela, la Turquie a été contrainte de maintenir sa propre armée en état de guerre en raison de la nécessité de poursuivre la guerre contre ses derniers opposants.

La clause 5 de l'accord complémentaire faisait référence aux formations militaires arméniennes, qui devaient être immédiatement dissoutes.

« La République russe s'engage à renforcer et à disperser les bandits arméniens, composés de sujets turcs et de sujets russes, qui se trouvent à la fois en Russie et dans les provinces turques occupées, et dispersera enfin les bandits mentionnés. »

Après la signature de l'accord, une commission spéciale russo-turque devait être créée pour déterminer la frontière russe dans ces trois régions. « La frontière sera rétablie telle qu'elle existait avant 1877-78, la guerre russo-turque », était écrit dans le contrat.

On peut noter que toutes les concessions de la Russie en direction de la Turquie se font au détriment de l'Arménie Occidentale alors qu'elle avait été reconnue indépendante trois mois auparavant, ce type de transaction porte un nom en droit international, le transfert d'un territoire occupé par un Etat à un autre Etat, cependant le territoire reste toujours occupé.

Après la signature du traité de Brest-Litovsk, le gouvernement de Transcaucasie est confronté à un problème difficile : reconnaître ou non ce traité. Immédiatement après la signature du contrat, Vehib, commandant de l'armée turque sur le front du Caucase, a envoyé un télégramme à Lebedinsky, commandant des troupes du Caucase, exigeant la libération dans les plus brefs délais des provinces de Kars, Ardahan et Batoumi.

« Votre Excellence, la République russe et le gouvernement russe, ayant convenu de vider les régions de Batoumi, Kars et Ardahan, viennent de signer le traité de paix. C'est pourquoi j'estime nécessaire de vous informer que je viens de recevoir un télégramme de mon Généralissime pour vous demander de quitter lesdites régions dans les plus brefs délais. »

Vehib Mehmed

ԲԱԹՈՒՄԻ

Dans un autre télégramme, Vehib a informé Lebedinsky que les Arméniens poursuivraient leurs violences contre la population musulmane de la région de Karin, raison pour laquelle les Turcs eux-mêmes seraient obligés de « prendre immédiatement des mesures pour libérer les lieux mentionnés ». Les prétendues violences commises par les Arméniens n'étaient qu'une occasion pour déclencher l'attaque de Karin. Le 23 février 1918, des représentants des autorités de Transcaucasie sont partis pour Trabzon. Après avoir reçu la demande turque de quitter Kars, Batum et Ardahan, un télégramme a été envoyé à Vehib au nom des présidents du Seim transcaucasien et du gouvernement, Chkheidze et Gegechkori, dans lequel une demande a été formulée : « Devrions-nous examiner la question de quitter les régions mentionnées, et le gouvernement turc ne veut-il pas « entamer des négociations de réconciliation avec la Transcaucasie ».

Le soir du 26 février 1918, le Seim transcaucasien convoque une séance d'urgence et discute de la demande des Turcs. Des représentants de différentes factions prennent la parole.

À l'exception du député de Musavat, Khan Khoysk, tous suggèrent d'être cohérents et de s'en tenir fermement à la position du Seim, précédemment établie, c'est-à-dire de conclure une paix définitive avec la Turquie dans les négociations de Trabzon. Khan Khoisky a déclaré qu'il n'était pas nécessaire de prendre des mesures séparées jusqu'au retour des membres de la délégation de Trébizonde. Quant à l'ultimatum de la Turquie, selon Khan Khoyski, il était naturel et tout à fait compréhensible.

« La Turquie vous a proposé d'envoyer des représentants à Brest-Litovsk et de participer aux négociations qui y sont menées. Vous avez refusé. Il y avait une proposition visant à déclarer la Transcaucasie un État indépendant. Vous avez tergiversé. N'est-il pas naturel que maintenant, considérant la Transcaucasie comme faisant partie de la Russie, il ait fait la paix avec toute la Russie ? », a justifié Khan Khoyski aux Turcs (Mshak, 1er mars 1918, n° 44).

Et l'importante délégation de Transcaucasie à bord du navire « Karol Karl » (le roi Karl) attendait l'apparition des représentants de la partie turque sur la plage de Trabzon.

Les autorités de Transcaucasie n'avaient aucune autorités, ni légitimité de parler en leur noms des Arméniens d'Arménie Occidentale pour négocier avec les Turcs du devenir des régions de Kars, Batum et Ardahan, où l'occupation se poursuit jusqu'à nos jours.

La délégation transcaucasienne n'avait pas encore quitté Tiflis lorsqu'elle reçut de Brest-Litovsk le télégramme de Levon Karakhan l'informant de la cession des régions de Kars, Batum et Ardahan aux Turcs. Le Seim transcaucasien discute de la situation et tente de parvenir à une position commune. Le Seim n'accepte pas le traité de Brest-Litovsk et Noah Jordan déclare : « Nous ne signerons pas une paix telle que celle signée par les bolcheviks, il vaut mieux mourir avec honneur dans cette position que d'être déshonoré et maudit par des générations. »

Les députés arméniens espéraient avoir l'occasion de concrétiser le droit à l'autodétermination en Arménie Occidentale lors des négociations avec les Turcs.

Au début, les Azerbaïdjanais ont exprimé leur soutien aux Turcs avec prudence, puis de plus en plus ouvertement. Ils déclarent aussi qu'il faut mettre fin à la guerre se contenter de frontières de 1914, et de ne pas s'immiscer dans les affaires intérieures des Turcs.

Le chef de la délégation du Seim qui s'est rendue à Trabzon était Akaki Chkhenkoli, et les membres étaient Abashidze, Heidarov, Gvazava, Gajinsky, Kajaznuni, Lashkhishvili, Mehdiyev, Khas-Mamedov, Khatisyan, Chikolin, Cheikh-ul-Islamov. La délégation comprenait de nombreux experts, militaires et traducteurs. Du côté arménien, Ruben Ter-Minasyan, l'historien Leo et d'autres étaient présents, ainsi qu'une garde d'une cinquantaine de personnes. L'arrivée d'une délégation d'environ 90 personnes à Trabzon devient la risée des Turcs.

La délégation turque était en retard et les représentants du Seim n'ont pas été autorisés à se rendre dans la ville avec un garde, arguant que Trabzon est une ville turque et qu'ils assureront la sécurité des envoyés. Khatisyan se souvient qu'ils ont passé deux jours sur le bateau. Ce n'est que le troisième jour que les représentants des Turcs arrivèrent à Trabzon.

Akaki Chkhenkoli a écrit :

« La délégation turque est arrivée à Trabzon aujourd'hui, le 27, à bord du navire « Shestets ». La délégation est composée de 5 personnes. La délégation est présidée par le colonel de la marine Rauf Bey. Le secrétaire de notre délégation les a accueillis à bord du navire, après quoi un délégué

turc est venu nous voir pour convenir du lieu et de l'heure du rendez-vous. Afin de clarifier certaines questions préliminaires, Rauf Bey et moi nous sommes rencontrés dans une maison désignée pour la réunion. Puisque nous ne connaissons pas la réponse du gouvernement turc au dernier télégramme concernant l'évacuation de nos régions, je demanderai au président de la délégation s'il est au courant de la proposition du généralissime turc et si le président accepte cette proposition, comme ce n'est pas le désir du gouvernement ottoman – de poursuivre les négociations de paix, le président a répondu qu'il ne savait rien de cette proposition et a demandé de soumettre notre question par écrit. Les Turcs ont demandé du temps pour répondre et ont déclaré que leur objectif était de conclure une paix permanente. Nous débarquons ce soir pour des pourparlers de paix. »

La situation des représentants arméniens de la délégation du Seim devient particulièrement difficile lorsqu'ils apprennent que les Turcs ont occupé Erzurum et qu'un accord a été signé à Brest-Litovsk pour restituer Kars et Ardahan aux Turcs. Les Turcs insistent pour que la délégation du Seim reconnaisse immédiatement le traité de Brest-Litovsk et libère les régions mentionnées.

Les représentants de la Transcaucasie, à leur tour, déclarent que la Transcaucasie n'a pas reconnu le pouvoir des bolcheviks depuis le premier jour de la révolution et que tout accord signé par eux ne leur est donc pas acceptable. La revendication des Turcs reposait sur le fait que la Transcaucasie n'avait pas déclaré son indépendance au moment de la signature du traité de Brest-Litovsk. La délégation du Seim présente par écrit plusieurs points exprimant sa position, dont l'un fait référence au droit à l'autonomie des Arméniens et des autres nations de l'Arménie turque.

La délégation turque rejette catégoriquement ce point, affirmant qu'elle ne permettra aucune ingérence dans les affaires intérieures de son pays.

La situation des représentants arméniens de la délégation du Seim est particulièrement aggravée lorsqu'ils apprennent que les Turcs ont capturé Karin et qu'un accord pour restituer Kars et Ardahan aux Turcs a été signé à Brest-Litovsk.

Les Turcs insistent pour que la délégation du Seim reconnaisse immédiatement le traité de Brest-Litovsk et libère les régions mentionnées. Les représentants de la Transcaucasie, à leur tour, déclarent que la Transcaucasie n'a pas reconnu le pouvoir des bolcheviks depuis le premier jour de la révolution et que tout accord signé par eux ne leur est donc pas acceptable. La revendication des Turcs reposait sur le fait que la Transcaucasie n'avait pas déclaré son indépendance au moment de la signature du traité de Brest-Litovsk. La délégation du Seim présente par écrit plusieurs points exprimant sa position, dont l'un fait référence au droit à l'autonomie des Arméniens et des autres nations de l'Arménie turque. La délégation turque rejette catégoriquement ce point, déclarant qu'elle ne permettra pas l'ingérence dans les affaires intérieures de son pays.

Les deux versions de Hami Bay

Hami Bey, secrétaire de la délégation turque, a une réunion séparée avec Khatisyan et propose deux options pour résoudre le problème de l'Arménie Occidentale.

Le premier était l'échange de population. 300 000 Arméniens d'Arménie Occidentale sont restés en Transcaucasie, tandis que le même nombre de Tatars se sont installés en Turquie. La partie arménienne rejette cette proposition car « elle nous priverait du droit de revendiquer l'Arménie turque, où les Turcs voudraient installer les éléments musulmans emmenés de Transcaucasie », écrit Khatisyan.

Selon la deuxième version, les Turcs considéraient la question de l'Arménie Occidentale comme leur problème interne.

Quant à l'indépendance de la Transcaucasie, qui était extrêmement importante pour les Turcs, toutes les justifications présentées par la délégation du Seim, selon lesquelles il s'agit d'un État indépendant, ne sont pas acceptées par les Turcs, et ils continuent d'insister pour accepter les conditions de Brest-Litovsk.

Dans les jours suivants, Chkhenkeli a donné des éclaircissements supplémentaires sur l'indépendance et la structure étatique de la Transcaucasie, mais les Turcs sont restés fermes sur leurs positions. Rauf Bey continue d'exiger le respect du traité de Brest-Litovsk.

La position des Turcs était la suivante.

« Le gouvernement de Lénine, renversant le gouvernement précédent, a pris sa place par la force des faits. Le fait que la Transcaucasie ne reconnaît pas que le gouvernement a une signification interne et ne peut pas affecter les relations extérieures, car aucune partie de ce pays n'a fait sécession et n'a été reconnue par d'autres États. Les négociations actuelles n'ont qu'un seul objectif : préparer et accepter les conditions liées aux détails économiques, commerciaux et autres détails techniques et découlant du Pacte de Brest-Litovsk.

Une délégation de Transcaucasie envoie de force Kajaznu, Heydarov et Lashkhishvili à Tiflis pour discuter des revendications des Turcs au Seim et prendre une décision. Le 13 mars, le Seim écoute les envoyés mais ne prend aucune décision, augmentant plutôt les pouvoirs du président de la délégation, le ministre des Affaires étrangères, Akaki Chkhenkeli.

Pendant ce temps, l'armée turque avançait et, à la mi-mars, des opérations militaires étaient déjà en cours dans la région de Sarighamish. Khatisyan a déclaré que c'était la tactique des Turcs pour poursuivre la guerre parallèlement aux négociations.

« À tout moment, le comportement des Turcs a été le même : négocier et combattre en même temps pour imposer pleinement leur volonté. La même histoire m'est arrivée encore deux fois en mai de la même année à Batoumi et en 1920. à Alexandropol en novembre », écrit Khatisyan.

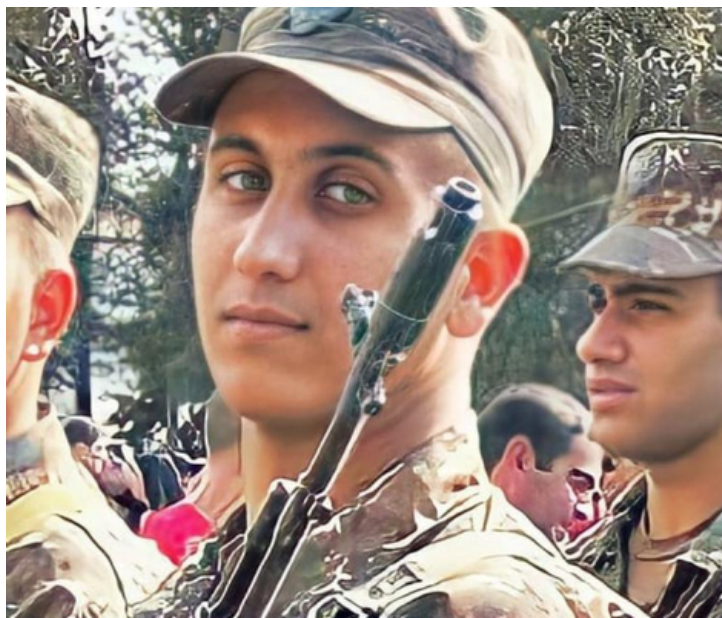
Le 23 mars, les négociations se poursuivent à Trabzon. La délégation est obligée de faire quelques concessions territoriales et toute la région d'Olti, les parties sud de la région d'Ardahan, les parties sud-ouest de la région de Kars et les parties occidentales de Kaghzvan sont remises aux Turcs.

Cependant, les Turcs n'en furent pas satisfaits et, quelques jours plus tard, ils reçurent un ultimatum les obligeant à accepter les termes du traité de Brest-Litovsk dans les 48 heures. La délégation transcaucasienne commence à discuter de la possibilité de remettre Kars et de conserver Batum.

Enfants d'Arménie Occidentale

RUBEN HAMBARDZUMYAN

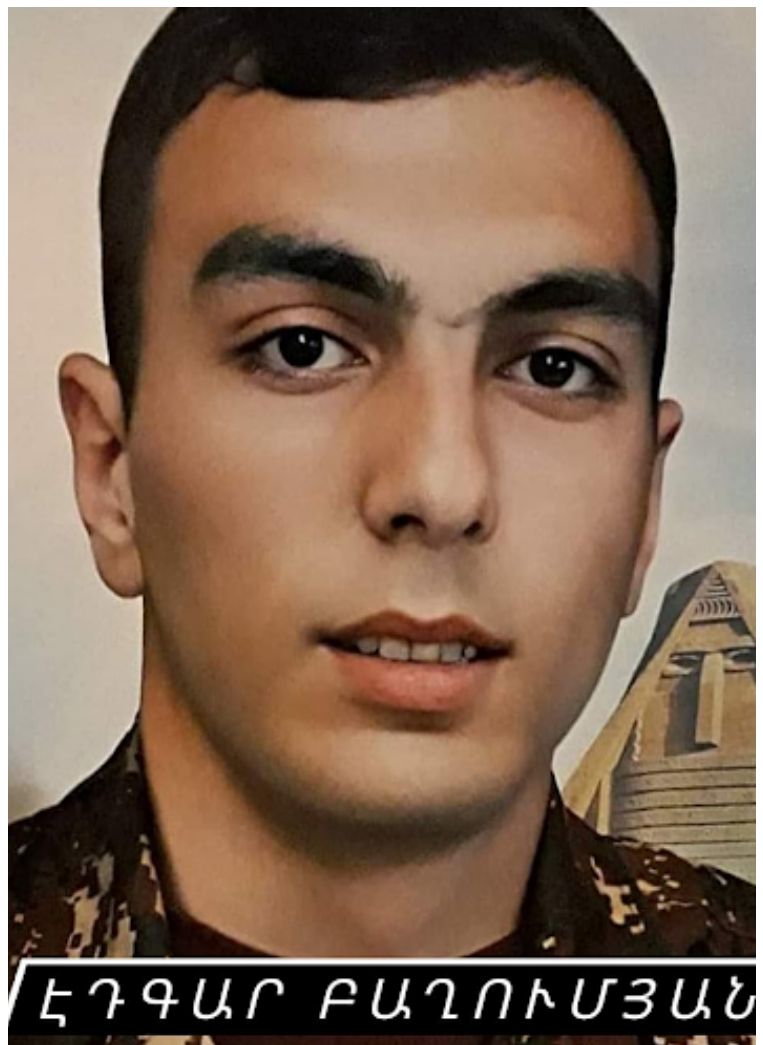
Ruben, aux yeux verts, décédé pendant la guerre de 44 jours, était le petit-fils du frère de l'astrophysicien Viktor Hambardzumyan et était amoureux des étoiles depuis son enfance.

Il servait à Martouni, de nombreuses personnes inconnues de la famille Hambardzumyan leur ont dit que si les calculs précis de Ruben n'étaient pas là, l'unité militaire de Martouni aurait disparu.

Pendant la guerre, avec les coordonnées des cibles calculées par Ruben avec une précision absolue, un grand nombre de véhicules blindés ennemis ont été détruits. Il a participé aux batailles brûlantes de Martouni. Le 2 octobre, il a été blessé, victime d'une contusion, et après quelques jours de traitement, toujours pas rétabli, il a repris du service. Ruben est décédé à Martouni le 22 octobre. De cette forte constitution, ce garçon mince qui aimait le monde des chiffres et des étoiles, est né à Erevan.

Ruben a étudié à l'école de physique Artashes Shahinyan. Il était doté d'une intelligence exceptionnelle. Le jeune Hambardzumyan a été admis à la Faculté de mathématiques appliquées et d'informatique de l'YSU, ainsi qu'à l'Université de physique et de technologie de Moscou. Il avait décidé qu'il n'irait pas à Moscou avant d'avoir servi.

Il devient éclaireur senior puis artilleur. Au 6ème mois de service, il participa aux cours de sergent. Pour ses bons services, le 12 septembre, Ruben est promu sergent et reçoit l'insigne militaire du « Courage ». Grâce à ses excellentes compétences en mathématiques et en calcul, il devient chef comptable du peloton de gestion de la division d'artillerie N.

EDGAR BAGHUMYAN

Edgar Baghumyan est né le 10 mars 2002 dans la ville de Masis. En 2007, il fréquente la 2ème école primaire de la ville de Masis. Après avoir terminé ses études, il entre au Collège Agricole de la ville de Masis et obtient le diplôme de « Gestion ».

Le 10 juillet 2020, il a été enrôlé dans l'armée et a servi dans l'unité militaire « Haykazov » de Stepanakert en Artsakh, en tant que conducteur. Il a participé à la guerre de 44 jours dès le premier jour et a accompli avec habileté les tâches de combat qui lui étaient confiées. Il a participé aux batailles pour Hadrut, Varanda et Chartar. Edgar n'a été serviteur que 2 mois et étant chauffeur, il a fait preuve de courage et de bravoure lors des opérations de combat.

Au cours des 32 jours d'opérations de combat, jusqu'aux dernières minutes de sa vie, le soldat Baghumyan a exercé ses fonctions consciencieusement et avec un sens élevé du devoir.

Edgar Baghumyan est décédé le 28 octobre dans la zone appelée « Alabali » des suites de l'explosion d'un projectile tiré par l'artillerie ennemie. Il a reçu à titre posthume la médaille du « Courage ».

KIM KHACHATRYAN

« Il n'y a qu'un seul choix pour un soldat, soit la mort, soit la liberté. » Kim Khachatryan, un volontaire qui a choisi ces mêmes mots comme devise, est décédé pour le bien de la patrie le 30 octobre 2020. Kim est né dans le village d'Areni de la région de Vayots Dzor. Il aimait beaucoup son village natal.

Ses amis disent qu'il insistait souvent pour qu'ils visitent Areni. Il avait un amour particulier pour son lieu de naissance, mais ses sentiments pour l'Artsakh étaient différents, comme le prétendent ses amis, que l'amour était différent, il était céleste. Kim a étudié à l'Université médicale d'État d'Erevan, du nom de Mkhitaryan, et rêvait d'ouvrir une clinique dentaire dans son village. Fier, patriote, beau, avec un gentil sourire, c'est ainsi que tout le monde se souvient et décrit Kim Khachatryan.

Kim s'est porté volontaire dès le premier jour de la guerre. En raison des circonstances, il part pour le front le 12 octobre. Durant ces deux semaines, Kim a écrit un jour : « J'ai honte de me promener en civil quand mes amis sont sur le champ de bataille. »

La veille d'entrer en guerre, Kim écrivait :

Un soldat n'a qu'une chance
Soit la mort, soit la liberté
Gardez toujours votre poudre à canon prête et sèche.
Gardez toujours votre date correcte.
Pour que la balle traverse le cœur,
Et livrez-le à une mort impartiale.
Il n'est pas question de charité dans la bataille,
Et ni la suprématie de la conscience,
Ne faites jamais alliance avec votre conscience
Sinon, votre conscience deviendra froide à votre égard.
Soyez plus impitoyable que votre ennemi.
Résolvez la douleur vieillissante de la vengeance,
Ne vous laissez pas émouvoir par les commérages et les plaintes.

Quand ton problème est la mort d'un monstre.
Laisse ton ennemi te maudire
Laissez la mère de votre fils vous gronder.
Mais ton bras bénira ta nation,
Et je chanterai ton courage.

AREN HOVHANNISYAN

Aren était originaire de la région d'Ararat et avait 18 ans. Il a étudié au Collège national de culture d'Erevan. Il était sur le point de passer en quatrième année et il a longtemps hésité entre prendre un sursis ou aller servir et revenir, mais remplir son devoir envers la patrie était plus fort.

Les parents ont prévu un avenir coloré pour Aren. Il souhaitait entrer à l'Institut d'État du théâtre et du cinéma d'Erevan.

Aren Hovhannisyan a été enrôlé dans l'armée le 12 août 2020. Il a servi à Martakert. Le 27 septembre 2020, le système de frappe aérienne a tiré sur le véhicule d'Aren alors qu'il montait aux positions avec prudence. Lors de l'attaque, il devient un bouclier vivant pour ses 5 amis avec son corps.

Seulement, il meurt de l'explosion. Le cœur d'Aren s'est arrêté à cause de l'onde de choc... aucun des 5 amis n'a été blessé. Aren fut l'une des premières victimes de la guerre de 44 jours. Son nom figurait sur la liste des morts le 28 septembre. Aujourd'hui, c'est l'anniversaire d'Aren. Il aurait eu 20 ans.

ARTUR AGHASYAN

Dans la nuit du 2 avril, les opérations dite pré-offensives déclenchées par les forces spéciales des forces armées azerbaïdjanaises ont été empêchées et vaincues par des soldats ordinaires en de nombreux endroits. L'un d'eux est Artur Aghasyan, le capitaine de la position de combat située au nord de l'Artsakh, en direction de Talish, grâce à ses actions organisées, à la suite d'une dure bataille, les forces spéciales ennemies « Yashma » se sont échappées du position après avoir été vaincu, et les garçons qui se relayaient dans cette position n'avaient qu'un seul blessé.

Artur Aghasyan, 19 ans, a reçu le 2e degré de la « Croix Militaire » pour son courage.

Dans l'une des positions situées au nord de l'Artsakh, le héros d'aujourd'hui a raconté aux journalistes comment ils ont rencontré et repoussé les forces spéciales des Forces armées de Bakou.

« C'était mon troisième quart de travail à ce poste pendant la guerre d'avril. Lors de la garde du 1er avril, un de nos amis a été tué par la balle d'un tireur d'élite ennemi. Ils tiraient aussi le soir, nous pensions que c'était un autre de leurs jeux typiques, mais nous avons vite compris que l'adversaire ne se tairait pas cette fois-ci. Nous avons également commencé à tirer des mortiers. La nuit, à partir de 3h45, ils ont bombardé notre ligne de front pendant une heure. Plusieurs unités d'artillerie travaillaient en même temps.

Je suis le capitaine du poste. J'ai emmené les garçons se réfugier dans un endroit plus sûr. L'ennemi a commencé à bombarder la zone abritée, il était impossible d'aller à gauche ou à droite. Entre-temps, ils avaient dégagé notre champ de mines pour avancer.

Ils se sont tus à 04h45. Tout le personnel à notre poste était dans un logement. Le gardien de service à la porte de l'intérieur a déclaré avoir entendu des voix. Je suis sorti.

Un groupe subversif d'une trentaine de personnes, des escadrons spéciaux de brutalité « Yashma », âgés d'environ 40 ans, se trouvait à notre position, venant de la direction du refuge.

Pendant le bombardement qui a duré une heure, ils ont tiré jusqu'à 220 obus dans notre direction, puis ils ont levé un drone, ils ont vu qu'il n'y avait personne dans la position et ont pensé que soit nous nous étions enfuis, soit nous étions morts. En chantant, en sifflant, ils s'avancèrent, certains d'entre eux étaient probablement sous l'emprise de quelque chose.

La vengeance de notre ami décédé il y a quelques heures était encore fraîche. À ce moment-là, nous avons réalisé que le temps des représailles était venu, nous devons payer la dette de notre ami décédé.

L'un d'eux a couru en avant pour lancer une grenade sur l'abri, je lui ai lancé la grenade par la fenêtre. Ils ont réussi à couper le fil du « tapis », nous n'avons pas pu appeler et avertir qu'un groupe subversif était entré, nous avons commencé à agir de manière indépendante.

Nous avons combattu contre les forces spéciales pendant plus de vingt minutes. Il y eut une grande confusion parmi eux lorsque le commandant du groupe fut blessé. Puis la panique s'est répandue, voyant qu'ils avaient beaucoup de victimes et de blessés, ils ont commencé à s'enfuir. Ils ont lancé un « signal » rouge, ce qui signifiait qu'ils ont échoué, certains d'entre eux sont morts, l'autre s'est enfui sans réussir à porter les corps des victimes. Nous avons détruit la plupart d'entre eux avec des grenades, très brutalement, comme ils l'ont fait avec nos autres garçons, et nous également.

Nous sommes toujours dans la situation où nous étions le 2 avril.

Nous n'avons eu qu'un seul blessé de notre position, Harutyun Badalyan, qui a continué le combat même après avoir été blessé. L'autre jour, il a reçu le 2ème degré « Croix Militaire ». Les autres gars occupant ce poste ont reçu la Médaille de la Valeur.

Cette guerre nous a beaucoup appris. Nous avons tous attendu le moment du châtement, lorsqu'il arrive, et vous êtes capables de venger votre ami, lorsque vous conservez votre position, qui a toujours été la vôtre, en toute conscience vous déposez votre arme, en attendant avec plus de responsabilité et vigilance pour le moment pour la reprendre et continuer votre travail. « .

TIGRAN SAHAKYAN

Tigran Sahakyan est né le 26 janvier 2002 dans le village de Vardanashen, région d'Armavir, dans la famille Sahakyan.

En 2007, il fréquente la première année de l'école du village. Il était le personnage principal des événements scolaires, touchant et égayant tout le monde à plusieurs reprises avec des chants patriotiques. Parallèlement, il fréquente des groupes sportifs : natation, boxe, football, combats sans règles. Lors des compétitions républicaines de boxe, il occupe des positions honorables. Lorsqu'il termine ses études secondaires en 2019, il décide de devenir l'interprète des chansons non mixées de son peuple, et avant cela, il était le soliste du studio de chant « Zangak » de Tsovinar Harutyunyan du Palais de la Culture Komitas à Etchmiadzine. Parallèlement, il participe à des cours de clavier.

Du 27 juillet au 3 août 2018, il a participé au concours-festival international « Orange Kobuleti », organisé à Kobuleti, en République de Géorgie, représentant la ville d'Etchmiadzine et prenant la 2ème place avec la chanson « Arméniens, unissez-vous ». Il a reçu des lettres de remerciement de la municipalité d'Etchmiadzine pour son travail parfait et le maintien de l'esprit patriotique. Il s'est produit à plusieurs reprises dans diverses unités militaires. En juillet 2019, il a été admis au département préparatoire « Chant arménien » du Conservatoire d'État du nom de Komitas, et en juillet 2020, après avoir réussi les examens d'entrée, il a été admis en première année du même département.

Le 13 août de la même année, il est enrôlé dans l'armée, il sert à Martakert et à partir du 3 septembre à Mataghis. Tigran a chanté la chanson originale de Gusan Haykazun, Monte Melkonyan, dans la cour du commissariat militaire, à côté de la statue de Tigran le Grand, le jour de son enrôlement à Etchmiadzine, avant

de partir au service. Pendant environ six jours, les recrues ont participé aux batailles défensives de Talish, aidant les soldats encore en vie à Talish à sortir du siège. En sécurisant l'arrière le 2 octobre, ils ont aidé les militaires stationnés à Mataghis (plus de 300 personnes) à sortir en groupe, pour échapper à l'encerclement imminent.

Les garçons ont été sauvés et plus de dix recrues courageusement combattantes sont tombées deux fois dans le siège avec leur commandant. Après avoir traversé le ring, marchant 20 à 25 km le long de la route Mataghis-Martakert, ils sont tombés sous le feu des roquettes ennemies à l'aube.

C'est ici que les défenseurs nationaux Tigran Sahakyan, Armen Grigoryan et Narek Yeritsyan, âgés de 18 ans, ont été immortalisés. Tigran pour sa bravoure et son courage à titre posthume en 2021. Le 21 janvier 2021, il reçoit la médaille «Service au Combat », par l'unité militaire n° 33651. Le 22 mai 2021, il reçoit la médaille du « 6e défenseur volontaire ».

Par le Conservatoire d'État de Komitas d'Erevan, le 20 octobre, il a reçu une médaille commémorative dédiée au 100e anniversaire du CEK.

A photograph of ancient stone ruins, possibly a fortress or temple, under a starry night sky. The ruins are made of large, rectangular stone blocks, some of which are still standing while others are scattered in a pile of rubble in the foreground. Two large, rounded stone objects, possibly carved heads or masks, are visible in the foreground. The sky is dark with many stars, and the overall scene is illuminated by a warm, golden light, possibly from a low sun or moon.

CULTURE

www.westernarmeniatv.com

APRÈS SIX CENTS ANS DE DÉCADENCE, LE LIVRE- MANUSCRIT DU XVE SIÈCLE EST REVENU EN ARMÉNIE

Après environ six cents ans de sommeil, le précieux Évangile du XVe siècle est revenu en Arménie et la cérémonie solennelle de présentation au Matenadaran a eu lieu le 14 décembre. Le directeur du Matenadaran, Ara Khzmalyan, considère le don du livre manuscrit comme la plus grande célébration tant pour l'Institut de recherche Mesrop Mashtots sur les manuscrits anciens que pour les arménologues. Selon Ara Khzmalyan, avec le retour du manuscrit commence la politique de collecte de l'État, ce qui est apprécié, car les manuscrits arméniens ont une très grande valeur sur le marché international.

Faisant référence à l'activité actuelle du Matenadaran, le directeur a déclaré qu'ils entraient dans une nouvelle période de réformes. « Plus nos valeurs sont anciennes, plus les modèles de gestion, les mécanismes de diffusion et d'internationalisation de ces valeurs doivent être récents.

Le but du Matenadaran est de faire tout son possible pour qu'il ne soit pas perçu seulement comme un symbole national, un archétype formé dans le subconscient de chaque Arménien, mais comme une présence vivante, un centre d'intelligence, de respect du savoir, d'ouverture au monde et maîtriser toutes les transformations progressives », a souligné Khzmalyan.

La ministre de l'Éducation, des Sciences, de la Culture et des Sports de la République d'Arménie, Zhanna Andreasyan, a remis le manuscrit à Matenadaran. L'événement était accompagné des représentations du chœur de chambre d'État « Hover ».

« MUNK. EXPOSITION » KASHATAGH

Des photographies de monuments historiques et culturels de la région de Kashatagh, notamment d'anciens ponts, églises, khachkars, châteaux et forts, rédigées par le photographe Zohrab Yrkoyan, rédacteur en chef du journal officiel de l'administration du district « Meran », ont été présentées lors de l'exposition.

Lors de l'ouverture de l'exposition, Aleksan Hakobyan, ancien chef de l'administration de Kashatagh, a mentionné pour la première fois que cette année marquait le 30e anniversaire de la création de la région, exprimant sa conviction que c'était la naissance du mouvement d'Artsakh.

Selon Zohrab Erkoyan, l'auteur des photos, une partie de ses archives a été présentée lors de l'exposition.

Selon lui, les photos représentant le patrimoine historique et culturel arménien de Kashatagh ont été choisies en tenant compte du fait que les visiteurs auraient une large idée de la région.

Selon les informations de l'auteur, les monuments les plus anciens de la période préchrétienne sont les peintures rupestres, les pierres de dragon et les châteaux.

L'exposition sera ouverte pendant deux mois, au cours desquels, selon les organisateurs, sont prévus des programmes pédagogiques, des cours ouverts sur les monuments, des débats historiques et l'histoire.

UN JOUR, LE MUSÉE DU TAPIS DE CHOUCHI EN ARMÉNIE DEVIENDRA UNE INSTITUTION CULTURELLE D'ÉTAT ET NATIONALE

Les expositions du musée du tapis de Chouchi, dont nous avons parlé plus tôt, sont situées dans un espace privé, a déclaré aux journalistes le directeur du musée, Vardan Astsatryan. « Les tapis se trouvent dans un espace privé, car les autorités de l'État non seulement refusent de fournir un espace au musée, mais interdisent également leur exposition dans d'autres musées d'État.

Dans le passé, on m'a proposé soit de les exposer dans d'autres musées, mélangés à d'autres expositions, sans mentionner l'ancien nom, « Shushi Carpet Museum », soit on m'a dit qu'ils ne pouvaient pas allouer d'espace car « Shushi Carpets » est une collection privée.

De mon point de vue, une telle déclaration de la part des responsables du domaine de l'éducation et de la culture est inacceptable. Avant d'en parler, je leur conseillerais de bien étudier l'histoire des musées. De nombreux musées célèbres dans le monde sont créés sur la base de collections privées, et cette circonstance ne peut justifier de telles interdictions. La raison réside plutôt dans le fait que cela contredit la politique des autorités actuelles, qui s'apprêtent à signer un traité de paix avec nos voisins.

L'Azerbaïdjan n'appréciera pas l'ouverture d'un musée du tapis d'Artsakh sur le territoire de l'Arménie, et les dirigeants actuels de notre pays ne peuvent pas le permettre.

Cependant, les temps changent, mais les valeurs culturelles et historiques demeurent, transmises de génération en génération. Le musée de Chouchi est différent de nombreux musées, ses expositions sont uniques dans la mesure où elles ont une histoire d'origine spécifique, comme l'ont noté des experts de renommée mondiale. J'ai écrit de nombreux articles scientifiques sur ce sujet.

Tôt ou tard, le musée ouvrira définitivement ses portes sur le territoire arménien et il sera étatique et national, je veux sincèrement le croire.

:

NOUVEAUX DÉTAILS SUR LES INSCRIPTIONS ARMÉNIENNES TROUVÉES DANS LA FORTERESSE MÉDIÉVALE DE JORDANIE

Le professeur Hamlet Petrosyan, chef du département d'études culturelles de l'YSU, docteur en sciences historiques, a présenté des détails sur les inscriptions arméniennes récemment découvertes à la suite des recherches archéologiques de l'expédition de la forteresse de Shobak en Jordanie, dans le cadre de la conférence tenue à l'université le 13 décembre.

Lors de la conférence intitulée « Inscriptions arméniennes nouvellement découvertes de Jordanie », il a mentionné qu'il avait été personnellement invité par l'expédition de l'Université de Florence qui effectuait les travaux de fouille de la forteresse du XIIe siècle et qu'il avait fait connaissance avec les deux dalles avec des inscriptions arméniennes trouvées dans la cour de l'église construite par les croisés, et étudia les circonstances de la découverte.

Hamlet Petrosyan a souligné dans son discours qu'il coopère depuis plus de 10 ans avec le Département d'archéologie médiévale de l'Université de Florence. Le tronçon Vayotsdzor de la Route de la Soie a été étudié. Petrosyan a noté que le livre « Yeghegis », consacré au rôle particulier de Vayots Dzor pendant la domination mongole, serait bientôt publié.

« Cela fait déjà la troisième année que l'expédition arméno-italienne mène des fouilles conjointes à Dvin. Puisque nos partenaires sont également membres de l'expédition archéologique Petra-Shoubak de l'Université de Florence,

nous entretenons des relations très étroites et nous avons parlé plus d'une fois, notamment des relations de la Cilicie arménienne à l'époque des Croisades, des relations religieuses et culturelles présence d'Arméniens dans ces zones.

C'était très gratifiant que nos archéologues aient accidentellement trouvé, lors des fouilles à Shoubak, une dalle avec des inscriptions arméniennes, dans une couche non culturelle, en éliminant les déchets », a expliqué Petrosyan, ajoutant qu'ils s'y sont rendus avec l'archéologue Tatiana Vardanesova, membre du Dvin. Selon l'archéologue, les Arméniens en Jordanie ont ressenti une présence plus active parallèlement aux Croisades.

Plus d'une fois, les croisés tentèrent d'obtenir le soutien des rois ou des autorités ciliciennes. Les rois de Cilicie cherchaient également à recevoir leur couronne des monarques européens.

Dès le XIIe siècle, notamment lors de la troisième croisade, il existait des relations très intenses entre la cour cilicienne et le dirigeant jordanien Salah ad-Din d'une part, et les croisés d'autre part.

Les dalles avec des inscriptions arméniennes ont été trouvées lors du nettoyage de la zone adjacente à la partie sud de l'église construite par les croisés dans la forteresse de Shoubak.

Selon l'hypothèse initiale, il y avait un grand cimetière dans la zone et il est possible que ces dalles proviennent de certaines de ses structures.

L'EXPOSITION-FOIRE DES PRODUITS FÉMININS D'ARTSAKH A EU LIEU À EREVAN

Avec le soutien de la Fondation Anna Astvaturyan et l'initiative de l'ONG « Centre de soutien aux mères de l'Artsakh », une exposition-foire de produits féminins de l'Artsakh s'est tenue le 17 décembre à Erevan.

La fondatrice de l'ONG « Centre de soutien aux mères de l'Artsakh » Mariam Abrahamyan a déclaré lors d'une conversation avec le journaliste Hayk Harutyunyan.

« L'idée d'une telle initiative est née en Artsakh, pendant le siège, lorsque la plupart des gens ont perdu leur emploi. Nous avons décidé, parce que la route était ouverte depuis peu de temps et que nous pouvions encore apporter quelque chose, organiser une foire-exposition.

Tout était déjà prévu, la foire était dans quelques jours, mais la route a finalement été fermée, et puis on s'est retrouvé dans une situation, vous savez.

Après un certain temps, nous avons réalisé que nous ne pouvons pas pleurer et rester les bras croisés pour le reste de notre vie, et que nous devons encourager et donner de la force aux femmes d'Artsakh. Nous avons alors décidé de déplacer le projet ici. Nous avons réuni des femmes entrepreneures et, comme vous pouvez le constater, les stands sont pleins. Nous espérons que les stands seront vides d'ici la fin de la journée.

Il y avait 55 participants, mais il y avait plus de candidats, environ 70, il a fallu choisir. Mais j'espère que le prochain salon sera plus grand et que davantage de personnes pourront vendre leurs produits. Nous prévoyons d'organiser la prochaine foire début mars. »

LA TÉLÉVISION D'ARMÉNIE OCCIDENTALE, FIDÈLE À SES PRINCIPES ET À SES TÉLÉSPECTATEURS, POURSUIT SON TRAVAIL ININTERROMPU AVEC DE NOUVELLES APPROCHES. COMME VOUS LE SAVEZ DÉJÀ, NOTRE TÉLÉVISION NE FAIT PAS D'AUTOPROMOTION, ELLE DIFFUSE PRINCIPALEMENT DES CONTEXTES POLITIQUES ET AUTRES LIÉS À L'HISTOIRE, AU PRÉSENT ET À L'AVENIR DE L'ARMÉNIE OCCIDENTALE, AINSI QUE DES INFORMATIONS SOULEVANT DIVERSES QUESTIONS.

NOUS PRÉSENTONS ÉGALEMENT LA TRANSITION POLITIQUE DU PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE D'ARMÉNIE OCCIDENTALE, DU GOUVERNEMENT, DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE ET D'AUTRES STRUCTURES DE MANIÈRE TRANSPARENTE ET ACCESSIBLE. CHERS COMPATRIOTES, AVEC VOTRE SOUTIEN, LES POSSIBILITÉS DE NOTRE TÉLÉVISION SERONT ENCORE ÉLARGIES ET RENFORCÉES. NOUS SOMMES FORTS ENSEMBLE.

BANQUE DU BÉNÉFICIAIRE : 18206

SWIFT : AGRIFRPP882

IBAN : FR76 1820 6001 6060 2410 5442 422

BÉNÉFICIAIRE : ASSEMBLÉE DES ARMÉNIENS D'ARMENIE OCCIDENTALE (AAAO)

**WESTERN
ARMENIA**

Ce journal hebdomadaire est publié sous les auspices de la télévision d'État d'Arménie Occidentale.
Tous les droits d'auteur sont réservés.

<https://westernarmeniatv.com/>
info@western-armenia.eu

WHAT IS WESTERN ARMENIA?

The homeland of the **Armenians** is the **Armenian Highlands**, which cover an area of 400,000 km² and are located **between three seas**: the Mediterranean, the **Caspian and the Black**, with an average altitude of 1,500 to 1,800 m above sea level.

The highest point in the **Armenian highlands** is Mount Masis (5,165 metres). **The Armenian people** are the original **inhabitants of 6 Armenian provinces** (Bitlis, Trabzon, Van, Karin, Kharberd, Tigranakert-Diyarbakir), **historically known** as Armenia, then Turkish Armenia, and now **Western Armenia, and Cilicia**.

Prosperous states. However, the **Armenian highlands were the scene** of conquests and wars **by the Achaemenid** and Byzantine empires, the Arabs, the Mongols and the Seljuk Turks. **Between 1894 and 1923**, three successive **Turkish governments**, the Hamidian government, **the government** of the Young Turks and that of **Mustafa Kemal**, perpetrated the genocide of Armenians in Western Armenia, killing **almost 2 million people**.

After the genocide, most of the **indigenous Armenians** of Western **Armenia** were expelled from **their ancestral homeland** and dispersed **throughout the world**. Today, most of them live in exile, **victims of** assimilation processes.

The Armenians who **still live in occupied Western Armenia** continue to suffer **under the colonial yoke** of the invading **Turkish forces**. As part of the process of **national reconstruction**, a structure of the State of **Western Armenia**, a continuation of the **State of Armenia** recognised in 1920, has been **formed, based on** the National Council of **Western Armenia**, which declared its existence in **Shushi in Artsakh in 2004**.

HISTORICAL REMINDERS:

- - By Russian decree of December 29, 1917, Russia recognized the right to self-determination of the Armenians of Turkish Armenia until their independence,
- - On February 26, 1919, the President of the Armenian National Delegation Boghos Nubar Pasha presented a Memorandum on Armenia before the Supreme Council of the Allied Powers.
- - On May 15, 1919, the National Delegation, the first governance of Western Armenia, elected by the Armenian National Conference in Paris, was composed of His Excellency Boghos Nubar Pasha, Professor A. Der-Hagopian, doctors H. Nevrouze and K. Pastermadjian and MM. A. Tchobanian and V. Tékéyan. She will work in concert with the Delegation of the Armenian Republic, composed of MM. Aharonian, H. Ohandjanian and M. Bahadjanian will form with the latter the Delegation of Integral Armenia, whose motto will be "Integral Armenia, free, and independent within its historical limits".
- - The State of Armenia on the territory of Western Armenia was recognized de facto on January 19, 1920 (Independence Day), by the Supreme Council of the Allied Powers.
- - The draft Treaty of Sèvres was prepared at the London Conference in February 1920 and finalized within the framework of the San Remo Conference on April 24, 1920.
- - The State of Armenia on the territory of Western Armenia was recognized de jure on May 11, 1920 by the Supreme Council of the Allied Powers and by the United States of America. It is decided that the capital of the Armenian state will be Erzeroum (Karin).
- - In order to facilitate the adoption of the Treaty and to apply the Sèvres clauses, the Greek army attacked on June 23, 1920 in Anatolia and Thrace with the encouragement and support of the Allied States. With the invasion one after the other of Bursa, Balikesir, Uşak and Nazilli, the essential aim of these attacks was to provoke the application of the Treaty of Sèvres and not to allow any modification in the articles of the Treaty.
- - By a Memorandum in response to the draft Treaty of Sèvres submitted on May 11, 1920, Turkey recognized a new Armenian State on June 25, 1920. (Based on the Treaty of Batoum of June 4, 1918).
- - On June 25, 1920, Damat Ferit Pasha, in a delegation in Paris, presented this alternative peace proposal from the Ottoman Empire. But this alternative was not accepted by the Allied Powers.
- The Council of Sovereignty meeting on July 22, 1920, under the presidency of Sultan Vahidettin considered "that he preferred to have a weak existence than to have a heavy loss" and decided to adopt the Treaty. After Tevfik Pasha had not signed this Treaty which divided Turkish territory and which did not at all suit national honor and feelings, Reşat Halis Bey, (bey; title given to notable people), and Rıza Tevfik (Bölükbaşı) Bey, charged by Damat Ferit signed the Treaty on August 10, 1920.
- The State of Armenia, the main Allied Powers, the Associated Powers and Turkey signed the International Treaty of Sèvres on August 10, 1920.
- On November 22, 1920, President Woodrow Wilson signed the Arbitral Award defining the borders between the State of Armenia on the territory of Western Armenia and Turkey.
- On December 17, 2004, at the initiative of Arménag Aprahamian, the National Council of Armenians of Western Armenia declared its existence in Shushi in liberated Artsakh.
- On January 20, 2007, in Stepanakert in Artsakh, the delegates of the Assembly of Armenians of Western Armenia adopted an official declaration on the rights of the Armenians of Western Armenia, an indigenous nation.
- On September 17, 2007, by 144 states, the UN adopted the Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, which recognizes their right to self-determination.
- On February 4, 2011, the National Council under the presidency of Arménag Aprahamian constituted a government of Western Armenia.
- On January 24, 2013, the National Council and the government of Western Armenia commonly declared the project of constituting a Parliament of Western Armenia through democratic elections. On December 16, 2013, 64 deputies were officially elected by the Armenians of Western Armenia registered on the electoral list.
- On December 16, 2013, the 1st President of the Republic of Western Armenia, Arménag Aprahamian, was officially elected by the deputies of the Parliament. - On February 23, 2014, a Presidential decree declared that the Republic of Western Armenia is the continuing State of the State of Armenia recognized in 1920.
- - On February 16, 2014, a Presidential Decree formalized the headquarters of the National Council and the Government in Karin (Erzeroum) in Western Armenia.
- - On May 9, 2016, on behalf of Western Armenia, by decree, the President of the Republic of Western Armenia adopts the National Constitution of the Republic of Armenia which is signed and approved by all citizens of Western Armenia.

-
- - On June 24, 2016, on behalf of Western Armenia, President Arménag Aprahamian ratified the International Treaty of Sèvres.

Thus, the Treaty of Sèvres officially and indisputably enshrined the rights of Armenians on certain territories apprehended by the Turks.

And, these territories of Western Armenia having been emptied of their populations by deportations and massacres, it was certainly necessary, both historically and legally, that these rights were proclaimed. The first contemporary genocide was thus sanctioned by the reparation granted to the Armenian people who were its victims.

It was admitted that violence and crime did not confer a right on the people who perpetrated it. It is highly regrettable that the signatories of the Treaty of Sèvres then, out of weariness or illusory interest, forgot the Armenians. But the Treaty of Lausanne could not eliminate the rights of the latter.

Moreover, this Treaty is unenforceable, in accordance with International Law, against the Armenian people who were not party to it although they were signatories to the Treaty of Sèvres. Public international law decides that when a collective treaty is abrogated and replaced by another, the latter will not be enforceable against the signatory State of the first which has not been a party to the second. For this State, the first treaty continues to have effect.

Consequently, Armenia, signatory to the Treaty of Sèvres, but excluded from the Treaty of Lausanne, can legitimately request the application of the provisions of the Treaty of Sèvres. Moreover, this is the typical case of the leonine treaty obtained by military or diplomatic force or coercion and the validity of which is generally contested.

No doubt the International Law Commission created by the UN on November 21, 1947, and which examines leonine treaties, will be led to examine the validity of the Treaty of Lausanne with regard to public international law. A treaty that flouts law and equity is always ephemeral. It is a source of imbalance and not of peace. The Armenian people of Western Armenia, even though genocided, are tenacious, they demand that justice finally be done to them. His rights are imprescriptible, as are crimes against humanity under international law. For its part, the French Parliament recalled this through a law; "crimes against humanity, as defined by the United Nations Resolution of February 13, 1946 taking note of the definition of crimes against humanity as it appears in the Charter of the International Tribunal of August 8, 1945, are imprescriptible by nature."

Even if the Treaty of Sèvres was not ratified by all parties, such as France for example, it was applied by the same parties who did not ratify it, for example the question of Protection Mandates for civilian populations from France in Cilicia, Great Britain, and Italy who were not respected.

To better understand the ratification system of the signatory parties to the Treaty of Sèvres, it is important to study the national Constitution of each of the signatory states, including the Ottoman Empire (Turkey). For example, following the Sovereignty Council of Sultan Mehmed VI dated July 22, 1920, the Sultan ordered the signing of the Treaty of Sèvres, which is equivalent to ratification on the basis of the Ottoman Constitution.

The figures revealed on Reparations in this study do not take into account the entire genocidal period, as well as the characteristics presented at the Peace Conference by Boghos Nubar in February 1919 in Paris.

The Armenians must demand, among other things, from the signatory states, the ratification of the Treaty of Sèvres.

Claiming the non-enforcement of the Treaty of Sèvres or its replacement is part of Turkish anti-Armenian and obviously anti-Western Armenia policy.

Never has a Peace Treaty commonly called the Treaty of Sèvres been the subject of such an aggressive policy to try to replace it, in the face of the populations concerned.

All this was not enough (these agreements are not legally legitimate), and will not be enough to replace the Treaty of Sèvres and to curb the demands of Western Armenia and the enforcement of President Woodrow Wilson's arbitral award. .

The separation of the Soviet Republic of Armenia from the Republic of Armenia in 1920 was recorded by the parliament of the newly declared republic on September 21, 1991. The new Republic of Armenia, declaring itself neither as a successor state nor a continuation state of the Republic of Armenia of 1920, has renounced all claims towards Turkey. Therefore, a distinct assignment of tasks and separation of roles between the Western and Eastern components of the Armenian nation, and the coordination of their efforts could contribute to an optimal solution of their national problems. This is why not only has Western Armenia not renounced its rights, but also it has not renounced its duties towards its population and towards the States which have recognized it as sovereign, free and independent. .

- On August 9, 2016, on behalf of Western Armenia, the President ratified the United Nations Convention on the Law of the Sea.

- On October 1, 2016, on behalf of Western Armenia, the President ratified the Convention concerning the Rights and Duties of States.

- On January 20, 2017, on behalf of Western Armenia, the President ratified the United Nations Charter.

- On December 17, 2018, 77 deputies were officially elected by the Armenians of Western Armenia registered on the electoral list.

- On January 18, 2019, the President of the Republic of Western Armenia, Arménag Aprahamian, was officially re-elected by the deputies of Parliament for a second term.

- On January 19, 2020, the new government presented its government project to the deputies of the National Assembly of Western Armenia.

- On August 10, 2020, the Armenians of Western Armenia, their president, their government, and their parliament officially commemorate the Centenary of the signing of the international peace treaty signed in Sèvres.

- On September 27, 2020, the second war in Artsakh began, triggered by Azerbaijan supported by an international coalition of states and jihadist terrorists from Syria.

- On November 8, 2020, the Azeri armed forces announced the occupation of Shushi.

- On March 1, 2021, the Parliament of Artsakh declared the territories under the control of Azerbaijan following the 44-day war as occupied territories.

<http://www.nankr.am/hy/4027>

- On March 1, 2021, the Parliament of Western Armenia adopts the Law on Artsakh recognizing the right to self-determination of Artsakh Armenians and their autonomy on the basis of the territorial recognition of the San Remo Conference and the Treaty of Sèvres as an integral part of the Republic of Armenia of 1920.

PRESIDENT ARMENAK ABRAHAMYAN'S MESSAGE ON THE OCCASION OF THE 19TH ANNIVERSARY OF THE ESTABLISHMENT OF THE NATIONAL COUNCIL OF WESTERN ARMENIA

In memory of the words of Leonid Azgaltian and the soul of Western Armenia

- Establishment of the National Council of Western Armenia
- Why was the Armenian National Council of Western Armenia established?
- To stop the destruction of the Armenian people of Western Armenia.

Why was the Declaration of the Armenian National Council of Western Armenia announced in Shushi?

In the memory of Andranik, as in summer of 1918, the Turkish troops seized the northern part of the Persian territory, creating a ground for expanding the advance to Paku.

Having seized the Iranian cities of Maku, Salmast, Tauriz, Serab, Ardabil and Khoi, the Turks intended to send new troops to Persia via the Alexandropol-Julfa railway to attack Paku.

But Andranik's squads cut the railway in Nakhichevan, and captured the Turkish garrison in Julfa.

In Khoi region, Armenian formations dealt an unexpected blow to the Turkish army stationed in North-West Iran which forced the Turks to stop the attack on Paku and send significant forces against Andranik. The battles of Khoi lasted for several days.

The Turks suffered from heavy losses, but the constantly arriving of additional forces posed a threat to the Armenian division.

Under those conditions, Andranik was forced to pull Khoi, and breaking through the blockade, Julfa retreated.

Then, under the pressure of the numerically superior Turkish troops, the commander Andranik was forced to stretch Nakhijevan and cross Nagorno Zangezur, aiming to break through Artsakh and reach Paku, and block the way of the retreating Turkish army.

Some events took place during the month of December before the British command's position on the Artsakh issue became clear.

On December 8, Captain Serride, Thomson's representative, along with an officer, arrived in Shush in four passenger cars, each one with four soldiers.

According to other sources, 50 English soldiers entered Shushi for the first time.

The captain said that he came to help the poor people of Karabakh and to establish peace between the two nations,

and that for the same purpose, an English army will arrive soon

One of Serride's first actions was that he demanded that Shush's newly arrived regiment disarm and hand over their weapons to him. The Provisional Council, presenting the history of the establishment of the regiment, rejected his request.

Although, according to the terms of the Mudros armistice agreement (on October 30, 1918, between the Allies and Turkey, Lemnos Island, Mudros), the Turkish army had to leave Transcaucasia, but the reality was different.

Andranik applied to Artsakh command with the order to stop the military operations. The Armenian side obeyed the directive in December 1918.

Because of this, Shushi remained under confiscation, but 86 years later...

What connection does the armistice of Yerznka on December 18, 1917 have with the establishment of the National Council of Armenians of Western Armenia?

Without Yerznka's armistice (December 18, 1917), there would never have been conditions for peace to recognize the right of self-determination of the Armenians of Western Armenia until independence according to international law.

What is the connection between the Russian decree [[1]] of December 29, 1917 (in a new document on January 11, 1918) and the Declaration of the Right of Self-Determination of the Armenians of Western Armenia

The Declaration of the Right to Self-Determination of the Armenians of Western Armenia presents the articles that will enable the application of the Russian decree and other recognitions of the two states.

The centenary of the Russian decree, which recognized the right of self-determination of the Armenians of Western Armenia until independence, will be an occasion to recall the content of each article.

You can get the full information on the declaration of the right of self-determination of Armenians of Western Armenia on the website of Western Armenia TV

ON THE ISSUE OF ARMENIANS IN WETERN ARMENIA

1918 At the beginning of the year, the Tatar element began to become active in the Transcaucasus, which had gradually acquired a political structure, formed its own parties and was actively involved in the creation of national armed forces.

In 1918 at the beginning of the year, the Tatar element had grown enough so that gradually acquired a political structure, formed its own parties and was actively involved in the creation of national armed forces. The Tatars of Transcaucasus, the Azeris, were taking advantage of the collapse of the Russian Empire, actively cooperated with Turkey. The ambitions of Azerbaijan politicians was completely coincide with the interest of Turkey. The Tatars of the Caucasus wanted to be separated from Russia.

Among the events of great importance in 1917-18, was the confiscation of weapons and armaments of the retreating Russian army.

In January, thousands of Russians were killed in the middle of the bloody events that took place in Gandzak and Shamkor. Although the Transcaucasian government acted as a unified government, the military political and economical intetests of tatars, georgians, and Armenians were controversial. At the beginning of 1918, the territorial ambitions of the three Transcaucasian nations gradually began to take shape: all the three countries were on the way to establish a state, and all three wanted to clarify and establish their borders.

But territorial demarcation during Russian government was made not on the principle of nationality, but on the principle of administrative management as a result of which there was a mixed population in almost all regions. Along with the departure of the Russian army, the clashes between Tatars and Armenians begin.

The Tatars wanted to expel the Armenian population from the regions that they considered as their state borders. Besides they think that they have territorial rights towards number of settlements of Yerevan province. The Transcaucasian Commissariat and Sejm, did not have enough power and authority to prevent Astvastatur Khachatryan, who in 1920, on the instructions of the first prime minister of Eastern Armenia, Alexander Khatisyan. he compiled the extensive information about Armenian-Turkish relations, he writes.

“The attitude of the Tatars of the Caucasus in the affairs of the Caucasus has been very definite since the beginning, and they would not hide their intentions and aspirations like the Georgians, which is: first, to separate from Russia once and for all, and second, to become the vanguard of the Ottomans to conquer the Caucasus. In order to implement this second point, it was necessary to include the ban initiated by the Armenians, which can be done by crushing and annihilating the Armenians, which was the main goal of the Ottomans and the Tatars dictated by them.

So the Tatars of the Caucasus and the Ottoman Turks will unite around the common pan-Turkic ideal.”

From the end of January 1918, Armenians began to be attacked and robbed in railway stations and on the roads. Many people were taken off the trains and killed.

On the night of February 1, a group of villagers from Yeranos village of Nor-Bayazet province left for Tiflis on their business.

Due to lack of space in the wagons, they are accommodated in the vestibule of the freight wagon. When the train was passing by the Ashagha-Saral station, the local Turks stretched

out long rods with iron spikes at the end of the car and threw down one of the sleeping villagers, Asatur Simonyan and Avag Karapetyan. It is assumed that the poor people fell into the middle of the fast train and died everywhere, and then the Turks robbed them

“Savage hatred towards Armenians”

Discussing the issue of attacks by Tatar gangs at the beginning of February, the Earth Council heard the testimony of the Russian Mstislav Tsvetkov, how Tatar armed gangs demanded to hand over their weapons at the Leak station, and then checked the passengers' documents in order to find Armenians.

In Gandzak, the train is already being shelled, and people are saved only thanks to the driver, who speeds up the process. Tsvetkov noted that “the savage hatred of the Turks towards the Armenians was the result of the fact that the Armenians replaced the departing Russians at the military front, thus prolonging

Yeghishe Ishkhanyan “Mountain Karabakh. 1917-1923” memoir testifies that at the end of January in the villages of Varanda, Avetaranchots Sghnak and Alamants Gomer, the soldiers who returned from the front were killed at night in order to take possession of the rifles. The roads were controlled by Tatar groups, who attacked passengers, especially soldiers and officers, at the first opportunity.

At the beginning of February, 75 Armenian soldiers who fought on the Western Front arrived in Tiflis from Vladikavkaz. Before reaching Gandazak, they learn that the roads are not safe.

Soldiers burned on the western front, people who walked to death many times with their eyes wide open, decide to go to the city parallel to the road, far away from the road. They pass three quarters of the way without incident, but are spotted by the Turks, who shoot at the soldiers. The soldiers were led by Petros, a villager from Tegh, a brave man decorated with Gevorgian medals on his chest, who skillfully led the group and stopped the advancing group of about 100 Turks with loud and unmistakable volleys. The Turks have ten killed and wounded, and the Armenians have five wounded,” Yeghishe Ishkhanyan writes.

Disturbances begin in Yerevan, and the angry residents demand that the National Council take immediate measures and punish the Tatars. The National Council of Yerevan decides not to escalate the situation and to start negotiations with the Tatars. A delegation of Hovhannes Melikyan (doctor, brother of National Council member Hovakim Melikyan), Arakel Afrikyan, Sahak Torosyan, Tatar Khalil Bey and lawyer Aghababe is created with membership. The delegation goes to Ghamarlu and demands the return of the wounded, the corpses of the killed and the cessation of military operations. The Turks require three days to examine the conditions, but after the deadline, they do not respond. Moreover, they kill all the prisoners and wounded.

“Under the influence of Tajik propaganda and encouraged by Shamdinbekov's actions, the Turks of Ulukhanlu region attacked the Armenian villages and soldiers of that region. Then the Turks attacked Ulukhanlu, Araks, Arazdayan stations, burning and looting the warehouses in the stations.

After those atrocities, the National Council decided to send a punitive military unit and curb the atrocities of the Turkish army. That task was handed over to Dro, who in a short period of time cleared the region of Turkish gangs, destroying six villages.

Conflicts in Tiflis

Disagreements are also taking place in Tiflis. A soldier of the Muslim division was killed in Yerevan square.

The crime still unsolved, the Tiflis State Committee receives a letter signed by the “borchalvets”, which states that if the soldier's murder is not immediately revealed, “Borchalu will come upon Tiflis”. This information spreads in Maidan and Sheytan Bazar regions of Tiflis, where horsemen of the Wild Division soon appear and start searching.

Soon, Karchikyan and Sultanov rush to the place and manage to calm the situation.

[illegible]

Russian troops should be immediately withdrawn from Ardahan, Kars and Batum marzes. Russia will not interfere in the new state-legal and international-legal organization of these marzes, but will give the population of these marzes the opportunity to establish a new order with the consent of neighboring states, especially Turkey.”

In addition to the main agreement, a related Russian-Turkish, so-called additional agreement was also signed in Brest, which clarified the points of Article 4 of the main agreement.

After the signing of the treaty, the Russian Republic was obliged to

Within 6-8 weeks “from the border line that existed before the war withdraw all his forces.

During the withdrawal of the troops, the security of the territories, the protection of military and civilian property, buildings, constructions, and military structures had to be carried out by the Russian side until the Turkish troops were established there.

A separate point in the contract stated that the railway, rolling stock, and bridges should be fully preserved.

Although the Turkish side justified the necessity of these steps with the concern of providing the population with food, it was clear that they needed the protection of railway junctions for further advancement and to ensure the supply of troops.

Russia could have no more than one division for every 150 kilometers to protect its borders.

After the signing of the Brest-Litovsk Treaty, the government of Transcaucasia faces a difficult problem: whether to recognize that treaty or not. Immediately after the signing of the contract, Vehib, the commander of the Turkish army on the Caucasian front, sent a telegram to Lebedinsky, the commander of the Caucasian troops, demanding to liberate the provinces of Kars, Ardahan and Batumi as soon as possible.

“Your Excellency, the Russian Republic and the Russian government, having agreed to empty the regions of Batumi, Kars and Ardahan, have just signed the peace treaty. Therefore, I consider it necessary to inform you that I have just now received a telegram from my Generalissimo to ask you to vacate the said regions as soon as possible.”

Vehib Mehmed

In another telegram, Vehib informed Lebedinsky that the Armenians are allegedly continuing violence against the Muslim population of the Karin region, that is why the Turks themselves are forced to “immediately take measures to liberate the mentioned places”. The alleged violence committed by the Armenians was just an occasion to start Karin’s attack.

1918 On February 23, representatives of Transcaucasia authorities left for Trabzon. Having received the Turkish demand to vacate Kars, Batum and Ardahan, a telegram was sent to Vehib on behalf of the presidents of the Transcaucasian Sejm and the Government, Chkheidze and Gegechkori, in which a request was made, “Should we examine the issue of vacating the mentioned regions, and does the Turkish government not want to.... to start reconciliation negotiations with Transcaucasia”

1918 on the evening of February 26, the Transcaucasian Sejm convenes an emergency session and discusses the demand of the Turks. Representatives of different factions are speaking Except for Musavat MP Khan Khoysk, all of them suggest to be consistent and to stand firmly to the position of the Sejm, which was previously established, that is, to conclude a final peace with Turkey in the Trabzon negotiations.

БАТУМИ

Khan Khoisky said that there was no need to take separate steps until the members of the delegation returned from Trebizond.

As for Turkey’s ultimatum, according to Khan Khoyski, it was natural and completely understandable.

“Turkey offered you to send representatives to Brest-Litovsk and participate in the negotiations conducted there. You refused. There was a proposal to declare Transcaucasia an independent state. You procrastinated.

Isn’t it natural that now, considering Transcaucasia as a part of Russia, he concluded peace all the territory of Russia?”, Khan Khoyski justified the Turks (Mshak, March 1, 1918, No. 44).

And the large Transcaucasia delegation on the ship “Karol Karl” (King Karl) was waiting for the representatives of the Turkish side to appear on the beach of Trabzon.

Transcaucasian authorities had no authority or legitimacy to speak on behalf of the Armenians of Western Armenia to negotiate with the Turks over the future of the Kars, Batum and Ardahan regions, where the occupation continues till this day.

Le soir du 26 février 1918, le Seim transcaucasien convoque une séance d'urgence et discute de la demande des Turcs. Des représentants de différentes factions prennent la parole.

The Transcaucasian delegation had not yet left Tiflis when received Levon Karakhan's telegram from Brest-Litovsk

which informed on the extradition of the regions of Kars, Batumi and Ardahan to the

The Transcaucasian Seim discusses the situation and tries to form a common

The Seimas does not accept the Brest-Litovsk treaty, and Noy Jordan declares that "We will not sign such a peace as the Bolsheviks did . it is better to die with honor in the position than to be disgraced and cursed by generations."

The Armenian deputies hoped to get the opportunity of right to self-determination in Western Armenia in the negotiations with the Turks.

At first, the Azerbaijan expressed their support to the Turks cautiously, then it became more and more openly.

They also declare that it is necessary to end the war, and be satisfied with 1914. borders and not to interfere in the internal affairs of the Turks.

The head of the Seimas delegation that went to Trabzon was Akaki Chkhenkeli, and the members were Abashidze, Heidarov, Gvazava, Gajinsky, Kajaznuni, Lashkhishvili, Mehtiyev, Khas-Mamedov, Khatisyan, Chikolin, Sheikh-ul-Islamov.

The delegation composed of many experts, military personnel, and translators.

From the Armenian side, Ruben Ter-Minasyan, historian Leo and others were present, including a guard of about 50 people.

the arrival of the roughly of 90-person of delegation in Trapizon became a laughing stock for turks.

The Turkish delegation was late, and the representatives of the Sejm were not allowed to go out to the city with a guard, arguing that Trabzon is a Turkish city and they will ensure the safety for the envoys.

Khatisyan remembers that they spent two days on the ship. Only on the third day the representatives of the Turks arrive in Trabzon.

Akaki Chkhenkoli wrote:

"The Tajik delegation arrived in Trabzon today, on the 27th, on the ship "Shestets". The delegation consists of 5 people.

The delegation is chaired by Marine Colonel Rauf Bey.

The secretary of our delegation welcomed them on the ship, after which a Tajik delegate came to us to make agreement on the place and time on the meeting. In order to clarify some preliminary questions, Rauf Bey and I met in a house designated for the meeting.

Because we don't know the response of the Tajik government to the last telegram about the evacuation of our regions.

asked the head of the delegation whether he knew the proposal of the Tajik generalissimo and whether the president accepted that proposal, as the Ottoman government did not want to continue peace negotiations, the president answered that he did not know anything about that proposal and asked for our question in writing.

present. The Tajiks asked for time for their answer and expressed that their goal is to conclude a permanent peace.

The situation of the Armenian representatives of the Sejm delegation becomes especially difficult when they learn that the Turks have occupied Erzurum, and the agreement to return Kars and Ardahan to the Turks was signed in Brest-Litovsk. The Turks insist that the Sejm delegation immediately recognize the Brest Treaty and liberate the mentioned regions.

The representatives of Transcaucasia, in their turn, declare that Transcaucasia has not recognized the power of the Bolsheviks since the first day of the revolution, therefore, any agreement signed by them is not acceptable to them. The Turks' claim was based on the fact that Transcaucasia had not declared its independence at the time of the signing of the Treaty of Brest. The delegation of the Seimas presents in writing several points expressing their position, one of which referred to the right of autonomy of Armenians and other nations in Turkish Armenia.

The Turkish delegation categorically rejects that point, stating that it will not allow interference in the internal affairs of its country.

The situation of the Armenian representatives of the Sejm delegation becomes especially difficult when they learn that the Turks have captured Karin, and the agreement was signed in Brest-Litovsk to return Kars and Ardahan to the Turks.

The Turks insist the Sejm delegation to immediately recognize the Brest s Treaty and liberate the mentioned regions.

The representatives of Transcaucasia, in their turn, declares that Transcaucasia has not recognized the authority of the Bolsheviks since the first day of the revolution therefore, any contract signed by them is not acceptable to them.

The Turks' claim was based on the fact that Transcaucasia had not declared its independence at the time the Brest Litovsk treaty was signed.

The Seimas delegation presents several points in writing form for expressing their position, one of which referred to the right of autonomy of Armenians and other nations in Turkish Armenia. The Turkish delegation categorically rejects that point, stating that he will not allow to interfere in the internal affairs of his country.

2 Both versions of Hami Bay

Hami Bey, the secretary of the Turkish delegation, has a separate meeting with Khatisyan and offers two options for solving the problem of Western Armenia. The first was population transplantation.

300,000 Western Armenians would remain in Transcaucasia, while the same number of Tatars would move to Turkey.

The Armenian side rejects this offer. because "it would deprive us from the right to demand part of Western Armenia where the Turks would like to settle the Muslim elements taken from Transcaucasia", Khatisyan writes.

According to the second version, the Turks considered the issue of Western Armenia as their internal problem.

As for the independence of the Transcaucasus, which was extremely important for the Turks, all the justifications presented by the Seimas delegation, that they are an independent state, are not accepted by the Turks, and they continue to insist on accepting the terms of Brest-Litovsk.

In the following days, Chkhenkeli gave additional clarifications about the independence and state structure of Transcaucasia, but the Turks stood firmly in their positions.

Rauf Bey continues to demand the fulfillment of the Brest-Litovsk Treaty.

Turks Position was as Following

"Lenin's government, overthrowing the previous government, took their place by the executed power of the fact. The fact that Transcaucasia does not recognize that government has an internal significance and cannot affect to foreign relations, unless no part of that country has seceded and has not been recognized by other states.

The current negotiations have only one goal, to prepare and accept the conditions arising from the Brest-Litovsk fact related to economic, commercial and other technical details.

Transcaucasia delegation forcibly sends Kajaznuni Heydarov and Lashkhishvili to Tiflis to discuss the demands of the Turks in the Sejm and make a decision.

On March 13, the Sejm listens to the envoys, but does not make any decision, instead increases the powers of the delegation's chairman, Minister of Foreign Affairs, Akaki Chkhenkoli.

During that time, the Turkish army was moving forward, and in the middle of March, military operations were already underway in the Sarighamish area.

“At all times, the Turks’ behavior was the same, to negotiate and fight at the same time in order to fully impose their will.

The same story happened to me two more times in May of the same year in Batumi and in 1920. in Alexandropol in November,” writes Khatisyan.

On March 23, the negotiations continue in Trabzon. The delegation had to make some territorial concessions and the entire Olti region is handed over to the Turks;

the southern parts of Ardahan region, the southwestern parts of Kars region and the western parts of Kaghzvan. However, the Turks were not satisfied with this, and a few days later they received their ultimatum to accept the terms of the Brest-Litovsk Treaty within 48 hours. The Transcaucasian delegation begins to discuss the option of handing over Kars and keeping Batum.

The situation of the Armenian representatives of the Sejm delegation becomes especially difficult when they learn that the Turks have captured Karin, and the agreement was signed in Brest-Litovsk to return Kars and Ardahan to the Turks.

The Turks insist the Sejm delegation to immediately recognize the Brest s Treaty and liberate the mentioned regions.

The representatives of Transcaucasia, in their turn, declares that Transcaucasia has not recognized the authority of the Bolsheviks since the first day of the revolution therefore, any contract signed by them is not acceptable to them.

The Turks’ claim was based on the fact that Transcaucasia had not declared its independence at the time the Brest Litovsk treaty was signed.

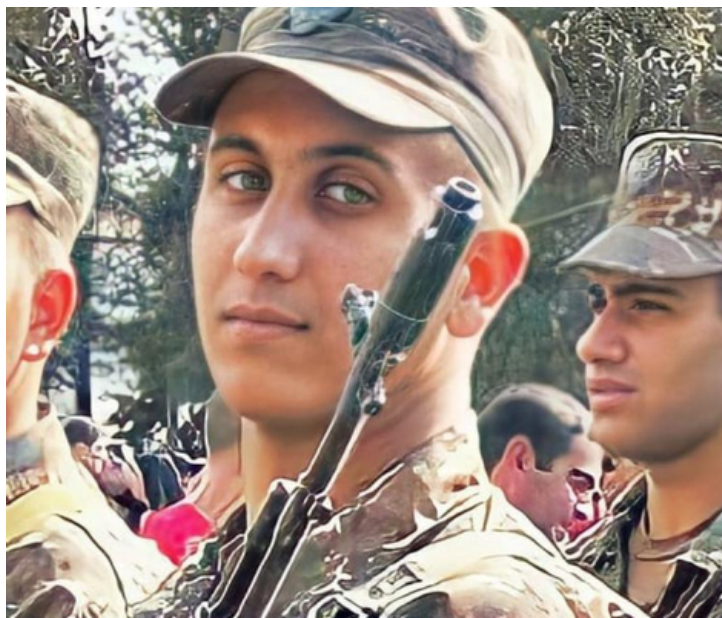
The Seimas delegation presents several points in writing form for expressing their position, one of which referred to the right of autonomy of Armenians and other nations in Turkish Armenia. The Turkish delegation categorically rejects that point, stating that he will not allow to interfere in the internal affairs of his country.

Children of Western Armenia

RUBEN HAMBARDZUMYAN

Green eyed Ruben who died in 44-day war, who was the grandson of the astrophysicist Viktor Hambardzumyan's brother, was in love with the stars since childhood. He was serving in Martuni, many people saw and told that if Ruben's

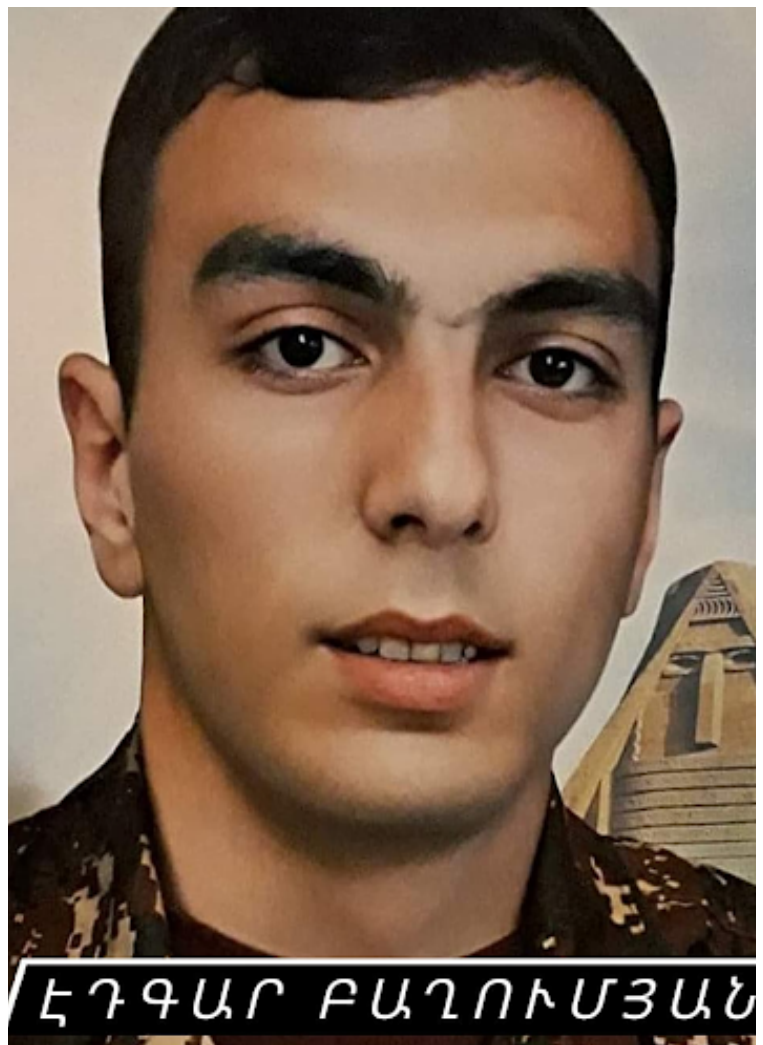
accurate calculations were not there, the Martuni military unit would have disappeared. During the war, Ruben's absolute and accurate calculations a huge number of armored vehicles of the enemy were destroyed.

He participated in the hot battles of Martuni. On October 2, he was injured, in contusion, and after a few days of treatment, not recovered yet again he returned to service. Ruben died in Martuni on October 22. Amraktham, a slender boy who loved the world of numbers and stars.

Rubens studied at Artashes Shahinyan Physics School. He was the owner of exceptional intelligence.

The younger Hambardzumyan was admitted to YSU Faculty of Applied Mathematics and Informatics, and also to Moscow University of Physics and Technology. He had decided that he would not go to Moscow until he served. He became a senior scout and then an artilleryman. In the 6th month of service, he participated in sergeant courses.

For his good service, on September 12, Ruben was promoted to sergeant and was awarded the "Courageous Warrior" badge. Due to his excellent math and calculation skills, he became the chief accountant of the management platoon of the artillery

EDGAR BARDUMYAN

Edgar Baghumyan was born in 2002. on March 10 in the city of Masis. In 2007, he attended at the 2nd primary school in Masis.

After finishing school, he entered the Agricultural College of Masis city and received qualification of "Management". In 2020 On July 10, he was drafted into the army and served in the "Haykazov" military unit of Stepanakert, as a calculation driver.

He participated in the 44-day war from the first day the war began and skillfully performed the combat tasks set before him. He took part in the battles for Hadrut, Varanda and Chartar.

He was only for two months a servant he showed courage and bravery during combat operations. During martial operation which lasted for 32 days

Baghumyan performed his duties conscientiously and with a high sense of duty till the last minutes of his life.

Edgar Baghumyan died on October 28 in the area called "Alabali" due to the explosion of a projectile fired by enemy artillery. He was posthumously awarded the by medal of "Courage".

KIM KHACHATRYAN

“There is only one luck for a soldier, either death or freedom.” Kim Khachatryan, a volunteer who chose these very words as his slogan, died for the sake of the motherland on October 30, 2020. Kim was born in Areni village of Vayots Dzor Region.

He loved his native village very much. His friends say that he often insisted them to visit Areni. He had a special love for his birthplace, but his feelings for Artsakh were different, as his friends claim, that love was different, it was... heavenly.

Kim studied at Yerevan State Medical University named after Mkhitar Heratsi, dreamed of establishing a dental clinic in his village. Proud, patriotic, handsome, with a kind smile. this is how everyone remembers and describes Kim Khachatryan.

Kim volunteered from the very first day of the war.

Due to circumstances, he left for the front on October 12. During those two weeks, Kim once wrote, “I’m ashamed to walk around in civilian clothes when my friends are on the battlefield.”

The day before going to war, Kim wrote:

A soldier has only one luck
Either death or freedom
Always keep your gunpowder ready and dry.
Always keep your date correct.
For the ball to go right through the heart,
And deliver him to an impartial death.
There is no question of charity in battle,
And neither the supremacy of conscience,
Never make an alliance with your conscience
Otherwise your conscience will become cold to you.
Be more ruthless than your enemy.
Resolve the aging pain of revenge,

Don’t be moved by gossip and complaints.
When your problem is the death of a monster.
Let your enemy curse you
Let the mother of your son scold you.
But your arm will bless your nation,
And I will sing your courage.

AREN HOVHANNISYAN

Aren was from Ararat region, 18 years old. Studied at Yerevan State College of Culture.

He was about to transfer to his fourth year and for a long time he hesitated whether to take a deferment or go to serve and come back, but fulfilling his duty to the motherland was stronger

Parents planned a colorful future for Aren. He wanted to enter the Yerevan State Institute of Theater and Cinema.

Hovhannisyan Aren was drafted into the army on August 12, in 2020. He served in Martakert.

On September 27, 2020, the anti-aircraft gun fired at the Arene vehicle while they were anxiously climbing to the positions.

During the attack, he becomes a living shield for his 5 friends with his body

Only he dies from the explosion.

Aren’s heart stopped from the shock wave... none of the 5 friends were hurt. Aren was one of the first victims of the 44-day war. His name appeared in the list of the dead on September 28. Today is Aren’s birthday. He would have turned to 20 years old.

ARTUR AGHASYAN

On the night of April 2, the pre-offensive operations unleashed by the special forces of the Azerbaijan Armed Forces were prevented and defeated by ordinary soldiers. One of them is Artur Aghasyan, the captain of the combat position located in the north of Artsakh, in the direction of Talish, due to his organized actions, as a result of a hard battle, the enemy's "Yashma" special forces escaped from the position after being defeated, and among the boys taking turns in the position had only one wounded.

19-year-old Artur Aghasyan his for his bravery was awarded by the "Combat Cross" medal of 2nd degree.

In one of the positions located in the north of Artsakh, today's hero told the journalists how they met and pushed back the special forces of Baku. "It is my third shift at the position during the April war. During the shift on April 1, one of our friends was killed by an enemy's sniper's bullet.

They were shooting in the evening as well, we thought it was another game typical to them. but soon we realized that the enemy would not be silent this time. We started shooting by mortars. At night, from 03:45, they shelled our front line for an hour. Several units of artillery were working at the same time.

I was the captain of the position. So I took the boys down to take shelter in a safer place.

The enemy started shelling the area. it was impossible to go left or right.

In the meantime, they had cleared our minefield to advance. They fell silent at 04:45. All personnel at our position were in accommodation.

The guard on duty at the door from inside said he heard voices. I came out. A subversive group of about 30 people, "Yashma" special brutality squads, who were about 40 years old, were in our position, coming from the direction of the shelter.

During the shelling that lasted for an hour, they fired up to 220 shells in our direction, then they raised a drone, they saw that there was no one in the position and thought that we either escaped or died. Singing, whistling, they came forward, some of them were probably under the influence of something.

The revenge of our fallen friend hours ago was still fresh. At that moment we realized that the time of retribution has come, we will have to pay the debt of our fallen friend. One of them ran forward to throw a grenade at the shelter, I threw the grenade at him from the window.

They managed to cut the wire of the "carpet", we could not call and warn that a subversive group had entered, we started acting independently.

We fought with the special forces for more than twenty minutes. There was great confusion among them when the commander of the group was wounded. Then the panic spread, seeing that they had many victims and wounded, they started to run away.

They gave a red "rope", which meant that they failed, some of them died, the other part ran away without managing to carry the bodies of the victims. We destroyed most of them with grenades, very brutally, as they did to our other boys, so did we. We are still in the position we were in on April 2. We had only one wounded from our position, Harutyun Badalyan, who continued the fight even after being wounded. The other day, he was awarded the "Combat Cross" 2nd degree. The other guys in the position received the Medal of Valor.

This war taught us a lot. We have all waited for the moment of retribution, when it comes, and you are able to avenge your friend, when you keep your location, which has always been yours, with a clear conscience you put down your weapon, waiting with greater responsibility and vigilance for the moment to pick it up again and continue your work.

TIGRAN SAHAKYAN

Tigran Sahakyan was born on January 26 2002 in Vardanashen village of Armavir marz.

In 2007, he attended the first class of the village school. He was the main character of the school events, touching and cheering everyone up many times with patriotic songs. At the same time, he attends sports groups: swimming, boxing, football, . During the republican boxing competitions, he took honorable positions.

When he finishes high school in 2019, he decides to become the performer of his nation 's unmixed songs, and before that he was the soloist of Tsovinar Harutyunyan's "Zangak" song studio of the Komitas Palace of Culture in Etchmiadzin.

At the same time, he was participating in musical instrumental keyboard lessons

In 2018 from July 27 to August 3 he participated in the "Orange Kobuleti" international contest-festival held in Kobuleti, Republic of Georgia, representing the city of Etchmiadzin and took the 2nd place with the song "Armenians, Unite". He received letters of thanks from the Municipality of Etchmiadzin for perfect performance and for keeping high the patriotic spirit.

He has performed for many times in various military units. In July 2019, he was admitted to the "Armenian Singing" preparatory department of the State Conservatory named after Komitas, and in July 2020, after successfully passing the entrance exams, he was admitted to the first year student of the same department.

On August 13 of the same year, he was drafted into the army, served in Martakert, and from September 3, in Mataghis.

Tigran sang the original song by Gusan Haykazun, Monte Melkonyan, in the yard of the military commissariat, next to the statue of Tigran the Great, on the day of his enlistment in Etchmiadzin, before leaving for service.

For about six days, the recruits participated in the Talish defensive battles, helping the soldiers still alive in Talysh break out of the siege.

By securing the rear on October 2, they helped the soldiers stationed in Mataghis (more than 300 people) to go out by groups, and as soon as possible to escape from the impending encirclement. The boys were saved, and more than ten bravely fighting recruits fell into the siege twice with their commander.

Having somehow broken through the circle, walking 20-25 km along the Mataghis-Martakert road, they fell down under enemy s rocket fire.

And here immortalized the 18-year-old national defenders Tigran Sahakyan, Armen Grigoryan and Narek Yeritsyan were.

Tigran posthumously was awarded by the "Combat Service" medal.

for his bravery and courage in 2021, on January 21

On May 22, 2021 he was awarded by the "6th Selfless Defender" medal by military unit No. 33651. 2021 by the State Conservatory named after Komitas of Yerevan on October 20, he was awarded with a commemorative medal dedicated to the 100th anniversary of the YKC.

A photograph of ancient stone ruins under a starry night sky. The ruins consist of several stone walls and pillars, some of which are partially collapsed. In the foreground, there are two large, rounded stone blocks, one of which has a small hole in it. The ground is covered in loose stones and debris. The sky is dark with many stars visible.

CULTURE

www.westernarmeniatv.com

AFTER SIX HUNDRED YEARS OF DESTRUCTION, THE 15TH CENTURY HANDWRITTEN BOOK RETURNED TO ARMENIA

After about six hundred years of destruction, the precious Gospel of the 15th century returned to Armenia.

the ceremony of offering the book to Matenadaran took place on December 14.

The director of Matenadaran, Ara Khzmalyan, considers s as a celebration the donation of the manuscript book for both to the Mesrop Mashtots Research Institute of Ancient Manuscripts and for Armenologists.

According to Ara Khzmalyan, it is appreciated, the return of the handwritten book because Armenian manuscripts possess very high value in the international market

Referring to the current activity of Matenadaran, the director said that they are entering a new period of reforms.

"The older our values are, the newer must be the models of management.

Our goal is to do everything possible so that Matenadaran perceived not only as a national symbol, an archetype formed in the subconscious of every Armenian, but a living presence, a center of intelligence, respect for knowledge, openness to the world and

mastering all progressive transformations" Khzmalyan mentioned.

The manuscript was handed over to Matenadaran by RA Minister of Education, Science, Culture and Sports Zhanna Andreasyan. The event was accompanied by the performances of the state chamber choir."Hover"

"MUNK. "KASHATAGH" EXHIBITION

On December 12, "Munk. "Kashatagh" exhibition was opened in ,Zvartnotc, historical and cultural reserve-museum. In the exhibition Photos of historical and cultural monuments of Kashatagh region, including ancient bridges, churches, khachkars, castles and forts,, were presented at the exhibition authored by photographer , editor of official newspaper,,Meran,, .

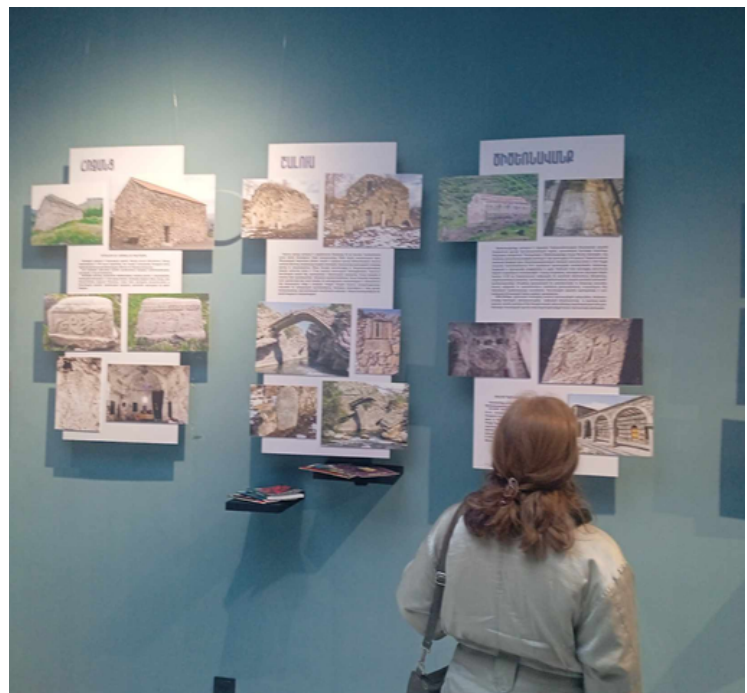
At the opening of the exhibition, Aleksan Hakobyan, the former head of Kashatagh administration, first mentioned that this year remarkable of its 30th anniversary of the creation of the region, expressing his belief that it was the birth of the Artsakh movement.

According to Zohrab Erkoyan, the author of the photos, a part of his archive was presented at the exhibition.

According to him, the photos representing the Armenian historical and cultural heritage of Kashatagh were chosen in order the visitors would get a broad idea of the region.

According to the author's information, the oldest monuments of the pre-Christian period are the rock paintings, dragon stones, and castles.

The exhibition will be open for two months, within the framework of which, and according to the organizers, educational programs, open classes historical discussions and history on the monuments, are planned.

ONE DAY THE SHUSHI CARPET MUSEUM IN ARMENIA WILL BECOME STATE AND NATIONAL

The exhibits of the Shushi carpet museum, which we wrote about earlier, are located in a private area, museum director Vardan Astsatryan told reporters. “

“The carpets are located in a private area, because the state authorities not only refuse to provide space to the museum, but also prohibit their display in other state museums.

Before I have been offered to either display them in other museums, or mixed with other exhibits, without mentioning the former name, “Shushi Carpet Museum”, or told that they could not allocate space because “Shushi Carpets” is a private collection.

From my point of view, such a statement from the officials of the field of education and culture is unacceptable. Before talking about this, I would advise them to study the history of museums properly.

Many famous museums in the world are created on the basis of private collections, and this circumstance cannot be a reason for such prohibitions. Rather, the reason lies in the fact that it contradicts the policy of the current authorities, which are preparing to sign a peace treaty with our neighbors.

Azerbaijan will not like the fact of opening an Artsakh carpet museum on the territory of Armenia, and the current leadership of our country cannot allow it.

However, times change, but cultural and historical values remain, being passed down from generation to generation. The Shushi Museum is different from many other museums, its exhibits are unique in that they have a specific history of origin, as noted by world-renowned experts.

I have written many scientific papers on this topic. Sooner or later the museum will definitely open its doors in the territory of Armenia and it will be state and national, I sincerely want to believe it.” said expert.

NEW DETAILS WERE FOUND ON ARMENIAN MANUSCRIPTS IN JORDAN

Head of YSU Department of Cultural Studies, doctor of Historical Sciences, Professor Hamlet Petrosyan presented details on the newly discovered Armenian inscriptions in the result of archaeological research.

He noted that he was personally invited by the Expedition of the University of Florence to get acquainted with two slabs on Armenian inscriptions and to study the circumstances of their discovery.

Hamlet Petrosyan told that he has been cooperated with the Department of Medieval Archeology of the University of Florence for more than 10 years. Petrosyan also mentioned about the book “Yeghegis” which soon will be published which is devoted to Vayots Dzor important role during mongole invasions.

By the initial hypothesis there was a large cemetery in the area and it s mord likely that these slabs originated from some of their structures.

“Newly Discovered Armenian Inscriptions of Jordan”.personally invited by the expedition of the University of Florence excavating the 12th century castle,got acquainted with the two slabs with Armenian inscriptions found in the courtyard of the church built by the Crusaders, investigated the circumstances of the discovery.

Hamlet Petrosyan noted in his speech that he has been cooperating with the Department of Medieval Archeology of the University of Florence for more than 10 years. Investigated the Vayotsdzor section of the Silk Road. Petrosyan noted that book “Yeghegis” will be published soon. dedicated during the period of Mongol rule to the special role of Vayots Dzor. It is already the third year the Armenian-Italian expedition has been conducting joint excavations in Dvin. Since our partners are also members of the Petra-Schoubach Archaeological Expedition of the University of Florence, we are in close connections and this is not for the first time that we talked about the relations of Armenian Kilikia during the Crusader period, the religious and cultural presence of Armenians in those territories. We are eager that our archaeologists during the excavations of Shoubak archaeologists while removing waste in the non-cultural layer accidentally found a slab with Armenian inscriptions” said Petrosyan by adding “

that they went there with Tatyana Vardanesova, an archaeologist and a member of Dvin's expedition. According to the archaeologist, the more active Armenian presence in Jordan is seen in parallel to the crusades invasions. The Crusaders tried to get support from the Kilikian kings or authorities for many times. The kings of Kilikia also strived to receive their crown from the European monarchs. Already from the 12th century, especially during the Third Crusade invasion

There were very intensive relations between the kilickian kingdom and the Jordanian leader Salah ad-Din on the one hand, and with crusaders on the other. The slabs with Armenian inscriptions were found by the crusaders in Castle.

AN EXHIBITION-MART OF ARTSAKH WOMEN'S PRODUCTS WAS HELD IN YEREVAN

With the support of Anna Astvataturyan Foundation and the initiative of the “Support Center for Artsakh Mothers” NGO, an exhibition-fair of Artsakh women's products was held in Yerevan on December 17.

The founder of the NGO “Support Center for Artsakh Mothers” Mariam Abrahamyan stated in a conversation with journalist Hayk Harutyunyan.

The idea of such an initiative was born back in Artsakh, during the siege, when most people lost their jobs.

We decided, because the road was open for a short time, and we could still bring something, and hold an exhibition-fair.

Everything was already planned, the mart was a few days away, but the road was finally closed, and then we found ourselves in a situation, you know.

After some time, we realized that we cannot mourn and sit idly by for the rest of our lives,

and we need to encourage and give strength to the women of Artsakh.

Then we decided to move the project here. We gathered women entrepreneurs and, as you can see, these are full.

We hope that the stalls will be empty by the end of the day.

There are 55 participants, but there were more applicants, about 70, we had to choose. But hopefully the next fair will be bigger and more people will be able to sell their products.

We plan to hold the next mart at the beginning of March.”

DEAR COMPATRIOTS, WESTERN ARMENIA TELEVISION DOES NOT ENGAGE IN SELF-PROMOTION. THE LEADERSHIP OF WESTERN ARMENIA, REMAINING TRUE TO ITS IDEA AND PRINCIPLES, CONTINUES THROUGH TELEVISION AND OTHER MEDIA PLATFORMS TO PRESENT EVENTS RELATED TO THE HISTORY, PRESENT AND FUTURE OF OUR COUNTRY IN A NEW WAY, INFORMS ABOUT POLITICAL AND SOCIAL EVENTS OF THE GOVERNMENT, AND ALSO PROVIDES AN OPPORTUNITY TO COMMUNICATE CLOSER WITH EACH OTHER. WITH THE HELP OF OUR TELEVISION, YOU CAN ESTABLISH DIRECT COMMUNICATION WITH THE GOVERNMENT, MEMBERS OF THE NATIONAL ASSEMBLY, RAISE ALL THE ISSUES THAT CONCERN YOU THAT ARE DIRECTLY RELATED TO WESTERN ARMENIA AND ITS CITIZENS, AND ALSO MAKE VARIOUS PROPOSALS. BESIDES BEING A TV VIEWER, YOU ALSO HAVE THE OPPORTUNITY TO BECOME A CITIZEN OF WESTERN ARMENIA BY FOLLOWING THE APPROPRIATE PROCEDURE.

LET US REMIND YOU THAT WESTERN ARMENIA TV DOES NOT ENGAGE IN SELF-PROMOTION, BUT STRIVES TO EXPAND CONNECTIONS WITH YOUR HELP. YOUR SUPPORT IS OUR COMMON VICTORY. TOGETHER – WE ARE FORCE!

BANQUE DU BÉNÉFICIAIRE : 18206

SWIFT : AGRIFRPP882

IBAN : FR76 1820 6001 6060 2410 5442 422

BÉNÉFICIAIRE : ASSEMBLÉE DES ARMÉNIENS D'ARMENIE OCCIDENTALE (AAAO)

**WESTERN
ARMENIA**

The weekly journal is compiled under the auspices of the State Television of Western Armenia.
All copyrights are reserved.

<https://westernarmeniatv.com/>
info@western-armenia.eu